

KYRÖSKOSKI

Hämeenkyrö

Rakennusinventointi 2001

Osa II

Selvaagin mäki, Vanha Tori, Ylä-harju

Valokuvat Kirsi Niukko

Tampereen museot
Maakunnallinen yksikkö
2001
FM Kirsi Niukko

KYRÖSKOSKI

Hämeenkyrö

Rakennusinventointi 2001

FM Kirsi Niukko
Tampereen museot
Maakunnallinen yksikkö

Sisällys

Hämeenkyrön Kyröskosken rakennusinventointi

Osa I

Ala-harju, Korkomäki, Koulukatu, Paukunperä

1. Inventoinnin tausta, tavoitteet ja toteutus	1
2. Inventoidut alueet	1
3. Alueen historiaa	2
4. Inventoinnin tulokset	3
5. Erikseen arvoitetut kohteet	7
6. Päätelmiä inventoinnin pohjalta	8

Alueinventointi Ala-Harju **10**

Koivuniemi	13
Lehtorinne	15
Mäki	17
Niittunen	20
Salomäki	23
Niittymaa	25
Alatie	28
Timola	30
Lehtola	33
Oma I	35

Alueinventointi Korkomäki **38**

Federleyn huvila	41
Kivipari	44
Korkola	46
Oy Kyro AB	48
Puistopari	51

Alueinventointi Koulukadun asevelikylä **53**

Hietikko	56
Järvimaa	58
Katajisto	60
Koivikko	62
Koivumäki	64
Manula	66
Mäkirinne	69
Salonen	71
Takahuhta	73
Rajamaa	75
Suopelto	77

Alueinventointi Paukunperä 79

Joukola	81
Karmakka	83
Lahti	85
Mäki	87
Mäkirinne	89
Piikkilä	91
Pusa/Koskinen	93
Setälä	95

**Osa II
Selvaag, Vanha Tori, Ylä-harju**

Alueinventointi Selvaagin mäki 97

Hennala	100
Koski 1/2	102
Koski 2/2	106
Harjunsivu	108
Pajamäki	110
Suoranta I	113
Toorninmäki	115
Ylätalo	118

Alueinventointi Vanha Tori 120

Aho	123
Hietala	126
Kainola	129
Koskimaa	132
Tasanne	134
Viiskulma	137
Äyräs	139

Alueinventointi Harju/Poussanharju/Ylä-harju 141

Hakala	144
Harjunpää	146
Harjurinne	148
Hietämäki	151
Hirvonen	153
Kaivokulma	155
Kangasniemi	157
Kukkula	159
Käkelä	161
Mäki I	163
Mäki II	165
Oma	167
Palomaa	170
Pelttari	172
Pihakoivu	174
Rekola	176
Rinteenpää	178
Santakari	181
Santämäki	184
Toimela	187
Välimaa	189

HÄMEENKYRÖN KYRÖSKOSKEN RAKENNUSINVENTOINTI

KYLÄT: JÄRVENKYLÄ, KOSTULA, MYLLYMÄKI, PAPPILA

ALUEET: ALA-HARJU, KORKOMÄKI, KOULUKATU, PAUKUNPERÄ, SELVAAG, VANHA TORI, YLÄ-HARJU

1. Inventoinnin tausta, tavoitteet ja toteutus

Kyröskosken vanhan rakennuskannan kulttuurihistoriallinen rakennusinventointi suoritettiin Kyröskosken perinneyhdistys ry:n tilauksesta. Inventointi käsitti alueet, joiden yhteisenä nimittäjänä on Kyröskosken paperitehdas, vuodesta 1941 lähtien Oy Kyro Ab. Kaikki inventoidut alueet ovat tehtaan eri aikoina perustamia työntekijöiden asuinalueita. Harjun alueella asuneet tehtaan työntekijät olivat lisäksi mäkitupalaisia. Tehdas myötävaikutti myös heidän asumiseensa, vaikka maanvuokrasopimukset laadittiinkin useimmiten itse kantatalojen kanssa.

Työn tavoitteena oli selvittää alueen rakennetun kulttuuriympäristön rakennushistoriallisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja. Inventoitavat rakennukset ovat yleensä ennen vuotta 1940 rakennettuja. Kyröskosken kohdalla päädyttiin kuitenkin inventoimaan myös nk. Selvaagin talot, jotka on rakennettu 1950-60-lukujen taitteessa sekä Koulukadun asevelikylä 1940-luvun puolivälistä. Alueilla on kulttuurihistoriallista arvoa osana teollisuustajaman kerroksista historiaa.

Rakennusinventointi suoritettiin Museoviraston 1970-luvun loppupuolella laatiman kohde- ja alueinventointiohjeen mukaisesti. Lomakkeet mukailtiin atk-tietokantaan soveltuviksi. Lisäksi kaikista kohteista laadittiin erillinen liite, johon on pyritty keräämään tietoa niin rakennusten pohjakaavoista kuin sijainnistakin. Lisäksi kohteista otetut kuvat on pinnakkaisvedoksiksi kehitettyinä liimattu liitelomakkeeseen. Alkuperäisiä materiaaleja säilytetään Tampereen museoiden maakunnallisessa yksikössä. Hämeenkyrön kunnassa rakennusinventointia ei aiemmin ole suoritettu.

2. Inventoidut alueet

Inventoiduista alueista osa kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaksi määriteltyyn kulttuuriympäristöön. Valtakunnallisesti merkittävä alue on lisäksi Museoviraston inventoima Kyröskosken paperitehtaan eli Oy Kyro Ab:n rakennuskokonaisuus, joka ei kuulunut tämän inventoinnin piiriin. Kyröskosken keskusta on mainittu myös Pirkanmaan seutukaavaliiton aluevarausluettelossa. Luetteloissa on viimeistään 1981 vuodesta lähtien mainittu tehdasrakennusten lisäksi kaikki erillisiksi rakennuskokonaisuuksiksi muotoutuneet työnjohtajien, mestarien, työläisten jne. asuinrakennukset, yhteensä useita kymmeniä rakennuksia. Näistä kaikki edelleen jäljellä olevat inventoitiin. Alueita olivat Alaharju, Korkomäki, Koulukatu, Paukunperä, Selvaag, Vanha tori ja Yläharju.

Inventoidut kohteet sijaitsevat pääsääntöisesti keskustaajamassa, neljän eri kylän, Järvenkylän, Kostulan, Myllymäen ja Pappilan, alueella. Kylien sisällä kohteet jäsentyvät lisäksi erillisiksi kokonaisuuksiksi. Keskustaajaman ulkopuolelta inventoitiin lisäksi kaksi kohdetta. Toinen niistä oli itseoikeutetusti vuonna 1775 perustettu Kosken torppa, joka edustaa alueen varhaisinta asutushistoriaa ja aikaa ennen teollisuuskulttuurin syntyä. Inventoituja alueita oli yhteensä seitsemän ja kohteita 70. Laajin alue oli nk. Yläharjun eli Poussan harjun alue, joka kokonaisuudessaan sijoittuu Kostulan kylään. Siinä inventoituja kohteita oli 24. Vähiten inventoituja kiinteistöjä oli Korkomäessä eli viisi (5) kohdetta.

Purettuja kokonaisuuksia ovat mm. nk. Petsamon rakennukset sekä Mestarien talot. Näistä Petsamon alue sijaitsi nykyisen Selvaagin mäen itäreunalla, niinkään jo purettujen kansakoulun ja opettajien asuntolan sekä seurojen talon läheisyydessä. Lisäksi samalla alueella sijaitsi vanha urheilukenttä, jolle myöhemmin rakennettiin osa nk. Selvaagin taloista. Muu osa alueesta on puskittuneena ja rakentamattomana jäljellä muistuttamassa vanhoista pihapiireistä ja puutarhoista. Alueella kasvaa vielä puutarhakasveja, omenapuita sekä marjapensaita. Myös suuret lehtipuut ja polut ovat jäljellä. Samoin osa rakennusten nurkkakivistä. Mestarien talot

sijaitsivat Puistolan rakennuksen pohjoispuolella. Neljä mansardikattoista, arkkitehti Birger Federleyn suunnittelemaa rakennusta purettiin 1980-luvulla parkkipaikan tieltä.

3. Alueen historiaa

Kyröskosken ympäristö oli alun perin Hämeenkyrön pitäjän Järvenkylän, Kostulan, Myllymäen ja Pappilan kylien sekä Viljakkalan pitäjän Nikkilän ja Sonnun kylien metsä- ja peltomaata. Asutus oli harvaa. Inventoidun alueen kohdalla sijaitsivat vielä 1850-luvulla vain Myllymäen Eljaalaan kuuluneen Korkomäen torppa ja Pappilan kylään kuuluneen Kosken torppa peltoineen. Lisäksi alueella oli mäkitupia, joiden sijaintia ei vanhoihin karttoihin ole tavallisesti merkitty lainkaan. Alueen läpi kulki keskiaikainen, Suomen vanhimpaan tiestöön kuuluva Hämeenkankaan tie. 22 metriä korkean Kyröskosken vesiputouksen rannoilla oli vesimyllyjä, joiden käyttäjinä olivat paitsi Hämeenkyrön kylien talot ja torpat, myös jotkin naapurikuntien, mm. Ikaalisten talot. Kosken itärantaa pitkin kulki entinen Viljakkalantie, joka poistui käytöstä vuonna 1953 uuden tien valmistuttua. Tie mutkittelee kosken itärantaa pitkin nk. Iso ahde-nimisenä jyrkkänä mäkenä. Tietä pitkin kuljettiin myös myllyille. Kyröskosken tehtaan toiminnan laajentuessa, myllyt vähin erin purettiin. Kosken rannoilla on kuitenkin vielä jäljellä, vanhan luonnonkivien vahvistetun, tukinuittoradan paikkeilla, myllynkivien kappaleita. Entisen Kosken torpan myllyn paikalla sijaitsevalle näköalatasanteelle on niinikään jätetty muistoksi kaksi myllynkiveä.

3.1. Kyröskosken taajama alkoi muotoutua 1800-luvun loppuvuosina Kyröskosken paperitehtaan ympärille. Jo 1800-luvun puolivälin paikkeilla perustivat viisi Tampereen Finlaysonin puuvillatehtaan työnjohtajaa puuvillatehtaan. Tehtaan toiminta loppui kuitenkin nopeasti. Sen jälkeen perustettiin Kyröskosken paperitehdas, joiden omistajina olivat Hammaren & Co. Puuvillatehtaan työntekijöinä toimivat lähitorppien asukkaat. Paperitehtaan laajentuessa työntekijöitä alkoi muuttaa muualta. 1800-luvun loppuvuosina harjun rinteille alkoi muodostua mäkitupa-asutusta. Vanhimmat alueen rakennukset ovat 1890-luvun loppuvuosilta. Harjun asutus jakautuu sijaintinsa mukaan Ylä- ja Alaharjuksi. Niistä Yläharju kuuluu Kostulaan ja Alaharju Järvenkylään. Vuodesta 1953 lähtien alueen on katkaissut uusi Viljakkalantie, joka kulkee suurinpiirtein kylien rajalla.

Nämä vanhimmat tehtaan työntekijöiden asuinalueet muodostivat mäkitupa-alueen. Asukkaat solmivat maanvuokrasopimuksia Järvenkylän Alasen ja Kostulan Poussan kanssa. Vuokrana asukkaat tekivät taksvärkkitoita kantataloihin. Alueen kehittyessä alettiin puhua taajaväkisestä yhdyskunnasta ja jopa kauppalan perustamisesta. Osa mäkituvista sijaitsi nk. keskustan alueella, osa jäi rajojen ulkopuolelle. Maa-alueiden myyntiä säätelivät taajamille säädetty maanmyyntilaki. Keskustan alueella sijaitsivat ”kaupunkilaisten” mäkituvat joutuivat odottamaan asuinalueidensa lunastamislupaa jopa 1960-luvun alkuun asti, ja pääsääntöisesti vuoteen 1956. Sen sijaan alueen ulkopuolella sijaitsivat ”maalaisten” mäkituvat saivat itsenäistyä torpparilain (1918) perusteella jo paljon aiemmin. Länsipuolen raja kulki pystysuuntaan, nykyisen Rinnentien Hakalan kiinteistön paikkeilla.

Kyröskosken tehdas alkoi jo varhain osallistua työntekijöidensä elämään vuokraamalla maa-alueita asuntoja varten. Myös rakennustarvikkeet ja jopa rakentajat hankittiin tehtaan puolesta. Työntekijöille perustettiin myös kansakoulu 1900-luvun alkuvuosina. Koulu oli tehtaan omistama vuoteen 1921 asti, jolloin se siirtyi kunnalle. 1920-luvulta lähtien tehtaan ammattityömiehille alettiin suunnitella asuinalueita. Arkkitehteina toimivat Tampereen kaupunginarkkitehdit Birger Federley ja Bertel Strömmer. Tehtaan johtajille, virkamiehille rakennettiin Korkomäkeen 1920-luvulla kaksi mansardikattoista huvilamaista asuinrakennusta. Niistä toinen purettiin 1970-luvulla, toinen on edelleen jäljellä alkuperäisessä asussaan. Lisäksi sen eteläpuolelle rakennettiin 1930-luvulla kaksi Bertel Strömmerin suunnittelemaa kahden perheen asuinrakennusta. Strömmer suunnitteli lisäksi 1940-luvulla Korkolan ja Metsolan asuinpienkerrostalot. Korkomäen aluetta rakennettiin vuoteen 1976 asti, jolloin viimeinen asuinrakennus valmistui.

Paukunperän ammattityömiehille suunniteltu asuinalue rakennettiin myös kahdessa eri vaiheessa. Ensimmäiset Federleyn suunnittelemat asuinrakennukset ovat 1920-luvulta ja Strömmerin suunnittelemat neljä samantyylistä rakennusta vasta 1940-luvulta. Mestareille

rakennettiin omat asuntonsa 1920-luvulla. Samoin työläisille rakennettiin oma Petsamo-niminen asuinalue kansakoulun ja urheilukentän läheisyyteen. Alueelle rakennettiin 1950-60-lukujen taitteessa norjalaisen arkkitehti Selvaagin suunnittelemat neljän perheen kaksikerroksiset, rankorakenteiset puutalot tehtaan työnjohtajien asunnoiksi. Vanhinta rakennuskulttuuria edustava rakennuskanta purettiin alueelta vähitellen. Urheilukenttä jäi kahden asuinalueen eteläreunalla sijaitsevat rakennuksen alle kenttämäiseksi pihamaaksi. Koulurakennus ja seurojentalo purettiin niinikään. Vuonna 1994 purettiin vielä opettajien asuntola ilmeisesti melko hyväkuntoisena. Jäljelle jäi alueen itäreunalla edelleen selvästi asumisesta ja vanhoista pihapiireistä muistuttava kasvusto suurine lehtipuineen, omenapuineen, ruusu- ja marjapensaineen sekä villiintyneine perennakasveineen ja polkuineen.

Kyröskosken tehdas lunasti 1940-luvulla sodasta palaaville tehtaan työntekijöilleen nykyisen Koulukadun alueen, jolla ennen sijaitsi mm. Naistenniitty-niminen niitty. Eteläosastaan alue on soista metsää. Kadun itäpäähän oli jo 1930-luvulla perustettu Koivikko- ja Suopelto-nimiset kinteistöt, jotka edelleen ovat jäljellä. Niistä Suopelto on kahden viime vuoden sisällä kunnostettu alkuperäistä tyyliä kunnioittaen .

Pitkän kadun varren eteläpuoli rakennettiin kokonaisuudessaan vuoden 1945 paikkeilla. Kiinteistöt sijoittuvat kahden kylän, Kostulan ja Järvenkylän alueelle. Tehdas osallistui tuolloin sekä materiaalien hankintaan että rakennusten suunnitteluun. Tyyppiirustusten mukaan laadituissa piirustuksissa pohjakaava on sama. Tehdas myös toimi rakennuslainojen takaajana. Onpa jollakin asukkaalla vielä lapsuusmuistoissaan muuttomatka uuteen rakennukseen tehtaan järjestämällä hevoskyydillä. Kaikki tuolloin perustetut kiinteistöt ovat edelleen jäljellä. Osa rakennuksista on verraten hyvin säilynyt, mutta yksikään ei enää ole täysin alkuperäisessä asussaan.

3.2. 1900-luvun vaihteessa harjun juurelle ja Alaharjun alueelle alkoi kehittyä kauppakeskus. Alueen eteläreunalla sijaitsi tori. Pieniä kauppoja ja leipomoita ym. liikkeitä perustettiin runsaasti. Muistissa ovat edelleen mm. Väinäsen kauppa ja Vuorenojan leipomo, vaikka Väinäsen paikalla on enää tyhjä tontti ja Vuorenoja on jo pitkään ollut yksityisenä asuinkiinteistönä. 1900-luvun alkuvuosina alettiin myös osuustoiminta, jonka tuloksena perustettiin osuusmeijeri sekä osuuskauppa. Meijeri rakennuksineen on jo purettu. Osuuskaupan vanha leipomo Rinnetiellä on kuitenkin yhä jäljellä. Samoin vuonna 1928 rakennettu uusi leipomorakennus, joka edustaa puhdaspiirteistä 1920-luvun klassismia. Oma I-nimisessä kiinteistössä sijaitseva tiilirunkoinen leipomorakennus on tontillaan yksin, kun sekä kaupan että varaston rakennukset on ympäriltä purettu. Maakunnallisesti arvokas, alkuperäisessä asussaan oleva leipomorakennus itse on niinikään jatkuvasti purku-uhanalainen.

4. Inventoinnin tulokset

Inventointikohteita oli 70. Ne jakautuvat neljän kylän, Järvenkylä, Kostulan, Myllymäen ja Pappilan, alueille. Kylien sisällä muodostettiin seitsemän erillistä aluetta. Kylien varsinaiset kantatalot sijaitsevat taajama-alueen ulkopuolella, eikä niistä inventoitu yhtäkään. Kaikki inventoidut kiinteistöt olivat joko entisiä mäkitupia tai muita alun perin kantataloista vuokratuilla alueilla sijainneita asuin- tai liikekiinteistöjä. Kaikkien kiinteistöjen historia on osa Kyröskosken paperitehtaan historiaa.

Kokonaisuutena parhaiten säilynyt on Myllymäen kuuluva Paukunperän alue, jonka kaikki asuinrakennukset ovat jäljellä lähes alkuperäisissä asussaan. Alue kuului Oy Kyro Ab:lle vuoteen 1984, jolloin kaikki kiinteistöt lohkottiin ja myytiin asukkaille. Yhdessä Bertel Strömmerin suunnittelemassa 1940-luvulla rakennetussa rakennuksessa on ikkunat vaihdettu todennäköisesti lohkomisvuoden paikkeilla. Yhden sivun ikkunat on vaihdettu myös yhteen Birger Federleyn suunnittelemaan ja 1920-luvulla rakennettuun asuinrakennukseen. Lisäksi kahdessa rivissä sijainneiden rakennusten keskellä kulkevan Paukunperäntien molemmin puolin kasvanut koivukuja kaadettiin. Rakennuskokonaisuus on vähintään maakunnallisesti, mahdollisesti jopa valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

Myllymäen kylään kuuluvan Korkomäen, vuonna 1996 Oy Kyro Ab:sta lohkotulla alueella, on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan Birger Federleyn 1920-luvulla suunnittelema Federleyn huvila. Toinen samantyylinen rakennus purettiin 1970-luvulla uudisrakennuksen tieltä. Lisäksi

säilyneitä rakennuksia ovat Bertel Strömmerin suunnittelemat , 1930-luvulla rakennetut, suuret, huvilamaiset, kahden perheen asuinrakennukset. Alueelta inventoitiin myös Korkolan kahdeksan perheen asuinpienkerrostalo sekä Koskilinna, 1940-luvun taitteessa valmistunut seurojentalo. Alue on merkitty valtakunnallisesti arvokkaaksi aluekokonaisuudeksi.

Korkomäen alueella sijaitsevat myös edelleen Oy Kyro Ab:n omistuksessa olevat, entisen Kyröskosken tehtaitten maatalan kaksi tuotantorakennusta, jotka sijaitsevat aivan Valtakadun varrella, vastapäätä Koulutien risteystä. Rakennukset suunnitteli tamperelainen arkkitehtitoimisto Frosterus & Gripenberg.

Vuonna 1921 rakennettu vinkkelinmallinen, säterikattoinen talli- ja navettarakennus on ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan. Samoin vuonna 1927 rakennettu kuivausräikkö, jonka Oy Kyro Ab vuokrasi Kyröskosken perinneyhdistys r.y:n näyttelytiloiksi. Rakennukset sijaitsevat valtakunnallisesti arvokkaassa kulttuuriympäristössä ja edustavat erikseen arvotettuina maakunnallisesti arvokasta rakennuskulttuuria.

Kuva 1. Kyröskosken tehtaitten maatalaan kuulunut navetta- ja tallirakennus v. 1921.

Koulukadun varteen 1940-luvulla perustetusta asevelikylästä inventoitiin kuusi asevelitaloa. Kadunvarsi on suullisen tiedon mukaan jaettu Yläkylään, Keskikylään ja Alakylään, joka sijaitsee kadun itäpäässä. Yläkylästä inventoitiin yksi kiinteistö, joka inventointihetkellä oli ulkoisesti alkuperäinen. Sen ikkunat kuitenkin vaihdettiin loppukesästä ja kadunvarren ainut alkuperäisen asunsa säilyttänyt rakennus on enää jäljellä valokuvissa. Keskikylästä inventoitiin Manulan ja Salosen kiinteistö. Lisäksi 1950-luvulla perustettu Mäkirinteen kiinteistö. Näistä Mäkirinne on ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan. Alakylän alueelta inventoitiin Järvimaan ja Koivumäen kiinteistöt sekä jo ennen sotia rakennetut Suopellon ja Koivikon kiinteistöt.

Koulukadun varrella on suoritettu kunnostustöitä samoihin aikoihin useissa kiinteistöissä. Asuinrakennuksia on vuorattu pienin mineriittilevyin 1960-70-lukujen taitteessa. Myös kuisti on uusittu monessa kadunvarren asumuksessa. Laajennuksia tai korotuksia rakennuksiin on tehty harvemmin ja vasta myöhemmin. Ikkunoita on vaihdettu varsin harvoin. Yhden rakennuksen vuoraus on vaihdettu rappaukseksi. Kadunvarren yleisilme on pääsääntöisesti melko hyvin säilynyt. Alue edustaa paikallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Erikseen arvotettuina muilla kohteilla oli maisemallinen arvo, Mäkirinteen kiinteistöllä paikallinen.

Vanha tori on ollut inventoiduista alueista kaikkein suurimman muutoksen kohteena. Entisen torin ympäristön liikerakennuksista suurin osa on purettu. Jäljellä olevat ovat kuitenkin varsin hyvin säilyneitä. Torin eteläreunalla sijaitseva Kainolan kiinteistö, entinen Olga Olinin kangas- ja vaateliikkeen rakennus, on säilynyt jonkin verran muutettuna omalla, omenapuiden ja koivujen reunustamalla tontillaan. Rakennuksen julkisivuun on tehty joitakin muutoksia 1950-luvulla, jolloin Hämeenkyrön säästöpankki perusti sinne konttorin. Sen ympäristössä on hoitamaton kenttä sekä puskittuneita tontteja. Kainolan kiinteistö on paikallisesti arvokas.

Kuva 2. Kainolan v. 1932 perustettu kiinteistö entisen torin reunamilla. Tyhjällä tontilla sijaitsi ennen nk. Pelmarin talo

Torin pohjoisreunalla, Sepänkadun varrella sijaitsee Tasanteen 1910-luvulla perustettu asuin- ja liikekiinteistö. Mansardikattoisen rakennuksen suunnitteli hämeenkyröläinen Juho Mäkipää ja rakensi hänen veljensä Kalle Mäkipää. Rakennus on lähes alkuperäisessä asussaan ja sillä on keskustaajaman vanhana hyvin säilyneenä liikerakennuksena maakunnallista arvoa.

Maakunnallisesti arvokas on niinkään 1930-luvulla Hammareninkadun varteen rakennettu Hietalan klassistishenkinen liike- ja asuinrakennus, joka ulkoisesti on alkuperäisessä asussaan. Lisäksi torin ympäristössä on Koskimaan ja Äyräksen eli entisen "Vuorenojan leipomon" kiinteistöt, joista Koskimaa edustaa paikallisesti arvokasta rakennuskantaa.

Vanhan torin alueeseen liitettiin myös kaksi Hammareninkadun alkupäässä sijaitsevaa kiinteistöä entisen nk. Girsin kulman alueelta. historiallisesti arvokkaan Viiskulman, I. Väisäsen valokuvaamon kiinteistön paikalla sijaitsi alueen vanhin tehtaantöyläisen asunto, jonka rakensi todennäköisesti jo 1860-luvulla David Girs-niminen Finlaysonin puuvillatehtaan entinen työntekijä tullessaan töihin Kyröskoskelle perustettuun puuvillatehtaan. Mökki on jo purettu kauan sitten, mutta paikka on edelleen jäljellä asuttuna. Sen eteläpuolella sijaitsee 1800-luvun lopulla perustettu Ahon kiinteistö, jossa sijaitsi 1930-luvulle asti Ahon ruumisarkkuliikkeen verstaas. Asuinrakennus on peruskorjattuna jäljellä. Kiinteistöllä on paikallista arvoa.

Alaharjun alue edustaa mäkitupa-asutusta. Alue kuuluu Järvenkylään ja alun perin se kuului Alasen kantatalolle. Mäkituvat perustettiin 1800-1900-luvun vaihteessa. Maanvuokrasopimukset laadittiin kirjallisina useimmiten vähintään 25:ksi kerrallaan. Alueelta on purettu joitakin kiinteistöjä. Lisäksi 1950-luvulla on rakennettu muutama uusi. Mäkitupien lisäksi Alaharjun alueella sijaitsee Osuuskaupan leipomo.

Alaharjun alueen rakennukset edustavat hyvin kerroksista rakennuskulttuuria. Muutoksia ja kunnostusta on tehty runsaasti eri aikakausina. Alkuperäisin inventoiduista mäkituvista oli Alatie kiinteistö, joka on ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan. Sen perustuksena on lyhyt luonnonkivipylväs. Vuoraus on peiterimoin päällytettyä pystylautaa. Myös Jugendhenkisin vuorilaudoin vuoratut ikkunat ovat alkuperäiset. Alueella on 1930-luvun tietämällä kunnostettu rakennuksia ja mm. Ylänurmen ja Lehtorinteen asuinrakennuksista lienee tuolta ajalta peräisin oleva mansardikatto. Vaikutteita lienee saatu Kyröskosken tehtaiden työsuhteasunnoista. Muutoksia on tehty myös 1950-luvulla, jolloin mm. Lehtolan kiinteistössä sijaitseva Säipän vaateliikkeeseen rakennettiin siipirakennus. 1960-luvulla Lehtorinteen kiinteistö peruskorjattiin. Myös ikkunat vaihdettiin tuolloin ajanmukaisiin. Ylänurmen kiinteistö peruskorjattiin ja osittain muutettiin 1980-luvulla.

Lisäksi alueelle kuuluu mm. Mäen kiinteistössä sijainnut entinen suutari Grönlundin asuin kiinteistö, jonka asuinrakennus on 1930-luvun asussa. Alaharjun aluetta yhdistää

puistomaisen runsas puutarha, joka ilman väliaitoja tai muita erottavia rakenteita yhdistää kiinteistöjen pihapiirit toisiinsa. Aluetta halkoo kaksi katua, Sepänkatu ja Myllärinkatu. Itäreunaa pitkin kulkee Hammareninkatu.

Kuva 3. Lehtorinteen kiinteistö
Alaharjun alueella, puutarhan
ympäröimänä.

Yläharjun alue sijoittuu kokonaisuudessaan Kostulan kylään. Sieltä inventoitiin 24 kohdetta. Rakennuskanta on kerroksista, eri aikoina kunnostettua, lisärakennettua ja korotettua. Alkuperäisinpäinä ovat säilyneet Korpikaivontien ja Rinntien risteyksen alueen entiset mäkituvat, mm. Harjurinteen ja Kangasniemen kiinteistöt. Muutoksia on tehty alueella runsaasti 1960-70-lukujen tietämillä. Tuolloin Harjurinteenkin päärakennukseen on vaihdettu osa ikkunoista. Alkuperäinen ilme on kuitenkin säilynyt. Samoihin aikoihin on tehty muutoksia Kangasniemeenkin. Oman kiinteistössä sijaitsee entinen Osuuskaupan leipomo, joka peruskorjattiin 1990-luvulla ja maalattiin keltaiseksi alkuperäisen punaisen sijaan. Alkuperäinen tyyli on kuitenkin säilytetty. Oman länsipuolella sijaitsee Rinteenpään kiinteistö, jonka kahta asuinrakennusta on eri aikoina kunnostettu. Myös rinnetien alkupäässä on paikallisesti arvokkaita kiinteistöjä, mm. Hakala sekä tien keskivaiheilla Peltari ja Rekola.

Teiden varsien rakennuksia on kunnostettu erityisesti 1960-70-lukujen paikkeilla. Monen rakennuksen suurin muutos on mineriittivuoraus. Sekä Rinnetie että Harjutien ja Korpikaivontien varrella on poikkeuksellisen runsaasti mineriittilevyin vuorattuja rakennuksia. Osaan on myös vaihdettu 1960-70-lukujen tietämillä ikkunat. Laajennuksia tai korotuksia ei ole tehty juuri lainkaan.

Kuva 4. Rinnetien keskipaikkeilla
sijaitsevat Peltarin ja Rekolan
sekä Toimelan kiinteistöt

Selvaagin alueeseen kuuluivat nk. Selvaagin talojen lisäksi Pajamäen ja Hennalan kiinteistöt sekä Harjunsivu ja Ylätalo ja Pappilan kylän inventointikohteet, Koski ja Suoranta I.

Selvaagin talot edustavat alueen toista kerrostumaa. Alue oli ennen vanha kansakoulun ja urheilukentän paikka. Vanhoista pihapiireistä on enää jäljellä puutarhakasveja, pihapuita ja perustuskiviä.

Kuva 5. Vanhojen lehtipuiden varjosta kuvattuna 1950-luvun loppuvuosina rakennettu tehtaan työnjohtajien asuinrakennus, joka sijaitsee vanhalla urheilukentällä.

5. erikseen arvatut kohteet

Arvottaminen koskee sekä yksittäisiä rakennuksia, kokonaisia kiinteistöjä ja lopulta myös aluekokonaisuuksia. Arvion kohteet jaettiin neljään eri luokkaa: valtakunnalliseen (V), maakunnalliseen (M), paikalliseen (P) ja maisemallisesti/ historiallisesti (M/H) arvokkaisiin. Myös alueet arvotettiin samalla asteikolla. Aluerajaukset ovat nähtävissä alueinventointikartalla.

Alaharju:	1. Alatie	P	Korkomäki	1. Federleyn huvila	M
	2. Koivuniemi	P		2. Kivipari	M
	3. Lehtola			3. Korkola	P
	4. Lehtorinne	m/h		4. Koskilinna	P
	5. Mäki	P		5. Oy Kyro Ab	M
	6. Niittunen			6. Puistopari	M
	7. Oma I	M			
	8. Salomäki	m/h			
	9. Timola	M			
	10. Ylänurmi	P			
Koulukatu	1. Hietikko	P	Paukunperä	1. Joukola	M
	2. Järvimaa	m/h		2. Karmakka	P
	3. Katajisto	m/h		3. Lahti	P
	4. Koivikko			4. Mäkirinne	P
	5. Koivumäki	m/h		5. Mäki	M
	6. Manula	m/h		6. Piikkilä	P
	7. Mäkirinne	P		7. Pusa/ Koskinen	M
	8. Rajamaa	P		8. Setälä	P
	9. Salonen	m/h			
	10. Suopelto	P			
	11. Takahuhta	P			

Selvaag	1. Harjunsivu	P	Vanha tori	1. Aho	P
	2. Hennala	m/h		2. Hietala	M
	3. Koski	M		3. Kainola	P
	4. Pajamäki	M		4. Koskimaa	m/h
	5. Suoranta I	P		5. Tasanne	M
	6. Torninmäki	P		6. Viiskulma	
	7. Ylätalo	P		7. Äyräs	
Yläharju	1. Hakala	P			
	2. Harjunpää	P			
	3. Harjurinne	P			
	4. Hietämäki				
	5. Hirvonen				
	6. Kaivokulma				
	7. Kangasniemi	P			
	8. Kukkula				
	9. Käkelä				
	10. Mäki I				
	11. Mäki II	m/h			
	12. Oma	M			
	13. Palomaa	m/h			
	14. Pelttari	P			
	15. Pihakoivu	m/h			
	16. Rekola	P			
	17. Rinteenpää	P			
	18. Santakari	m/h			
	19. Santämäki	P			
	20. Toimela	m/h			
	21. Välimaa	m/h			

Kyröskosken kaikilla inventoiduilla aluekokonaisuuksilla on vähintään paikallista arvoa. Kahdella alueella on valtakunnallista arvoa. Museoviraston laatiman inventoinnin mukaan valtakunnallisesti arvokkaan alueen rajojen sisään mahtuvat sekä Paukunperän että Korkomäen alueet. Lisäksi aivan alueen reunamilla ovat Vanhan torin alueeseen kuuluva Hietalan kiinteistö ja Alaharjuun kuuluva Osuuskaupan leipomo.

6. Päätelmiä inventoinnin pohjalta

Rakennusinventoinnin perusteella voidaan laatia suojelumääräyksiä asema- tai yleiskaavoihin. Toistaiseksi vahvistamaton Hämeenkyrön keskustan yleiskaava v. 2010 onkin suojelumääräyksieneen melko vaatimaton. Suojelualueiksi on kelpuutettu vain osa Korkomäen rakennuksista sekä muutama Rinnetien ja Korpikaivontien risteyksen pohjoispuolinen kiinteistö. Inventoinnin perusteella voisi sanoa, että tavoite on riittämätön. Paukunperän alue, Vanhan torin paikallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat liikerakennukset sekä Alaharjun paikallisesti arvokkaat kiinteistöt tulisi ehdottomasti huomioida alueen suunnittelussa. Samoin Yläharjun ja Selvaagin alueiden hyvin säilynyt asuinmiljöö tulisi ottaa huomioon. Alueella sijaitsevat mm. maakunnallisesti merkittävä Pajamäen kiinteistö sekä useita paikallisesti arvokkaita kohteita. Maisema-alueena merkittävä entinen kansakoulun, Petsamon ja opettajien asuntolan alue tulisi hyödyntää ja tontit ottaa käyttöön nykyisen hyvin säilyneen puutarhakasvillisuuden ehdoilla.

Inventoiduilla aluekokonaisuuksilla on arvoa myöskin hyvin säilyneiden vanhojen puutarhojen ansiosta. Erityisesti harjun alueilla vanhat omenapuut, sireenipensaat ja vuosikymmenten ajan kukoistaneet perennapenkit tulisi nähdä ympäristöllisesti arvokkaina ja suojeltavina elementteinä.

Yläharjun alueella pistää silmään uudisrakentaminen. Vanhojen hirsirakennusten purkaminen ja uusien talojen sijoittaminen vanhaan asuin ympäristöön tulisi tehdä erittäin suurta varovaisuutta noudattaen. Vanhoihin rakennuksiin tehtävien julkisivumuutosten tulisi myös olla harmoniassa rakennuksen tyylin kanssa. Myöskin tontin kasvillisuuden tulisi sointua alueen muuhun kasvillisuuteen. Kaivinkonein suoritettava puutarhan uudelleen muokkaus on liian voimaperäinen toimenpide harjun alueen pienimuotoisessa, puistomaisessa ympäristössä. Puutarhoja tulisi hoitaa nykyisen puutarhamaisen ilmeen säilyttämiseksi ja elvyttämiseksi.

Kulttuuriympäristön arvojen vaaliminen edellyttää ympäristöjen hyvää, systemaattista tuntemusta ja tutkimusta. Tämän vuoksi inventointia tulisi jatkaa. Kyröskosken inventoinnit tulisi ulottaa nyt ulkopuolelle jääneille keskusta-alueille, joilla myös on sekä paikallisesti että maakunnallisesti arvokkaita kiinteistöjä. Näin voitaisiin paremmin katsastella alueen asutushistoriaa ja luoda siitä täydellisempi kokonaiskatsaus.

ALUEINVENTOINTILUETTELO

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Alue	"Selvaagin mäki"
4. Kylä/ kginosa	Kostula 411
5. Omistajat	

6. ALUEEN JA ALUEELL OLEVIEN RAKENNUSTEN KUVAUS

Selvaagin alue rajautuu etelän puolella Koskitiehen, pohjoisessa ja lännessä Kostulan kylän, Ylä-Harjun asuinalueeseen sekä nk. Walstenin ahteeseen. Idässä aluetta rajaa Kyröskosken sekä Oy Kyrö Ab:n omistamat alueet. Selvaagin alueen nykyinen keskus on kuuden asuinpienkrrostalon muodostama väljä, tasainen, kenttämäinen asuinalue, jonka keskipaikkeilla kulkee Kaartotie yhtyen pohjoisessa Korpikaivontiehen ja Koskenniskantiehen. Nk. Selvaagin alueeksi voidaan historiansa perusteella katsoa vielä alueen reunamille sijoittuva, sen vanhasta asutushistoriasta kertova, rakennuskanta: Välimaa, Ylätalo sekä Hennalan ja Pajamäen kiinteistöt, jotka pihapiireineen yhtyvät alueeseen.

Selvaagin alue kuului alunperin suurempaan alueeseen nimeltään Koskenmaan palsta, jota käyttivät myös Kostulan Poussa ja Järvenkylän Alanen.

Alueen maanomistusolot ja rakentaminen alkoi 1800-luvun loppuvuosina ja liittyä olennaisesti Kyröskosken tehtaiden olemassaoloon. Alue kokonaisuudessaan kuului 1800-luvun lopulta lähtien Hammaren & Co:n tehtaan omistukseen. Alueen vuokrasi jo vuonna 1883 tehtaan edeltäjä Hammaren & Comp tuolloin Viljakkalan kuntaan kuuluvan Sonnun Nikkilästä kansakoulun rakentamista varten.

Laurinsalo kertoo (s. 112-113), että vuonna 1906 tehdas osti alueen omakseen. Alasen Koskenmaa lohkottiin v. 1953. Poussalle kuuluneesta Koskenmaasta ei maarekisterin mukaan samalla nimellä ole lohkottu alueita. Koskenmaahan rakennettiin kansakoulu, seurahuone sekä jo puretut nk. Petsamon talot ja urheilukenttä.

Koulun rakentaminen aloitettiin v. 1883 ja koulu vihittiin v. 1884. Vuonna 1906 alkoi tehtaan ylläpitämänä vielä nk. "pienien lasten koulu". Vuonna 1926 Kyröskosken koulu siirtyi tehtaan ylläpidosta kunnan kouluksi. Uusi koulu rakennettiin Koulutien varteen vuonna 1951. Vanha kansakoulu purettiin Selvaagin mäestä vuonna 1994.

Vuonna 1889 rakennettiin alueelle Kyröskosken seurahuone, aivan kansakoulun tuntumaan. Sitä kutsuttiin myös VPK:n taloksi. Siellä alettiin harjoittaa elokuvatoimintaa vuonna 1927. Se toimi talvi- ja jatkosodan aikana siirtolaisten keskuspaikkana, josta käsin siirtolaiset sijoitettiin asuinalueilleen. Rakennuksessa pidettiin useiden eri seurojen perustamiskokouksia, hartaustilaisuuksia, osuuskauppa- ja meijerijuhlia, häitä, äitienpäiviä jne. Se oli myös kirjasto- ym. kulttuuritoimen keskuspaikka ennen Koskilinnan rakentamista v. 1940.

Alueella sijaisi myös vuonna 1922 rakennettu Froterus & Gripenbergin arkkitehtitoimiston suunnittelema nk.- Opettajien talo.

Tehtaan työntekijöille rakennetut kuuden perheen asuintalot, nk. Petsamon talot, suunnitteli Birger Federley 1900-luvun alkuvuosina. Ne purettiin 1980-luvun alkupuolella. Kaksi niistä siirrettiin ja rakennettiin muualle Hämeenkyröön.

Urheilukenttä on niinkään kadonnut maisemasta, kun alueelle 1950-60-lukujen vaihteessa rakennettiin nk. Selvaagin talot.

Samalla alueella oli myös pieniä asuinmökkejä, jotka nekin on kaikki purettu.

Alueen reunamilla on kuitenkin säilynyt muutamia 1900-luvun alkuvuosina rakennettuja asuinkiinteistöjä, joista osa kuului Oy Kyrö Ab:lle ja osa sijaisi Kostulan Poussan talon vuokratonteilla.

Nk. Selvaagin mäki lohkottiin 1990-luvun alkupuolella Oy Kyro Ab:lle kuuluneesta alueesta. Alueelle norjalainen arkkitehti Selvaag suunnitteli 1950-luvulla tehtaan työnjohtajille kuusi lähes samanlaista, neljän asunnon kaksikerroksista asuinrakennusta. Osa rakennuksista rakennettiin jo 1950-luvun loppuvuosina, viimeinen vasta vuonna 1960. 1990-luvun alkupuolella tehdas myi rakennukset tontteineen. Etuosto-oikeus oli tehtaan työntekijöillä. Rakennukset lohkottiin neljäksi erilliseksi kiinteistöksi, joista yhden talon kiinteistöjä on kolme ja kolmen talon kiinteistöjä yksi.,

Nk. Selvaagin taloista inventoitiin yksi asuinrakennus, joka on erillinen kiinteistö nimellä As oy Toorninmäki. Se on alueen muiden asuinrakennusten kanssa samalla tavoin säilyttänyt alkuperäiset piirteensä pienistä muutoksista huolimatta. Työnjohtajille suunnitellut asuinrakennukset suunniteltiin 1950-luvun lopulla. Osa rakennettiin jo tuolloin. Inventoitu rakennus vasta vuonna 1960. Alue muodostui vanhan urheilukentän, entisen koulun ja opettajan asuntolan viereen. jonkin matkaa itään päin sijaitsivat nk. Petsamon asuinrakennukset. Rakennukset sijaitsivat kenttämäisellä, tasaisella alueella, jonka pohjois- ja itäreunalla kasvaa koivikkoa ja pensaikkoa. Siellä on vielä löydettävissä puretujen rakennusten paikkoja, mm. kivijalkoja.

Alkuperäistä rakennuskantaa Selvaaginmäen alueella edustavat Välimaan ja Ylätalon kiinteistöt sekä Hennala ja Pajamäki. Välimaan pihapiiri sijoittuu mäellä alueen luoteisnurkkaan. Sen 1900-luvun alkuvuosina rakennettu talonpoikaistyylinen asuinrakennus on jäljellä lähes alkuperäisessä asussaan. Vanha ulkorakennus on purettu. Ylätalon pihapiiri sijaitsee alueen pohjoispuolella. Siihen kuuluu niinikään 1900-luvun alkuvuosina rakennettu talonpikaishenkinen asuinrakennus, joka alunperin toimi neljän hengen asuntona sekä limonaditehtaana ja sen jälkeen Jalaskosken huonekaluliikkeen verstaana. Nykyisin se on asuntona. Ulkoisesti se on säilyttänyt alkuperäiset piirteensä varsin hyvin. Kuisteja lienee kunnostettu 1950-luvun paikkeilla. Suuri ulkorakennus on myös varsin hyvin säilynyt alkuperäisessä asussa.

Alueen lounaispuolella sijaitsevat vierekkäin Hennalan ja Pajamäen kiinteistöt. Hennalan paikalla sijaitsi ennen pieni asuinmökki, jonka asukas, "Henriikka-mummo" , on Laurinsalon (1998) mukaan saattanut antaa kiinteistölle nimensä. Nykyinen asuinrakennus on 1930-luvun alusta. Se peruskorjattiin joitakin vuosia sitten ja vuorattiin uudelleen. Myös ikkunat vaihdettiin. Alkuperäistä ilmettä on kuitenkin vielä jäljellä.

Pajamäen rakennukset rakennettiin 1920-luvulla. Huvilan päärakennuksen suunnitteli tamperelainen arkkitehti A(?) Aro. Myöhemmin rakennuksen tehtiin avokuisti ja rakennus vuorattiin. Todennäköisesti 1950-luvulla kuisti rakennettiin umpinaiseksi. Muuten rakennus on alkuperäisessä asussaan ja alueella poikkeuksellisen edustava, mansardikattoinen, huvilamainen 1920-luvun asuinrakennus.

Selvaagin mäki lohkottiin 1990-luvun vaihteessa. Välimaa ja Ylätalo lohkottiin 1950-luvulla yhteislohkomisissa. Hennala ja Pajamäki lohkottiin jo 1930-luvun alussa. Laurinsalon mukaan Kyröskosken asukkaita kutsuttiin "maalaisiksi" ja "kaupunkilaisiksi", sen mukaan asuivatko he maanmyyntilakien rajoittamalla taajaväkisen yhdyskunnan alueella, vai sen ulkopuolella. Maalaiset saivat lunastaa omat vuokratonttinsa normaaliin tapaan lain säätämällä oikeutuksella. "Kaupunkilaisten" osto-oikeutta rajoitti taajaväkisen yhdyskunnan alueelle, jota sääteli erillinen laki, joka poistui käytöstä vasta 1950-luvulla.

7. ERIKSEEN LUETTELOIDUT KOHTEET

As Oy Toorninmäki, Hennala, Pajamäki, Välimaa, Ylämaa

8. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Alueen kaikki rakennukset ovat hyväkuntoisia ja ympärivuotisessa käytössä. Niillä ei myöskään ole kaavallisia yhkatekijöitä

9. LUETTELOIMISPERUSTE

Rakennushistoriallinen x
 Historiallinen x
 Maisemallinen x

10. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

11. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

12. VALOKUVAT

Ks. liite

13. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.
Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori.

14. LIITTEET

Liite 1: Ote peruskartasta, valokuvia

15. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Hennala
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-191
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Lohkotila
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Välitie 14, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Erkki Mäkelä, Välitie 14, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen
Alkup.käyttö	asuminen
Rak.aika	1930
Suunnittelija	
Kerrosluku	1,5
Perusta	betoni
Runko	hirsi
Kattomuoto	satula
Kate	profiilipelti
Vuoraus	lomalautajäljitelmäpelti
Ulkoväri	keltainen, valkoinen
Kunto	hyvä
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Poussan talosta v. 1965. Se on entinen Poussan taksvärkkitorppa. Ensimmäinen vuokrasopimus solmittiin 1900-luvun alkuvuosina. Vuokralaisena oli vuoteen 1918 asti Henriika-niminen nainen, jonka mukaan kiinteistö lienee nimetty Hennalaksi. Nykyisen omistajan isä muutti Hennalaan v. 1947. Alueella aiemmin sijainnut Henriikan mökki purettiin ja samalle paikalle rakennettiin v. 1930 kiinteistön nykyinen päärakennus. Vanha ulkorakennus purettiin 1950-luvulla. (Laurinsalo 1998.)

Rakennus 1: Rakennus on betoniperustainen. Hirsirunko on vuorattu lomalautavuorausta jäljittelevällä profiloidulla peltillä, joka on maalattu keltaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on profiloitu pelti. Pohjoissivun puolella on umpikuisti. Ikkunat ovat alkuperäisen T-ikkunamallin jäljitelmiä. Itäpäädyssä on yksi alkuperäinen ikkuna.

Rakennuksessa on kaksi kerrosta. Alakerroksessa on kaksi asuntoa. Alakerroksen asuntoihin kuljetaan kumpaankin omasta sisäänkäynnistä. Asunnoista toinen oli alunperin vuokralaisen käytössä. Vinttikerroksessa on lisäksi huone ja keittiö sekä avointa vinttitilaa.

Rakennus peruskorjattiin vuonna 1987. Alkuperäisessä asussa rakennuksen vuoraus oli peiterimoitettua pystylautaa ja maalattu punaiseksi, ylösa keltaiseksi. Vuoriludoitus korvattiin profiloidulla peltillä. Myös ikkunat vaihdettiin uusiinn. Sisätiloja kunnostettiin samaan aikaan. Rakennuksen pohjakaava on alkuperäinen.

Muutoksista huolimatta alkuperäistä ilmettä on yhä jäljellä. Rakennusta ei ole laajennettu eikä korotettu.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Välitie 14:ssä. Se on osa nk. Ylä-Harjun tiiviisti rakennettua asuinalueetta.

Pihapiiri rajautuu kolmelta sivulta naapurikiinteistöjen pihapiireihin ja etelän puolelta tiheään kuusimetsikköön. Pihapiiriä reunustaa kahdelta sivulta sireeniaita. Puutarhassa kasvaa vanhoja omenapuita ja marjapensaita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on hyväkuntoinen ja ympärivuotisesti asuttu.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja Erkki Mäkelä

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 27.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Koski 1/2
4. Kylä/rek.no	Pappila 421-3-121
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Torppa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Koskitie, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Ulla-Maija ja Veikko Koski, Koskitie, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2	3
Nyk.käyttö	asuminen	tuotanto,navetta/talli,vaja	varastointi, aitta
Alkup.käyttö	asuminen	tuotanto,navetta	varastointi,aitta
Rak.aika	1867-1868	1934	1700-I
Suunnittelija		Jalmari Salovaara	
Kerrosluku	1,5	1+1	1+1
Perusta	betoni	betoni	nurkkakivi
Runko	hirsi	hirsi/ranko	hirsi
Kattomuoto	satula	satula	ei kattoa
Kate	saumapelti	betonitiili	ei katetta
Vuoraus	pystylauta peiter.	pystylauta peiter.	ei vuorausta
Ulkoväri	punainen, kelt. valk.	punainen, valkoinen	ei maalattu
Kunto			
Erityispiirteet			

11. RAKENNUSHISTORIA

Asutushistoriaa: Kiinteistö on lohkottu Hämeenkyrön pappilasta eli Pappilan talosta vuonna 1929. Kosken torppa perustettiin vuonna 1775 ja se toimi torppana 154 vuotta. Kosken suvun ensimmäinen tiedossa oleva esi-isä oli mylläri Johan Henrikinpoika (* 1711). Hänen asumansa tilan veroluonto ei liene tiedossa. Ei tiedetä, oliko hänkin pappilan torppari vai ei. Torppari oli kuitenkin jo hänen poikansa Johan Johaninpoika (* 1766). Nykyinen tilan isäntä on 11. jälkeläinen suoraan alenevassa polvessa. Oy Kyrö Ab:n tehdasalueen tuntumassa sijaitseva tila toimii edelleen viljelytilana. Sen eteläpuolella, taajaman kupeessa, avautuu peltoaukea.

Torpan rakennukset sijaitsivat alunperin muutaman sata metriä lännenpänä. 1860-luvun lopulla ainakin asuinrakennukset paloivat. Pitkän asuinrakennuksen perustuskivet ovat yhä löydettävissä entisen Viljakkalantien linjausten tuntumasta. Uudet asuinrakennukset ja uusi umpihamainen pihapiiri rakennettiin nykyiselle paikalleen 1860-luvun loppuvuosina. Jäljellä on edelleen asuinrakennus, suuri hirsirunkoinen maakellari hieman kauempana sekä kaksi todennäköisesti vanhempaa rakennusta, aitta ja kärryvaja. Lisäksi pihapiirissä on vuonna 1934 rakennettu Jalmari Salovaaran suunnittelema navetta.

Kosken (1850-luvun paikkeille asti Forsman) torppaa piti Pappilan mylläri. Mylly oli vesimylly, joka sijaitsi Kyröskosken itärannan puoleisessa juoksussa, nykyisen näköalatasanteen paikalla. Tasanteelle on jätetty muistoksi paikalla olleen myllyn kiviä. Pappilan myllyn yläpuolella oli lisäksi kaksi muuta myllyä. Myllyjä oli niinkään kosken juoksun toisella puolella. Kaikki myllyt on purettu. Kosken mylly oli muiden tapaan hirsirakenteinen rakennus. Se sijaitsi kaikkein alimmalla myllynpaikalla, joka oli vaarallisin paikka, mutta takasi myllyn tehokkaan pyörimisen. Jo Hämeenkyrön historia II:n (89) kertoman mukaan hieman ylempänäkin olleessa myllyssä koskesta keväisin tulviva jäidenlähtövesi saattoi viedä koko myllyn mennessään.

Myllyjen itäpuolella kulkee edelleen vanhan tukkiradan reitti, joka on päällystetty suurin luonnonkivijärkälein. Se jatkuu koskeen asti huonokuntoisena, mutta edelleen havaittavana. Tukkiradan itäpuolella kulkee vanha

Viljakkalantie, joka poistui käytöstä vuonna 1953 uuden tien valmistuttua. Tie jatkui lähes kosken rantoja pitkin pohjoisen suuntaan, Harjulle päin, yli nykyisen Koskitien. Vanha linjaus kulkee myllyjen ohi alas etelän suuntaan ja haarautuu jyrkkää, "isoksi ahteeksi" kutsuttua mäkeä pitkin aivan nykyisen Kyron tehtaan rakennusten ja vanhan voimalalaitoksen luo. Nurmettunut vanha tielinjaus jatkuu Kosken tilan pohjoispuolelta edelleen, uutta linjausta mukailleen, niinkään Viljakkalan suuntaan.

Rakennus 1: 1867-68 välisenä aikana nykyiselle paikalleen pystytetty, entinen Jävenkylän Kujanpän torpan asuinrakennus on nykyisin betoniperustainen. Sen edelleen tasakertaan asti pitkänurkkainen hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu alaosastaan punaiseksi ja yläosastaan keltaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on saumapelti. Pohjoissivun puolella on vuonna 1999 1930-luvun tyyliksi rakennettu umpikuisti. T-ikkunoista yksi on alkuperäinen. Muut on viimeisimmän kunnostuksen yhteydessä tehty uudelleen vanhan mallin mukaan.

Rakennus on pohjakaavaltaan alkuperäinen. Sen länsipäädyssä on suuri pirtti, keskellä porstua ja sen takana nykyisin kamarina oleva entinen keittiö. Itäpäädyssä on kaksi kamaria, joista toinen on nk. "porstuan peräkamari".

Rakennus oli alunperin ylös asti salvottu, pitkänurkkainen ja matala. Se kunnostettiin perusteellisesti vuonna 1932, jolloin sitä korotettiin ja vintille tehtiin lisää asuintilaa. Vinttikerroksen runko muutettiin tuolloin rankorakenteiseksi. Myös ikkunat uusittiin ja rakennuksen entinen avokuisti rakennettiin umpinaiseksi. Kuisti uusittiin uudelleen sekä vuosina 1969 ja 1975 että v. 1999, jolloin se rakennettiin vanhan tyylin mukaiseksi. Kuistille rakennettiin myös sauna.

Rakennukset sisätilat uusittiin perusteellisesti vuonna 1975, jolloin kaikki rakenteet kävivät läpi peruskorjauksen. Sisätiloissa alkuperäisyys on muuten kadonnut, mutta pirtin kolmilapainen, loivasti (5 cm) kaartuva kattorakenne säilytettiin, kun katto rakennettiin uudelleen vuonna 1999. Sitä edeltävä katto oli kuitenkin jonkin verran korkeammalla. Pohjakaavaan ei ole kajottu. Vain entinen pieni keittiö on muutettu tavalliseksi huoneeksi ja suuri pirtti on muutettu keittiöksi. Vuonna 1999 leivinuuni uusittiin.

Ulkoisesti rakennuksessa on sekä 1800-luvun että 1900-luvun alun piirteitä. Sen pitkänurkkainen hirsirunko on tasakertaan asti jäljellä. Yksi vuonna 1932 vaihdettu T-ikkuna on säilytetty pohjoissivulla kuistin vieressä. Tyyllisesti rakennus edustaa lähinnä 1900-luvun alun talonpoikaistaloa.

Rakennus 2: Vuonna 1934 rakennetun navetan, tallin ja vajan käsittäneen rakennuksen suunnitteli hämeenkyröläinen rakennusmestari Jalmar Salovaara. Rakennuksen alkuperäiset piirustukset ovat edelleen jäljellä. Navetta on betoniperustainen. Rungon alaosaa on hirttä ja yläosa rankoa. Vuorauksena on peiterimoitettu pystylauta, joka on maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on betonitiili. Rakennuksen länsisivun puolella on kolme sisäänkäyntiä. Pohjoispäädyssä on navetan parveen johtava silta. Silta lähes ulottuu Koskitiehen. Ikkunat ovat matalat kuusiruutuiset. Rakennus on ulkoisesti alkuperäisessä asussaan, mutta se on sisältä muutettu kokonaan navetaksi.

Rakennus 3. Vanha aitta lienee vanhempi kuin pihapiirin muut rakennukset. Se on todennäköisesti ollut paikalla jo vanhan päärakennuksen aikaan todennäköisesti 1700-luvulla. Sen ympärille on 1920-30-luvulla rakennettu pitkä varasto- ja työtila. Aitan kohdalta eteläpuoleinen seinä on myöhemmin purettu. Aitta on muuten alkuperäinen, mutta ilmeisesti sen ympärille rakennetun rakennuksen rakentamisen yhteydessä, katto on poistettu. Uusi välikatto on maalaamatonta lautaa. Aitta on kaksiosainen, yksikerroksinen, pitkäposkinen rinta-aitta, jonka pitkänurkkainen runko on salvottu lulkasalvoksin. Hirsirakenteet, koristeellisesti leikatut konsolit, leveistä lankuista rakennetut lankkuovet tukkilukkoineen ja leveät lattialankut ovat alkuperäisillä sijoillaan. Myös lukot ja saranat ovat alkuperäisiä.

Rakennus on kattoa lukuunottamatta alkuperäisessä asussaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Kyröskosken taajamassa, Harjun eteläpuolella, Kyröskosken tehtaan kupeessa. Sen etelän- ja lännenpuoleinen alue on peltoineen ja metsineen sekä kuusilehtoineen maaseutumaista

maisemaa, mutta muilta suunnilta pihapiiri rajautuu naapurikiinteistöön ja Koskitiehen. Pihapiirin pohjoispuolella kulkee vanha v. 1953 käytöstä poistunut Viljakkalantie, jonka linjaukset ovat edelleen käyttökelpoisina olemassa. Maisemallisesti sekä kasvitieteellisesti alue on edelleen poikkeuksellisen rikas.

Pihapiiri on säilynyt avoimen neliöpihan muodossa. Eteläsivulla on päärakennus, itäisivulla navetta ja pohjoisivulla aitta-/varastorakennus (R3 ja 4) sekä nykyisin liiterinä toimiva entinen kärryvaja (R5). Maakellari sijaitsee hieman pihapiirin länsipuolella pellon ja metsän reuna-alueella. Pihapiirisä kasvaa vanhoja omenapuita, marjapensaita sekä perennaistutuksia. Myös vanhoja koivuja ja kuusia on piha-alueen länsireunalla.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat hyväkuntoisia ja käytössä. Niitä kunnostetaan ja hoidetaan vanhan tyylin mukaisesti.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x	
16. Historiallinen		x
17. Maisemallinen		x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maakunnallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Hämeenkyrön historia II. Vuodesta 1725 vuoteen 1865. 1990.
Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmitatuskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistajat Ulla-Maija ja Veikko Koski

Suullista perimätietoa: Ulla-Maija ja Veikko Koski kertoivat talossa suullisena perimätietona kulkeneita tarinoita talon historiasta. Osa on kuultu vanhalta kertojalta Rosa Niskalalta ("Niskalan Ruusa")hänen elinaikanaan.

Kosken tila oli alunperin nimeltään Forsman -lyään.

Kosken torppa on lueteltu torppaluettelossa, mutta ei vuokraehtoluettelossa vuodelta 1823. Sen sijaan on mainittu, että Mylläri "jauhaa pappilan viljat, tekee 1 päivätyön viikossa ja 2 kaupunkimatkaa vuodessa sekä kaikki pappilan sepäntyöt." (Hämeenkyrön historia II, 274.)

Myllärin ammatti periytyi isältä pojalle. Kosken torpan mylly kuului perimätiedon mukaan torpan isännälle. Sen lisäksi että mylläri teki sen kanssa töitä pappilaan, hän myös harjoitti itsenäistä myllärin ammattia,

kunhan suoritti vuokraehdot. Hämeenkyrön historia II:n (s. 89) mukaan Hämeenkyrön myllyt olivat yleensä usean osakkaan omistuksessa. Osakkaana saattoi olla myös torppari, jopa torpparin leski. Torppari Forsman kuitenkin tarinan mukaan hoiti yksin omaa myllyään. Pappilan myllystä Hämeenkyrön historia ei kerro erikseen.

Ensimmäinen Forsman-niminen mylläri, Matti Forsman, syntyi v. 1788. Ilmeisesti hänen poikansa, Fredrik Efraim Matinpoika Forsmanin (*1825) aikana 1850-luvun paikkeilla Hämeenkyröön tuli samanniminen kirkkoherra. Kirkkoherra Forsmanin mielestä torppari "ei omaa myllyä tarvitte". Torppari Forsman joutui luovuttamaan myllyn pappilalle. Kirkkoherra Forsmanin mukaan myöskään "ei torpparin nimi voi olla sama kuin kirkkoherran. Olkoon nimi Koski". Edes suora suomennos ei tarinan mukaan riittänyt, jolloin nimi olisi ollut Koskimies, vaan loppuosa käännöksestä jätettiin pois.

Hämeenkyrön historia II:ssa (s.274) vahvistetaan kirkkoherran Forsmanin olleen varsin tiukka isäntä. Hänen aikanaa torpparien päivätyöt lisääntyivät merkittävästi ja niiden kirjo laajeni. Taloon piti tavallisten päivätyöiden ohella mm. poimia marjoja, tuoda kappi tuhkaa ja jopa pajahiiliä jne. 1860-luvulla torppa paloi ukonilmalla, kun torppari itse oli aidanteossa. Torpparin takki oli jäänyt naulaan ja takin taskussa oli kaikki hänen rahansa, jotka paloivat mukana. Kun uutta asuinrakennusta rakennettiin, hänellä ei ollut varaa ostaa hirsiä. Niinpä hän sai ne Järvenkylän Kujanpään torpasta, joka siirrettiin nykyiselle paikalleen.

Kosken torppa sijaitsee maisemallisesti yhdellä kaikkein merkittävimmistä paikoista Hämeenkyrössä. Torpan lammaslaitumena oli ennen joen mutkassa, lähellä putousta oleva rantalaidun Keinuniemi. Keinuniemessä pidettiin myös palokunnan ja nuorisoseuran juhlia. Sen vuoksi niemen rantaan istutettiin aikoinaan kauniita puutarhakasveja. Ne ovat kuitenkin jo kadonneet tai ne on kenties viety yksityisiin pihoihin koristeeksi. Keinuniemi kuuluu nykyisin Oy Kyro Ab:lle.

Joen jyrkät penkereet olivat hyviä laskettelupaikkoja talvella ja kylän lapset kävivät siellä laskemassa kelkalla niin kauan kuin jäitä oli.

Kosken historiaan kuuluu myöskin Kansalaissota. Sen aikana torpan asukkaat asuivat maakellarissa. Suuren hirsirunkoisen katoksen alla on luonnonkivirunkoinen maakuoppa. Talon työt tehtiin maakellarista käsin. Jotta kulkeminen olisi ollut turvallisempaa, piti tietää, kumman puolen edustaja kulloinkin oli lähistöllä ja käyttäytyä sen mukaan: esimerkiksi valkoisten ohi kulkiessa heilutettiin valkoista lippua.

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirroksia, valokuvia

Liite 2: Kosken torpan sukuselvitys

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Koski 2/2
4. Kylä/rek.no	Pappila 421-3-120
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Torppa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Koskitie, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Ulla-Maija ja Veikko Koski, Koskitie, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	4	5	6
Nyk.käyttö	varastointi	varastointi, puuvaja	ei käyt.maakellari
Alkup.käyttö	varastointi, työtila	varastointi, kärryvaja	varast.maakellari
Rak.aika	1920-1939	1867 ennen	1800-l
Suunnittelija			
Kerrosluku	1	1	1,5
Perusta	nurkkakivi	nurkkakivi	maa
Runko	ranko	hirsi	hirsi
Kattomuoto	satula	satula	satula
Kate	aaltopelti	profiilipelti	aaltopelti
Vuoraus	pystyl.peiter. ei vuorausta	ei vuorausta	
Ulköväri	punainen, valk.	ei maalattu	ei maalattu
Kunto	hyvä	hyvä	hyvä
Erityispiirteet			

11. RAKENNUSHISTORIA

Ks. lomake 1/2

Rakennus 4: 1920-30-lukujen välisenä aikana rakennettu varastorakennus, jonka länsipääty rakennettiin suojaamaan vanhaa aittarakennusta (R3). Toisessa päässä on työtilaa, huone ja eteinen lämmitysuneineen ja keittoliesineen. Paikan nimi on "Väinön pirtti". Se oli talon edellisen isännän työtila, jossa saattoi myös asua. Rakennuksen keskivaiheilla on varastotilaa.

Rakennus on ulkoisesti alkuperäisessä asussaan. Sen länsipäädystä on eteläsivun seinää purettu rakennuksen sisällä olevan aitan mittaiselta matkalta. Seinän tilalle on rakennettu rimakaide ja portaat. "Väinön pirtti" ja varastotila ovat edelleen alkuperäisiä. Pirtin pääty on kuitenkin huonokuntoinen sisältä.

Rakennus 5: Todennäköisesti jo ennen vuotta 1867 rakennettu hirsirunkoinen kärryvaja lienee lähes alkuperäisessä asussaan. Se on suullisen perimätiedon mukaan saattanut toimia jonkinlaisena epävirallisena "kestikievarin kärryvajana", kun kulkijat ovat matkallaan poikenneet yöksi Kosken torppaan ja jättäneet kärrynsä sinne suojaan.

Rakennuksen perustuksena on nurkkakivet. Sen hirsirunko on vuoraamaton ja maalaamaton. Satulakaton katteena on profiloitu pelti. Rakennuksen keskellä on suuri oviaukko ja molemmissa päädyissä on suuri avoin säilytystila. Rakennus toimii puuvajana.

Rakennus 6: Todennäköisesti 1800-luvulla taidokkaasti rakennettu ja poikkeuksellisen suuri, pitkänurkkainen, hirsirunkoinen maakellarin rakennus on yläosastaan suuri, avoin tila. Sen pohjoispäädyssä on luukku ja eteläpäädyssä lautarakenteinen pienaovi. Oven päädyssä on myöhemmin betonilla vahvistettu suuluukku, josta kulkee tikkaat suurilla luonnonkivillä vuorattuun maakellarikuoppaan. Hirsikatos on ympärysmoitoltaan pienen asuinmökkin kokoinen (n. 4 x 8 m). Rakennus on alkuperäisessä asussaan ja käyttökelpoinen. Kellarissa asuttiin kansalaissodan aikaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Ks. lomake 1/2

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Ks. lomake 1/2

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Ks. lomake 1/2

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Ks. lomake 1/2

23. SUULLISIA TIETOJA

Ks. lomake 1/2

24. LIITTEET

Ks. lomake 1/2

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Harjunsivu
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-18-0
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Kaartotie 3, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Eeva Kontio, Kaartotie 3, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen
Alkup.käyttö	asuminen
Rak.aika	1903 (tai ennen)
Suunnittelija	
Kerrosluku	1,5
Perusta	luonnonkivi, luonnonkiviharkko/betoni
Runko	hirsi
Kattomuoto	satula
Kate	betonitiili
Vuoraus	pystylauta peiterimoin
Ulkoväri	punainen, valkoinen
Kunto	hyvä
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on lohkottu Poussan talosta vuonna 1929 nimellä Rikala. Se myytiin vuonna 1931 Kyro-yhtiölle. Kun se siirtyi uudelleen yksityiskäyttöön v. 1986, kiinteistön nimi muutettiin Harjunsivuksi.

Kiinteistön ensimmäinen vuokrasopimus tehtiin vuonna 1903 "tukkiasioitsija" Juho Leppäsen kanssa. Leppäsiä kutsuttiin Laurinsalon mukaan (s.124-125) nimellä "rikas-Leppänen". Talossa asuttiin ja elettiin "hienommin", käytettiin parempia vaatteita ja käyttäytyttiin sivistyneemmin kuin alueella yleensä, kirjoittaa Laurinsalo. Kiinteistön siirryttyä Kyrölle, siellä asui tehtaan työnjohtajia.

Rakennus 1: Asuinrakennus on rakennettu viimeistään vuonna 1903. Sen perustuksena on osittain kylmämuurattu luonnonkivi ja osittain luonnonkivipylväs, joiden välit on myöhemmin valettu betoniin. Tasakertaan asti pirkänurkkainen hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on betonitiili. Rakennuksen pohjoissivulla on kaksikerroksinen kuisti. Kuistin ovenvierusikkunat ovat kuusiruutuiset ja sivuikkuna 12-ruutuinen. Muut ikkunat ovat kaksijakoisia pystyikkunoita.

Rakennusta on todennäköisesti kunnostettu ja jonkin verran muutettu myöhemmin. Mm. kaksikerroksinen kuisti on todennäköisesti alunperin ollut matalampi. Myös kaksijakoiset pystyikkunat lienee vaihdettu myöhemmin, kenties 1940-50-luvulla.

Pienistä muutoksista huolimatta rakennus edustaa alueen parhaiten säilynyttä rakennuskantaa.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee nk. Selvaagin mäessä, Kaartotie 3:ssa ja on on osa nk. Ylä-Harjun tiiviisti rakennettua asuinalueetta.

Kiinteistön pihapiiri rajautuu eteläpuolella Selvaagin alueeseen. Pihapiiriä ympäröi sireeniaita. Puutarhassa kasvaa vanhoja omenapuita ja marjapensaita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat hyväkuntoisia ja ympärivuotisessa asuinkäytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.
Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 27.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Pajamäki
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-202
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Lohkotila
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Korpikaivontie 16, 39200 Kyrökoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Hanna-Leena Antosalo, Korpikaivontie 16

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2	3
Nyk.käyttö	asuminen	sauna	varastointi, puuvaja
Alkup.käyttö	asuminen	sauna	varastointi, puuvaja
Rak.aika	1928	1920-l	1920-30-l
Suunnittelija	A.Aronen?		
Kerrosluku	1,5	1	1
Perusta	betoni	nurkkakivi	nurkkakivi
Runko	hirsi	ranko	ranko
Kattomuoto	mansardi	satula	satula
Kate	kolmiorimahuopa	poltettu savit.	aaltopelti
Vuoraus	vaakalauta, pystylauta	pystyl.peiter.	pystyl. peiter.
Ulkoväri	vaalea mintunvihr,	pun. valk.	pun. valk.
Kunto	hyvä	hyvä	hyvä
Erytispiirteet			

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin v. 1931 Poussan talosta. Pajamäen perusti Kyröskosken tehtaan työjohtajana toiminut Emil Jokinen perheineen. Kiinteistön asuinrakennuksen suunnitteli tamperelainen arkkitehti A.(?) Aro. Piirustuksessa on teksti: "Huvilan piirustukset Kyröskoskelle Pajamäkeen". Jokisen perhe asui kiinteistössä vuoteen 1970, jolloin kiinteistö myytiin.

Poikkeuksena lähes kaikkiin muihin alueen kiinteistöihin, Pajamäki ei alunperin ollut taksvärkkitorppa, vaan alusta lähtien itsenäinen lohkotila.

Rakennus 1. Arkkitehti Aron suunnittelema asuinrakennus toteutettiin piirustusten pohjalta hieman eri tavalla. Pohjakaavasta tuli piirustuksiin nähden peilikuva. Kaikkia ikkunaratkaisuja ei myöskään toteutettu.

Rakennus on jo alunperin ollut betoniperustainen. Rakennuksen alustassa on edelleen jäljellä betoniperustan valamiseen käytettyjä lautakehikoita. Myös hirsikehikon rakentamisen yhteydessä syntyneitä lastuja on jäljellä trossipermannon alla. Hirsirunko on vuorattu vaakalaudoin ja yläosasta peiterimoitetuin pystylaudoin. Itäpäädyn yläosan vuoraus on kunnostusten yhteydessä vaihdettu pystylaudaksi. Vuoraus on maalattu hennon valealla mintunvihreällä, listoitus on tummemman vihreä. Väri lienee lähellä alkuperäistä väritystä. Mansardikaton katteena on kolmiorimahuopa. Alkuperäinen kate oli päre, joka on jätetty huopakatteen alle. Pohjoissivulla on umpikuisti. Kummassakin lappeessa on mansardilappeinen kaaveli. Kaaveleiden ikkunat ovat neliönmuotoiset yksiruutuiset ja kuistin ikkunat kolmijakoiset pystyikkunat. Muut ikkunat ovat T-ikkunoita. Lisäksi itäisivulla on pieni ikkuna, jossa on neljä vinoneliöruutua.

Rakennuksessa on asuintilaa kahdessa kerroksessa. Alakerrassa on eteinen, keittiö ja kaksi huonetta, yläkerroksessa on huone ja keittiö.

Ennen nykyisiä omistajia rakennus sai rapistua useita vuosia. Mm. pinnat ja ovet olivat huonokuntoisia. Rakennus kunnostettiin 1990-luvun aikana alkuperäistä tyyliä kunnioittaen. Sisiätilojen suurimmat muutokset

on tehty keittiössä, kun kaikki kaapistot uusittiin. Osa peiliovista jouduttiin poistamaan huonokuntoisina. Vintin ovet ovat edelleen jäljellä. Alkuperäiset lattiat ovat muovimaton alla. Pohjakaavaa ei ole muutettu. Myös alunperin rakennuksessa olleet uunit on säilytetty.

Julkisivun suurin muutos on tapahtunut, kun alunperin kuistittomaan rakennukseen rakennettiin kuisti. Se oli ensiksi avokuisti, mutta muutettiin todennäköisesti 1950-luvun paikkeilla umpikuistiksi. Samoihin aikoihin lienee muutettu kaaveleiden neliruutuiset ikkunat suuriruutuisiksi. Rakennus oli myös alunperin maalaamaton ja hirsirunkoinen, vain kaunis peilipariovi, jonka yläpeileissä oli kaksi vinoeliöruutuista lasia oli maalattu valkoiseksi. Samoin ikkunoiden vuorilaudat ja listat. Myöhemmin koko rakennus maalattiin vaaleaksi, listoitus vähän tummemmaksi.

Rakennus edustaa 1920-30-lukujen huvilamaista rakennustyyliä, joka oli yleinen Kyröskosken tehtaan työntekijöiden asuinrakennuksissa.

Rakennus 2: 1920-luvulla rakennettu sauna/ puuvaja/ puucee on betoniperustainen. Sen rankorunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi, listoitus valkoiseksi. Satulakaton katteena on poltettu savitiili. Rakennuksen päätykolmioissa on pienet T-ruutuiset ikkunat. Rakennus on alkuperäisessä käytössään ja ulkoisesti alkuperäisessä asussa.

Rakennus 3: Pieni puuvaja rakennettiin 1920-30-lukujen aikana. Se on perustettu nurkkakiville. Rankorunko on vuorattu peiterimoiteuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on aaltopelti. Rakennus lienee alkuperäisessä asussaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Korpikaivontie 16:ssa nk. Ylä-Harjun tiiviisti rakennetulla asuinalueella.

Hyvin säilyneen huvilan sijainti on maisemallisesti epäedullinen, kun sen eteen on 1980-luvun aikana rakennettu kaksi massiivista uudisrakennusta. Alunperin huvilan pohjoispuolinen edusta on ollut rakentamaton.

Korpikaivontieltä haarautuu tie rinteessä sijaitsevaan pihapiiriin. Tontin pohjoisreunaa aiemmin kulkenut tie on käytöstä poistettuna nurmegtunut. Tien linjaus kulki liian läheltä asuinrakennusta.

Rakennukset sijoittuvat pihapiirissä kolmelle sivulle, länsisivulla kasvaa vanhoja omenapuita ja pensaita. Eteläpuolella kasvaa suuria kuusia. Pihapiirissä oli alunperin runsas hyötypuutarha, joka istutettiin jo ennen kuin kiinteistöön muutettiin asumaan. Siellä kasvoi mm. omena- ja kirsikkapuita ja marjapensaita. Siellä oli myös perunapello. Kukkaistutuksia ei juuri ollut. Alkuperäinen puutarha on vielä osittain jäljellä.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa asuinkäytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maakunnallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistajat Antosalo

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 27.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Suoranta I
4. Kylä/rek.no	Pappila 421-3-135
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Lohkotila
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Uittajantie 2, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Markku Viitaniemi, Uittajantie 2, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2	3
Nyk.käyttö	loma-asuminen	varastointi,puuvaja	varastointi, ei käytössä
Alkup.käyttö	asuminen	varast.puuvaja,sauna	varastointi, maakellari
Rak.aika	1930-l	1930-l	1930-l
Suunnittelija			
Kerrosluku	1,5	1	1
Perusta	betoni	betoni	ei perustaa
Runko	hirsi	ranko	luonnonkivi
Kattomuoto	satula	satula	satula
Kate	kolmiorimahuopa	kolmiorimahuopa	kolmiorimahuopa
Vuoraus	pystyl.peiter.	pystyl.peiter.	pystyl.peiter.
Ulkoväri	keltainen, ruskea	vaal.vihr.,valk.	kelt. valk.
Kunto	hyvä	hyvä	hyvä
Erityispiirteet			

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on lohkottu Pappilan maista. Se sijaitsee nk. Käpylän auinalueella. Kiinteistö on jaettu Suoranta I:ksi ja II:ksi 1980-luvulla, jolloin II:een rakennettiin uusipäärakennus. Suoranta I jäi sen jälkeen lomakäyttöön.

Rakennus 1: Betoniperustainen, 1930-luvun rakennus on rakennettu vanhoista riihen tms. rakennuksen hirsistä. Hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin psytylaudoin ja maalattu keltaiseksi. Listoitus on ruskea. Satulakaton katteena on kolmiorimahuopa. Itäisivulla on umpikuisti. Kuisti lienee uusittu 1950-luvun paikkeilla. Sen ikkuna on nelijakoinen pystyikkuna. Muut ikkunat ovat alkuperäisiä kuusiruutuisia.

Rakennuksen pohjakaava on nk. sivukamaritupa. Eteisen takana on keittiö ja päädyssä pirtti eli iso huone, jossa on säilytetty alkuperäinen peltiuuni. Alakerran peiliovet vaikuttavat vanhemmalta kuin rakennus ja nekin on saatettu siirtää vanhemmasta rakennuksesta. Vinttikerroksessa on kaksi pientä asuinhuonetta, jotka on rakennettu todennäköisesti 1950-luvun paikkeilla.

Ulkoisesti rakennus on lähinnä 1930-luvun asussa.

Rakennus 2: Betoniperustainen, rankorunkoinen sauna on myös rakennettu 1930-luvun aikana. Runko on vuorattu peiterimoiteuin psytylaudoin ja maalattu vihreäksi. Listoitus on valkoinen. satulakaton katteena on kolmiorimahuopa. Rakennus on myöhemmin, ehkä 1950-luvulla, kunnostettu ja sen ikkunat lienee vaihdettu tuolloin nykyisenlaisiin suuriruutuisiin.

Rakennus 3: 1930-luvun maakellari on sisäpuolelta luonnonkivirunkoinen. Maan päällä oleva kellarin katos on rankorunkoinen ja vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin. rakennus on maalattu keltaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on kolmiorimahuopa. Rakennusta lienee niinikään kunnostettu 1950-luvun paikkeilla.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Pappilan kylään kuuluvalla Käpylän alueella, jossa on runsaasti 190-30-luvun rakennuskantaa sijoittuneena raittikylämäisesti Laivataipaleentien varteen. Suoranta I sijaitsee myös saman tien varressa, osoitteessa Uttajantie 2.

Laaja, loivasta länteen päin viettävä rinnemäinen pihapiiri rajautuu idässä Laivataipaleeseen, etelässä Uttajantiehen ja kahdelta muulta sivulta naapurikiinteistöihin. Päärakennus sijaitsee alueen itäreunalla. Sen länsipuolella on sauna ja pihan keskivaiheilla maakellari. Päärakennuksen ympärillä kasvaa lehtipuita. Laivataipaleen puolella kasvaa pensasaita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat hyväkuntoisia ja lomakäytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x	
16. Historiallinen		x
17. Maisemallinen		x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja Markku Viitaniemi

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Toorninmäki
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-3-20
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Lohkotila
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Kaartotie, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	As Oy Toorninmäki, Kaartotie 4, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen
Alkup.käyttö	asuminen
Rak.aika	1960
Suunnittelija	Selvaag
Kerrosluku	1+1+kellari
Perusta	betoni
Runko	ranko
Kattomuoto	satula
Kate	saumapelti
Vuoraus	limilauta
Ulkoväri	vaaleanpunainen, valkoinen
Kunto	hyvä
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on lohkottu 1990-luvun alkupuolella Oy Kyrö Ab:lle kuuluneesta alueesta. Alueen vuokrasi jo vuonna 1883 Hammaren & Comp tuolloin Viljakkalan kuntaan kuuluvan Sonnun Nikkilästä kansakoulun rakentamista varten. Laurinsalo kertoo (s. 112-113), että vuonna 1906 tehdas osti alueen omakseen. Alue kuului suurempaan alueeseen nimeltään Koskenmaan palsta, jota käyttivät myös Kostulan Poussa ja Järvenkylän Alanen. Alasen Koskenmaa lohkottiin v. 1953. Poussalle kuuluneesta Koskenmaasta ei maarekisterin mukaan samalla nimellä ole lohkottu alueita. Koskenmaahan rakennettiin kansakoulu, seurahuone sekä jo puretut nk. Petsamon talot ja nykyisten Selvaagin talojen alle jäänyt vanha urheilukenttä.

Koulun rakentaminen aloitettiin v. 1883 ja koulu vihittiin v. 1884. Vuonna 1906 alkoi tehtaan ylläpitämänä vielä nk. "pienien lasten koulu". Vuonna 1926 Kyröskosken koulu siirtyi tehtaan ylläpidosta kunnan kouluksi. Uusi koulu rakennettiin Koulutien varteen vuonna 1951. Vanha kansakoulu purettiin Selvaagin mäestä vuonna 1994.

Vuonna 1889 rakennettiin alueelle Kyröskosken seurahuone, aivan kansakoulun tuntumaan. Sitä kutsuttiin myös VPK:n taloksi. Siellä alettiin harjoittaa elokuvatoimintaa vuonna 1927. Se toimi talvi- ja jatkosodan aikana siirtolaisten keskuspaikkana, josta käsin siirtolaiset sijoitettiin asuinalueilleen. Rakennuksessa pidettiin useiden eri seurojen perustamiskokouksia, hartausilaisuuksia, osuuskauppa- ja meijerijuhlia, häitä, äitienpäiviä jne. Se oli myös kirjasto- ym. kulttuuritoimen keskuspaikka ennen Koskilinnan rakentamista v. 1940.

Alueella sijaitsi myös vuonna 1922 rakennettu Frosterus & Gripenbergin arkkitehtitoimiston suunnittelema nk. Opettajien talo.

Tehtaan työntekijöille rakennetut kuuden perheen asuintalot, nk. Petsamon talot, suunnitteli arkkitehti Birger Federley 1900-luvun alkuvuosina. Ne purettiin 1980-luvun alkupuolella. Kaksi niistä siirrettiin ja rakennettiin muualle Hämeenkyröön.

Urheilukenttä on niinkään kadonnut maisemasta, kun alueelle 1950-60-lukujen vaihteessa rakennettiin nk. Selvaagin talot.

Samalla alueella oli myös pieniä asuinmökkejä, jotka nekin on kaikki purettu.

Tälle alueelle norjalainen arkkitehti Selvaag suunnitteli 1950-luvulla tehtaan työnjohtajille kuusi lähes samanlaista, neljän asunnon kaksikerroksista asuinrakennusta. Osa rakennuksista rakennettiin jo 1950-luvun loppuvuosina, viimeinen vasta vuonna 1960. 1990-luvun alkupuolella tehdas myi rakennukset tontteineen. Etuosto-oikeus oli tehtaan työntekijöillä. Rakennukset lohkottiin neljäksi erilliseksi kiinteistöksi, joista yhden talon kiinteistöjä on kolme ja kolmen talon kiinteistöjä yksi.,

Inventoitu kiinteistö on nimeltään As oy Toorninmäki. Siihen kuuluu yksi asuinrakennus.

Rakennus 1: Vuonna 1960 rakennetussa, neljän asunnon rakennuksessa on betoniperusta. Rankorunko on vuorattu limilaudoin ja maalattu vaaleanpunaiseksi. Listoitus on valkoinen. Loivan satulakaton katteena on saumapelti. Itäsvun puolella sijaitsevat kaikki neljä sisäänkäyntiä. Kunkin oven edessä on avokuisti. Keskellä olevat kaksi sisäänkäyntiä on sijoitettu vierekkäin saman katoksen alle. Ikkunat ovat alkuperäiset, alakerroksessa kaksijakoiset pystyikkunat ja yläkerroksessa suuriruutuiset tuuletusikkunalliset.

Rakennus on kaksikerroksinen. Kaikki asunnot ovat samankokoisia ja pohjakaavaltaan samanlaisia. Toisen päädyn kaksi asuntoa ovat tosin peilikuvia toisen päädyn asuntoihin nähden. Alakerroksessa on olohuone ja keittiö sekä kapea eteinen. Inventoidussa asunnossa eteisen ja keittiön välinen seinä oli poistettu. Olohuoneen puolelta nousee portaikko yläkertaan, jossa on kaksi asuinhuonetta. Sisätiloja on kunnostettu vuosien aikana, mutta asunto on pohjakaavaltaan ja kiinteiltä rakenteiltaan lähes alkuperäinen.

Ulkoisia muutoksia on vähän. Alunperin ulko-oven päällä oli vain kapea lippa. Sen tilalle rakennettiin melko pian leveämpi lippa ja portaikko. 1990-luvulla niiden tilalle rakennettiin avokuisti kaiteineen. Muuten rakennus on alkuperäisessä asussa.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ...

Kiinteistö sijaitsee nk. Selvaagin mäessä, alueen pohjoisimpana asuinrakennuksena, osoitteess Kaartotie 3.

Pihapiiri avautuu rakennuksen itäpuolelle. Samalla alueella sijaitsi ennen vanha Seurahuone. kansakoulu ja opettajien asuntola. Alueella kasvaa harvassa lehti- ja havupuita. Vanhoista pihapiireistä kertovaa kasvillisuutta, omenapuita, perennakasveja jne. sekä rakennusten perustuskiviä on edelleen jäljellä

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennus on hyväkuntoinen ja asuinkäytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistajat Linna, Kaartotie 3, 39200 Kyröskoski

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirroksia, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Ylätalo 411-1-192
4. Kylä/rek.no	Kostula
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Kaartotie 6, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Ari Keski-Heikkilä, Kaartotie 6, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	asuminen	varastointi
Alkup.käyttö	asuminen	varastointi, sauna?, navetta?, puucee
Rak.aika	1890-1910	1890-1910
Suunnittelija		
Kerrosluku	1	1
Perusta	luonnonkivipylväs/tiili	luonnonkivipylväs/tiili
Runko	hirsi	hirsi, ranko
Kattomuoto	satula	satula
Kate	aaltopelti	kolmiorimahuopa
Vuoraus	vaakalauta	vaakal./lomal./pystyl.peiterimoin
Ulkoväri	punainen, valk.	punainen, valk.
Kunto	hyvä	hyvä
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on lohkottu Poussasta vuonna 1963. Sen asuinrakennus toimi alunperin neljän perheen asuntona. Kivijalassa oli liiketilaa. 1920-luvulla siinä toimi mm. limonaditehdas, jonka perusti Ylä-Harjussa asunut Kaarlo Järvinen. Laurinsalo kertoo, että limonadireseptejä on edelleen jäljellä. Alueen lapset myös kävivät pesemässä pulloja ja saivat palkakseen limonadia. Kiinteistöä kutsutaan myös nimellä "Jalaskoski", sillä siinä sijaitti Jalaskosken huonekaluliikkeen puusepänverstaas sekä suutarin verstaas. Heidän aikanaan talossa asui lisäksi kaksi muuta perhettä. (Laurinsalo, 121-122.) Inventointihetkellä kiinteistön kummatkin rakennukset olivat edelleen jäljellä poikkeuksellisen hyvin säilyneinä ja yhden perheen käytössä.

Rakennus 1: Suuri asuinrakennus lienee rakennettu 1800-1900-lukujen vaihteessa. Sen perustuksen aon luonnonkivipylväikkö, joiden välit on muurattu tiilistä. Hirsirunko on vuorattu vaakalaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on aaltopelti. Kuistien katteena on huopalevy. Eteläsivulla on kaksi kuistia. Kuistin ikkunat ovat suuriruutuiset. Muut ikkunat ovat alkuperäisiä kuusiruutuisia.

Rakennus on 1900-luvun vaihteesta. Sen kuistit lienee uusittu 1950-luvun paikkeilla. Samoin vuorilaudoitus on todennäköisesti myöhempää perua. Vääränlaisella maalilla maalattu pinta hilseilee. Muuten näyttävä talonpoikaistyylinen asuinrakennus vaikuttaa ulkoisesti alkuperäiseltä.

Rakennukseen on jo alunperin ollut kaksi sisäänkäyntiä, joista kummastakin kuljettiin kahteen asuntoon. Rakennus toimi siis parhaimmillaan neljän perheen asuntona. Sisätiloihin tehdyistä muutoksista ei ole tietoja, mutta rakennus on nykyisin yhden perheen asuinkäytössä.

Rakennus 2: Suuri ulkorakennus lienee sekä puuvaja, puucee että sauna. Siinä on saattanut olla myös pieni navetta. Rakennus on rakennettu todennäköisesti samoihin aikoihin päärakennuksen kanssa. Perustuksena on luonnonkivipylväikkö, joiden välit on muurattu tiilistä. Runko on todennäköisesti hirttä ja osittain rankoa.

Vuoraus on osittain vaakalautaa, osittain lomalautaa sekä osassa rakennusta peiterimoitettua pystylautaa. Satulakaton katteena on kolmiorimahuopa.

Rakennus lienee lähes alkuperäisessä asussaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Korpikaivontien ja Selvagintien risteyksessä laajassa, pensasaitojen ympäröimässä pihapiirissä. Alue on nk. Ylä-Harjun asuinaluetta.

Puutarhassa kasvaa vanhoja omenapuita sekä sireenipensaita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat hyväkuntoisia ja käytössä. Alueella poikkeuksellisen hyvin alkuperäisen tyylinsä säilyttänyt rakennuskokonaisuus pihapiireineen tulisi säilyttää ja kunnostaa alkuperäistä tyyliä kunnioittaen.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x	
16. Historiallinen		x
17. Maisemallinen		x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimen arkisto.
Laurinsalo helena. Talot piipun juurella. 1998.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 10.7.2001

ALUEINVENTOINTILUETTELO

1.Lääni	Länsi-Suomi
2.Kunta	Hämeenkyrö
3.Alue	Vanha tori
4. Kylä/kaupunginosa	Järvenkylä 408
5. Omistajat	Kiinteistöt ovat yksityisomistuksessa

6. ALUEEN JA ALUEELLA OLEVIEN RAKENNUSTEN KUVAUS

Vanhan torin alue muodostuu laajasta rakentamattomasta keskusalueesta, jolla ennen sijaitsi vanha tori sitä reunustavine liike- ja asuinrakennuksineen. Nykyisin alueen eteläreunalla sijaitsee Kainolan kiinteistö ainoana säilyneenä kiinteistönä. Koillisreunalla sijaitsevat Hietala, Äyräs ja Koskimaa sekä luoteisreunalla Tasanteen kiinteistö. Niiden välistä kaikki toria pohjoisen puolelta reunustaneet liikerakennukset on vähinerin purettu. Viimeksi purettiin Hietalaa vastapäätä, Torikadun ja Hammareninkadun risteyksessä, sijainnut entinen Wäinäsen kauppa.

Inventointialue rajautuu idässä Hammareninkatuun, pohjoisessa Koskisen pajaan, lännessä uuteen toriin ja etelässä Kainolan kiinteistöön. Hammareninkadun alkupäästä on lisäksi inventoitu kaksi nk. Girsin kulman jäljellä olevaa kiinteistöä, Aho ja Viiskulma.

Torin seutu on vanhaa jokivarren peltoaluetta. Alueella ei vielä 1850-luvulla ollut lainkaan asutusta. Sen itäpuolella olevan Kyröskosken putouksen kummallakin rannalla sen sijaan sijaitsi useita myllyjä jo satoja vuosia sitten. Myllyissä oli käyttöoikeus useilla taloilla ja torpilla Ikaalisten pitäjää myöten.

1900-luvun vaihteen aikoihin torin ympäristöön alettiin rakentaa asuin- ja liikekiinteistöjä. Alueen itäpuoli oli vielä 1929 pitäjänkartan mukaan rakentamattomaa Järvenkylään kuuluvaa peltoa, jonka läpi kulki Hämeenkyrön ja Ikaalisten välinen maantie eli nykyinen Valtakatu.

Torin ympärille rakennettiin lähes hevosenkengän muotoisesti liikerakennusten ryhmä 1900-luvun alkuvuosina, Hietala 1904 ja Wäinäsen kauppa kadun toiselle puolelle 1910-luvulla. Viimeksi siinä toimi Viitikon vaatetusliike. Kaupparakennuksen edessä oli myös 1900-luvun alkupuolella bensa-asema eli bensapumppu. Nykyisin purettujen rakennusten paikalla on tyhjä tontti. Sen vieressä olleen liikerakennuksen tontti vuokrattiin alunperin Erland Koivistolle v. 1910. Senkin paikalla on nykyisin tyhjä tontti. Sen viereen Lauri Niskala rakensi betonisen autotallin, jonka vuokrasi Hannes Frantsilalle linja-autotalliksi. Yläkerrassa oli kuljettajien majoitustila. Lisäksi samaan jonoon rakennettiin 1940-luvulla Hämeenkyrön sotainvalidien parakki, joka oli peräisin Puolustusvoimilta. Sotainvalidit myivät parakin ja siinä alettiin pitää kauppaa. Parakin vieressä oli vielä pieni asuinrakennus sekä Sepänkadun ja Torikadun kulmauksessa entinen puhelinkeskuksen rakennus, joiden purkamisen jälkeen paikalla ovat enää pihalla kasvaneet koivut ja tyhjä tontti.

Alueen eteläpuolella, Kainolan edelleen jäljellä olevan kiinteistön itäpuolelta purettiin v. 1995 nk. Pelmarin talo, jonka rakennutti Kyron työntekijä Frans Pelmar 1910-luvulla. Kiinteistöstä on jäljellä puskitun tontti.

Alueelta inventoitiin viisi jäljelläolevaa kiinteistöä sekä nk. Girsin kulman kaksi kiinteistöä, jotka sijaitsevat Hammareninkadun alkupäässä.

Alueen etelärajalla sijaitseva Kainolan kiinteistö on rakennettu vuonna 1929. Siinä toimi Olga Olinin vaateliike ja myöhemmin Hämeenkyrön Säästöpankki. Rakennukseen on pankin perutamisen aikoihin tehty joitakin julkisivumuutoksia, mm rakennettu laaja betoniportaikko sekä suuri näyteikkuna Mansardikattoinen, alueelle tyyppillinen, huvilamainen rakennus on kuitenkin muuten alkuperäisessä asussaan. Sitä ympäröi kolmelta sivulta lehtipuiden ympäröimä pihapiiri. Puutarhassa kasvaa vanhoja omenapuita.

Vanhan torialueen koillisnurkkauksessa sijaitseva Hietalan vuonna 1932 rakennettu uusklassistishenkinen, kaksikerroksinen liike- ja asuinrakennus on ulkoisesti alkuperäisessä asussaan. Sen pohjoispuolella sijaitsevat kaksi vanhaa liikerakennusta, Koskimaa ja Äyräs. Koskiman liikerakennus on 1920-luvulta ja siinä toimi Rönnerbergin kukkakauppa sekä viimeksi Viitaniemen vaateliike. Päärakennus on peruskorjattu ja

vuorilaudoitus on uusittu. Osa ikkunoista on vaihdettu vanhaa tyyliä jäljitteleviin T-ikkunoihin. Mansardikatto mansardilappeisine kaaveleineen on tyyllisesti niin hallitseva elementti, että peruskorjauksesta ja pienistä muutoksista huolimatta alkuperäinen henki on edelleen jäljellä.

Vastapäätä Koskimaata, Hammareninkadun varrella sijaitsee Äyräksen kiinteistö, joka edelleen tunnetaan paremmin nk. Vuorenojana, 1900-luvun alun Åberg-nimisen leipomonpitäjän mukaan, joka käänsi myöhemmin nimensä Vuorenojaksi. Leipomo ja lopuksi kahvila toimi kiinteistön päärakennuksessa vielä 1970-luvun alussa. Sen jälkeen kiinteistö on ollut asuinkäytössä.

Torin luoteisnurkassa sijaitsee 1910-luvulla perustettu Tasanteen kiinteistö, jossa toimi mm. kelloliike ja parturi. Sen suunnitteli Juho Mäkipää ja Rakensi hänen veljensä Kalle Mäkipää. Rakennuksen valmistumisen aikoihin kiinteistön länsipuoli, nykyisen torin alue, oli peltoa. Kiinteistön päärakennuksessa on kaksi huoneistoa, toinen asunnolle, toinen samanlainen liikkeenharjoitukseen. Rakennus on ulkoisesti edelleen lähes alkuperäisessä asussaan ja käytössään.

Nk. Girsin kulmassa sijaitsi 1900-luvun vaihteessa. Väisäsen valikuvaliikkeen ensimmäinen rakennus. Alueelle rakennettiin Laurinsalon mukaan ensimmäinen asuinrakennus jo Kyröskosken puuvillatehtaan aikoihin 1860-luvulla ja siinä asui torpparin poika David Girs. Hän oli todennäköisesti töiss puuvillatehtaalla. Asuinrakennuksen seuraavakin omistaja otti nimekseen Girs. Ensimmäinen maanvuokrasopimus on vuodelta 1896 Alasen talon kanssa. 1900-luvun alussa tontille rakennettiin uusi liike- ja asuinrakennus, joka purettiin 1950-luvulla. Nykyinen liikerakennus on 1950-luvun alkuvuosilta. Sen eteläpuolella sijaitsee 1800-1900-lukujen vaihteessa perustettu ruumisarkkuliike Ahon kiinteistö, jonka alkuperäinen asuinrakennus on jäljellä peruskorjattuna alkuperäistä tyyliä mukailen. Lisäksi ruumisarkkuliikkeen verstaas 1930-luvulta on edelleen jäljellä alkuperäisenä.

Vaikka inventoitu alue oli hajanaisin kaikista ja vain Hietalan, Äyräksen ja Koskimaan kiinteistöt muodostivat alueellisesti ainoa pienen kokonaisuuden, inventoidut rakennukset ovat inventointikohteista parhaiten säilyneitä. Ne sijaitsevat myös vanhan liikekeskuksen ydinalueella.

7 ERIKSEEN LUETTELOIDUT KOHTEET

Aho, Hietala, Kainola, Koskimaa, Tasanne, Viiskulma, Äyräs

8. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistöjen rakennukset ovat hyväkuntoisia ja ympärivuotisessa käytössä. Uudessa yleiskaavaehdotuksessa v. 2010 kiinteistöt on merkitty sijaitseviksi keskustatoimintojen alueella. Niistä yhtäkään ei ole merkitty niiden rakennushistoriallisesta ja historiallisesta arvosta huolimatta suojelumerkinnöin!

9. LUETTELOIMISPERUSTE

Rakennushistoriallinen		x
Historiallinen	x	
Maisemallinen	x	

10. KULTTUURIHISTORIAALLINEN ARVO

Maakunnallinen

11. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

12. VALOKUVAT

Ks. liite

13. LÄHTEET

Hämeenkyrön keskusta 2010. Yleiskaava (ehdotus).

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

14. LIITTEET

Liite 1: Ote perukartata, valokuvia

15. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Aho
4. Kylä/rek.no	Kostula 408-3-105
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Hammareninkatu 2, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Helena Laurinsalo, Hammarenink. 2

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	asuminen	varastointi
Alkup.käyttö	asuminen	varastointi, sauna, versta
Rak.aika	1904	1932
Suunnittelija	Kalle Aho	Kalle Aho
Kerrosluku	1,5	1
Perusta	luonnonkivipilari	nurkkakivi,betoni
Runko	hirsi	ranko?
Kattomuoto	satula	satula
Kate	saumapelti	kolmiorimahuopa
Vuoraus	vaakalauta	pystylauta peiterimoin
Ulkoväri	punainen, valk.	punainen, valk.
Kunto	hyvä	hyvä
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Alasen talosta vuonna 1956. Se perustettiin vuokramaalle jo vuonna 1904, jolloin omistaja Helena Laurinsalon isä, Kyröskosken tehtaan puuseppä Kalle Aho, rakensi tontille nykyisen asuinrakennuksen. 1900-luvun alkuvuosina rakennetun vanhan ulkorakennuksen tiloihin perustettiin ruumisarkkuliike. Liike laajeni ja vuonna 1932 vanha verstaarakennus purettiin ja sen sen tilalle rakennettiin nykyinen pitkä ulkorakennus (R2). Liike siirtyi suurempiin tiloihin kiinteistön ulkopuolelle 1930-luvun puolivälin paikkeilla. Ahon ruumisarkkuliike toimii edelleen.

Kiinteistön alkuaikoina siellä asui Ahojen lisäksi myös vuokralaisia. Helena Laurinsalo kertoo teoksessaan (s.48) isänsä kirjettä siteeraten, että "tulipa juuri, kun viimeisiä sanoja kirjoitin kirkolta räätäli Lehto ja lupas 10 markkaa kai minä sen otan asuun.". Ahon kiinteistö oli yli 10 vuotta kokonaan vuokralla, kunnes siirtyi vuonna 1979 jälleen Ahon suvun omistukseen.

Rakennus 1: Rakennuksen perustuksena on luonnonkivipilari. Perustuksia on vahvistettu valetulla betonilla. Hirsirunko on vuorattu vaakalaidoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton ketteena on saumapelti. Itäsivun puolella on umpikuisti, joka lienee alkuperäinen. Sen oven päällä kapea kuusiruutuinen ovenpäällysikkuna. Sivuikkunat lienevät niinkään alkuperäiset pieniruutuiset. Niiden vuorilaidoitus on myöhemmin uusittu. Vuorilaidoituksen yläosassa, aivan lappeiden alla, kiertää leveä, uusrenessanssihenkinen koristelitoitus. Ikkunat on uusittu kuusiruutuisiksi. Ikkunoiden vuorilaidoituksen yläosassa on ylöspäin levenevä vuorilauta.

Laurinsalo kertoo (s. 48) rakennuksen alunperin käsittäneen eteisen, kuistin, keittiön ja kaksi huonetta. Siihen lienee kuitenkin myöhemmin rakennettu lisää tilaa, sillä se vaikuttaa ulkoisen arvion mukaan suuremmalta. Vinttikerros rakennettiin asuintilaksi 1950-luvulla. Rakennuksessa oli 1970-luvun aikana tulipalo, jonka johdosta rakennus peruskorjattiin. Vanhassa valokuvassa(Laurinsalo, 55-56) rakennuksen päätykolmion ikkuna oli yhdeksänruutuinen ja muut ikkunat risti-ikkunoita. Viimeistään peruskorjauksen

yhteydessä ikkunat on muutettu nykyisenlaisiksi. Myös ikkunoiden vuorilaudoitus lienee hieman koristeellisempi kuin alkuperäinen. Muu koristelu ja tyyli vaikuttavat kuitenkin alkuperäiseltä.

Rakennus edustaa vähäisistä muutoksista huolimatta poikkeuksellisen hyvin 1900-luvun alun ilmeensä säilyttänyttä rakennuskantaa.

Rakennus 2: Vuonna 1932 valmistunut pitkä saunan, varaston ja ruumisarkkuliikkeen verstaan alunperin käsittänyt rakennus on perustettu nurkkakiville. Sen runko on joko hirsttä tai rankoa. Runko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. satulakaton katteena on kolmiorimahuopa. Eteläsivun puolella on neljä sisäänkäyntiä. Kolmiruutuiset ikkunat on sijoitettu ovenvierusikkunoiksi. Pohjoissivun puolella on kaksi kapeaa, neliruutuista ikkunaa. Päätykolmioissa on pyöreät neliruutuiset ikkunat. Rakennus lienee ainakin ulkoisesti alkuperäisessä asussaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee aivan nykyisen liikekeskuksen keskustan tuntumassa, entisen "Girsin kulman" alueella, Hammarenintie 2:ssa.

Neliönmuotoinen pihapiiri on kahdelta sivulta suljettu rakennuksin ja kahdelta sivulta pensasaidoin. Ennen pihan keskellä ollut vihannes- ja perunamaa on muutettu nurmikoksi. Muutama vanha omenapuu on vielä jäljellä puutarhassa. Samoin koristepensaita. Rakennuksen itäisivua kiipeää koristeköynnös.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat hyväkuntoisia ja ympärivuotisessa käytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Hietala
4. Kylä/rek.no	Järvenkylä 408-3-35
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Lohkotila
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Hammareninkatu 14, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen/ liiketoiminta
Alkup.käyttö	asuminen/ liiketoiminta
Rak.aika	1932
Suunnittelija	Jalmari Salovaara
Kerrosluku	1+1
Perusta	betoni
Runko	hirsi
Kattomuoto	auma
Kate	profiilipelti
Vuoraus	pystylauta peiterimoin
Ulkoväri	vaaleanharmaa, valkoinen
Kunto	hyvä/ kohtalainen
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Alasen talosta yhteislohkomisessa v. 1953. Tontin kauppa sovittiin ja ensimmäinen osa maksettiin jo vuonna 1932, mutta maanmittaustoimitus suoritettiin vasta viimeisen maksusuorituksen jälkeen (Laurinsalo, 56).

Hietalan tontista tehtiin vuokrasopimus vuonna 1904. Torpparina oli Kaarle Hietala. Hietala teki Alasen taloon yhden taksvärkkipäivän. Hän kävi työssä myös Kyröskosken paperitehtaalla. Hietaloiden kuoleman jälkeen heidän rakentamansa asuin- ym. rakennukset myytiin huutokaupalla v. 1924. Vuonna 1926 Olga Olin piti asuinrakennuksessa vaatakauppaa oman liikkeen valmistumiseen asti, jolloin Hietalaan siirtyi Savusen kenkäkauppa. Kaarle Hietalan rakentama asuinrakennus purettiin v. 1932 ja tilalle rakennettiin rakennusmestari Jalmari Salovaaran piirustusten mukaan nykyinen kaksikerroksinen asuin- ja liikerakennus. (Laurinsalo, 56.)

Hietalan liikerakennuksessa on toiminut vuosikymmenten aikana useita eri alan liikkeitä, mm. ruoka-, vaate-, kirja- ja kenkäkauppa. Inventointihetkellä kiinteistön liiketilat toimivat kirpputorin myymälänä.

Rakennus 1 : Vuonna 1932 rakennetun asuin- ja liikerakennuksen perustus on betonia. Hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu valkoiseksi. Aumakaton katteena on profiloitu pelti. Rakennuksen länsisivulla on kolme sisäänkäyntiä, itäisivulla yksi. Nelijakoiset, risti-ikkunatyyliset ruudut on jaettu välipuittein kahteen kapeaan pystyruutuun. Muut ikkunat ovat alkuperäisiä, mutta alakerroksen länsisivun puolella olevat näyteikkunat on vaihdettu suuriruutuisiin. Keskimäinen ovi johtaa porttikäytävään, josta kuljetaan sekä ylä- että kellarikerrokseen. Oven päällä olevan portaikon ikkunoiden ja oven kehystyksenä on kapein listoin reunustettu valkoiseksi maalattu pystylautavuoraus.

Rakennuksessa on kaksi varsinaista kerrosta sekä avovintti ja kellarikerros. Alakerros toimi alusta lähtien sekä liike- että asuintiloina. Inventointihetkellä rakennuksen pohjoispäädyssä on asuintilaa. Alakerroksessa oli alunperin kaksi erillistä päätä, joiden keskellä oli portaikko vinttiin ja kellariin. Eteläpäädyssä oli neljä

huonetta. Huoneita lämmitettiin peltiuneilla. Nykyisin eteläpäädyn huoneita erottavat väliseinät on purettu. Vain yksi peltiuneista on edelleen jäljellä. Huoneistoon kuljetaan oven eteen sisäpuolelle rakennetun tulikaapin kautta. Pohjoispäädyssä oli alunperin kaksi huonetta, joita erottava seinä on osittain purettu.

Yläkerrassa on kaksi asuinhuoneistoa. Kummatkin asunnot ovat samankokoiset ja pohjakaavaltaan toisiinsa nähden peilikuvia. Huoneistoissa on eteinen, keittiö, huone ja makuualkovi. Huoneitten välissä on lisäksi komerot. Inventointihetkellä alkuperäisessä asussaan olevissa vinttihuoneissa oli meneillään korjaustyöt. Asuntojen keittiöissä oli edelleen jäljellä vanhat liedet sekä tiskipöydät ja kamareissa peltiunit. Myös peiliovet, katot ja lattiat olivat alkuperäisiä.

Kellarikerroksessa on neljä erillistä kellarialuetta.

Rakennus on ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan ja siinä on sekä 1920-luvun klassistisia sekä funkishenkisiä piirteitä.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Hammareninkatu 14:ssä, entisen liikekeskuksen alueella, yhtenä kolmesta kadun varren säilyneestä liikerakennuksesta. Pieneksi "kutistuneen" tontin itäpuolella avautuu näkymä tehtaalle päin.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennus on hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa käytössä. Tehtaan tai keskustan rakentamisyrittämykset saattavat tulevaisuudessa muodostaa uhan rakennuksen säilymiselle. Rakennus tulisi säilyttää osana alueen vanhaa liikehistoriaa.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maakunnallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.
Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 26.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Kainola
4. Kylä/rek.no	Järvenkylä 408-3-27
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Lohkotila
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen
Alkup.käyttö	asuminen, liiketoiminta
Rak.aika	1929
Suunnittelija	Jalmari Salovaara
Kerrosluku	1,5
Perusta	betoni
Runko	hirsi
Kattomuoto	mansardi
Kate	tiilijäljitelmäpelti
Vuoraus	pystylauta peiterimoin
Ulkoväri	punainen, valkoinen
Kunto	hyvä
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Alasen talosta vuonna 1932. Rakennuttaja oli liikkeenharjoittaja Olga Olin, joka piti Kainolassa vaatekauppaa. Olinin tyttären nimi oli Kaino, minkä mukaan kiinteistö lienee saanut nimensä. Samassa rakennuksessa asui myös liikeapulainen Rakel Kohtakorpi. Olga Olin kuoli vuonna 1951, minkä jälkeen hänen tyttärensä alkoi pitää liikettä. Sen jälkeen kauppa jatkui vielä muutaman vuoden vuokrattuna Kaino Olinilta. Hämeenkyrön Säästöpankki osti talon vuonna 1956. Pankkitoiminta jatkui kiinteistössä vuoteen 1963. Rakennuksessa toimi viimeksi työttömien yhdistys. Inventointihetkellä rakennus oli kokonaan asuinkäytössä.

Rakennus 1: Vuonna 1929 hämeenkyröläisen rakennusmestari Jalmari Salovaaran piirustusten pohjalta rakennettu puolitoistakerroksinen asuin- ja liikerakennus on betoniperustainen. Sen hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Mansardiaton katteena on tiilijäljitelmäpelti. Länsisivun puolella on kaksi sisäänkäyntiä. Toisesta kuljetaan asuntoon, toisesta entiseen liiketilaan. Liikkeeseen johtavan sisäänkäynnin edessä on betoniportaikko. Oven vieressä on kaksi suurta näyteikkunaa. Länsilapteen eteläpäädyn puolella on satulalappeinen kaaveli. Sen päätykolmiossa on ovi, josta kuljetaan parvekkeelle. Itälappeessa on kaksi kuusiruutuista lapeikkunaa. Päädyissä lappeat kääntyvät kissanpenkeiksi. Päätykolmioiden yläosassa on lunetti-ikkunat. Muut ikkunat ovat nelijakoisia. Kukin ruuduista on jaettu välipuittein neljään pienempään ruutuun. Ikkunoiden sivuilla on leveät vuorilaudat, yläosassa lippamainen lauta.

Rakennuksessa on kaksi kerrosta. Alakerrassa on kaksi suurta liikekäytössä aiemmin ollutta huonetta sekä keittiö ja eteinen. Vintissä on aula, kolme huonetta sekä lappeen alla olleen varastotilan paikalle tehty suihkuhuone. aulan kautta kuljetaan parvekkeelle.

Rakennusta lienee muutettu 1950-luvulla, kun se siirtyi Säästöpankin omistukseen. Ainakin näyteikkunat ja betoniportaikko ovat mitä todennäköisimmin tuolta ajalta. Liikehuoneiston puolelle sisätiloihin on tehty

muutoksia samaan aikaan. Ulko-oven eteen on rakennettu tuulikaappi. Liiketilän takaosaan on rakennettu wc.

Asuinhuoneiston puolella vintissä muutokset ovat olleet vähäisempiä. Niin ala- kuin yläkerrassakin huonejako on ennallaan. Eteisen takaosassa olevaan, kellariin johtavaan porraskomeroon, on tehty wc. Asuintilojen seinäpahvit sekä lattia- ja kattolaudat ovat edelleen alkuperäiset. Koko rakennuksessa on myös säilytetty vanhat peltiuunit sekä yhden vinttihuoneen kaakeliuuni. Myös nelipeiliset ovet on säilytetty. Ulko-ovet on vaihdettu myöhemmin uudemmantyyliisiin. Vuorilaudoitus on myös myöhemmältä ajalta, vaikka voisikin tyyllisesti olla alkuperäinen. Alkuperäinen vuoraus on jätetty uudemman alle.

Joidenkin muutosten, mm. betoniportaiden kiinnitystavan ansiosta, rakennukseen on tullut kosteusvaurioita.

Rakennus edustaa muutoksista huolimatta edelleen alueella yleistä, mansardikattoista 1920-30-luvun pientalotyyppiä.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee nk. Vanhan torin alueen itäreunalla, alueen ainoana vanhasta rakennusympäristöstä muistuttavana rakennuksena. Torin pohjoislaidalla on vielä pari saman aikakauden rakennusta, mm. Hietalan kiinteistö.

Pihapiiriä ympäröivä alue muodostuu puskkittuneista tyhjästä tonteista, joilta vanha rakennuskanta on purettu. Länsisivulla avautuu tasainen kenttä, joka toimi ennen torialueena. Sisäpihan alueella, päärakennuksen itäpuolella aluetta rajaavat lehtipuut kolmelta sivulta. Putarhassa kasvaa muutama omenapuu. Pihan pohjoireunalla on uudehko saunarakennus.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat verraten hyväkuntoisia ja ympärivuotisessa asuinkäytössä. Alue on kaavoitettu liikerakennuksille ja sen säilymistä saattaa olla uhkaamassa pakkolunastus.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x	
16. Historiallinen		x
17. Maisemallinen		x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja Vesa Laine

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Koskimaa
4. Kylä/rek.no	Järvenkylä 408- 3-38
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Hammareninkatu 15
9. Omistaja ja omistajan osoite	Ritva ja Mikko Viitaniemi, Hammareninkatu 15, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen
Alkup.käyttö	asuminen/ liikkeenharjoitus
Rak.aika	1925
Suunnittelija	
Kerrosuku	1+1
Perusta	betoni
Runko	hirsi
Kattomuoto	mansardi
Kate	kolmiorimahuopa
Vuoraus	vaakalauta
Ulkoväri	vaalea oranssi, valkoinen
Kunto	hyvä
Eriyispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin yhteislohkomisella Alasen talosta v. 1953. Kiinteistö toimi alusta lähtien sekä liike- että asuinkiinteistönä. Päärakennuksen alakerran nurkkahuone toimi mm. Rönningin kukkakaupan ensimmäisenä liiketilana. Rakennuksessa sijaitsee myös Hämeenkyrön säästöpankin konttori. Viimeksi liikehuoneistossa toimi vaateliike. Nykyisin kiinteistö on pelkästään asuinkäytössä.

Päärakennuksen lisäksi pihapiirissä on 1960-luvulla rakennettu sauna - ja varistorakennus.

Rakennus 1: Entinen liikerakennus on perustettu alunperin luonnonkivipylväiden varaan, mutta myöhemmin perustus on uusittu ja valettu betoniin. Hirsirunko on vuorattu vaakalaudoin ja maalattu hennon vaalealla oranssisävyisellä maalilla. Listoitut on valkoinen. Mansardikaton katteena on kolmiorimahuopa. Länsisivun puolella on umpikuisti, jonka päällä on parveke ja sen yläpuolella mansardilappeinen kaaveli. Myös itäisivun lappeessa on kaaveli. Itäisivun puolella on liikehuoneiston sisäänkäynti. Oven molemmin puolin on suuri näyteikkuna. Päätykolmioissa ja kaavelissa on risti-ikkunat, joiden vuorilaudoituksen ylälista on loivan kolmion muotoinen. Päätykolmioiden yläosassa on lunetti-ikkuna.

Rakennuksen alakerrassa on kaksi suurta liikehuonetta ja yksi pienempi. Lisäksi yksi entinen liikehuone toimii nykyisin keittiönä. Yläkerrassa on varsinainen asuinhuoneisto. Rakennus peruskorjattiin 1960-luvulla. Tuolloin sisäpuolelta purettiin alkuperäiset uunit. Pohjakaava jätettiin muuten alkuperäiseksi, mutta kahden liikehuoneen välinen seinä purettiin.

Ulkoisesti rakennusta on muutettu vuosikymmenten aikana jonkin verran. Eteläisivun avokuisti muutettiin 1960-luvulla umpinaiseksi. Kuistin ikkunat ovat suuriruutuiset 1960-luvun hengen mukaan. Samaan aikaan lienee muutettu myös näyteikkunat suuriruutuisiksi. 1980-luvulla rakennuksen ulkuvuoraus uusittiin. Tuolloin alkuperäisen peiterimoin päällystetyn pystyraudan päälle laitettiin vaakalaudoitut, minkä vuoksi ikkunat

näyttävät "uponneen" vuorauksen sisään. Myös osa ikkunoista uusittiin alkuperäisen mallin mukaan. Rakennuksen ulkoasu antaa jonkin verran ylikorjatun vaikutelman.

Muutoksista huolimatta rakennus edustaa tyyllillisesti kuitenkin lähinnä 1920-lukua.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Hammareninkadun varrella.

Pihapiiri rajautuu itäpuolelta Hammareninkatuun ja muilta sivuilta naapuritontteihin, joista pohjoisen ja etelän puoleinen tontti ovat tyhjillään ja puskittuneita. Pihapiirin sisäpiha rajautuu lännen puolella sauna- ja varastorakennukseen. Pihassa kasvaa vanhoja omenapuita sekä kukkaistutuksia.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat hyväkuntoisia ja käytössä. Ne ovat osa nk. Ala-Harjun asuinaluetta, mutta yhdistyvät myös vanhan torin ympäristön liikerakennusten muodostamaan alueeseen. Rakennus tulisi säilyttää kahden alueellisen kokonaisuuden rajalla sijaitsevana liikerakennuksena.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan teknisen toimen arkisto.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja Ritva Viitaniemi

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Tasanne
4. Kylä/rek.no	Järvenkylä 408-2-84
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Lohkotila
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Sepänkatu, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Marja-Liisa ja Aarno Välimäki, Sepänkatu, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen/ liiketoiminta
Alkup.käyttö	asuminen/ liiketoiminta
Rak.aika	1915
Suunnittelija	Juho Mäkipää
Kerrosluku	1+1
Perusta	betoni
Runko	hirsi
Kattomuoto	mansardi
Kate	saumapelti
Vuoraus	vaakalauta/ pystylauta
Ulkoväri	keltainen, valkoinen
Kunto	hyvä
Erytispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin v. 1956 Alasen kantatalosta. Kiinteistön maasta tehtiin vuokrasopimus jo vuonna 1914. Asuin- ja liikerakennus valmistui v. 1915. Rakennuksen suunnitteli puuseppä Juho Mäkipää. Sen rakensi hänen veljensä Kalle Mäkipää. Juho Mäkipää rakensi rakennusten lisäksi myös mm. viuluja. Hän myös mm. muurasi ja ompeli .

Mäkipään suku on asunut kiinteistössä alusta lähtien. Liike- ja asuinrakennuksen toista päätä on koko ajan pidetty myös vuokralla eri liikeyrityksillä. Siinä toimi mm. Kangasniemen kello- ja kultasepänlake, parturi ja valokuvaamo. Nykyisin rakennuksen toisessa päässä toimii RORIn kello- ja kultasepänlake.

Rakennus 1: Vuonna 1915 rakennettu asuin- ja liikerakennus on osittain rakennettu Juho Mäkipään entisen Untilassa sijainneen kotitorpan hirsistä. Rakennus suunniteltiin kuitenkin eri tyyliksi, mansardikattoiseksi ja kaksikerroksiseksi. Hirsirunkoinen rakennus perustettiin alunperin luonnonkiville, mutta 1930-luvulla perustus valettiin betoniin. Runko on vuorattu vaakalaudoin ja yläosasta pystylaudoin. Vuoraus on maalattu keltaiseksi, listoitus on valkoinen. Mansardikaton katteena on saumapelti. Pohjoissivulla on kuisti, josta kuljetaan sekä asuinhuoneistoon että liikkeen takahuoneeseen. Eteläsivun puolella on portaikko ja sisäänkäynti liikehuoneistoon. Rakennuksen alkuperäiset risti-ikkunat ovat vielä jäljellä kaikilla sivuilla sekä päätykolmioissa. Vinttikerroksen kohdalla päätykolmioissa on lunetti-ikkuna. Eteläsivun puolella on mansardilappeinen kaaveli ja pohjoissivun puolella, kuistin päällä pulpettilappeinen kattoikkuna.

Rakennuksessa on kaksi kerrosta. Alakerta on jaettu kahteen eri huoneistoon, jotka ovat pohjakaavaltaan toistensa peilikuvia. Kummassakin huoneistossa on keittiö ja eteinen sekä päädyssä kaksi huonetta. Liikehuoneiston toinen huone on liiketilana ja toinen työtilana.

Yläkerroksessa on suuri aula, kaksi huonetta keskellä sekä päädyissä kaksi kamaria. Toisen päädyn kamareista toinen on lämmittämätön ja toimi alunperin puutyövästään.

Rakennusta on kunnostettu sisätiloista vuosikymmenten aikana jonkin verran sekä vintillä että alakerran huoneissa. Mm. pintamateriaaleja on uusittu. Pohjakaava on alkuperäinen koko rakennuksessa. Samoin peiliovet ja peltiuunit. Liikehuoneiston puoleisessa kamarissa on alkuperäinen, alueen rakennuksissa harvinainen, kaakeliuuni. Vinttikerroksen toisessa isossa huoneessa on pieni kamiinanmallinen kaakeliuuni joka saattaa olla 1930-40-luvulta.

Kuisti uusittiin v. 1983 ja toinen sisäänkäynti suljettiin. Oven päähän kuistille rakennettiin wc.

Rakennus on ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Sepänkadun varrella, uuden torin pohjoisreunalla.

Pihapiiri rajautuu eteläpuolella Sepänkatuun. Pohjoisen puolella on kiinteistön sisäpiha, jossa kasvaa omenapuita, pensaita ja kukkaistutuksia. Tonttia rajaa pensasaita kolmelta sivulta.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa käytössä. Rakennus tulisi säilyttää osana vanhaa liikekeskustaa.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maakunnallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan teknisen toimen arkisto.
Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistajat Marja-Liisa ja Aarno Välimäki

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 9.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Viiskulma
4. Kylä/rek.no	Järvenkylä 408-3-49
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Lohkotila
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Hammareninkatu 6, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Lea ja Uolevi Väisänen, Hammareninkatu 6

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen, liiketoiminta
Alkup.käyttö	asuminen, liiketoiminta
Rak.aika	1952-53
Suunnittelija	Jalmari Salovaara
Kerrosluku	1+1
Perusta	betoni
Runko	ranko
Kattomuoto	auma
Kate	saumapelti
Vuoraus	mineriittilevy
Ulkoväri	vaaleankeltainen, valk.
Kunto	hyvä
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Alasen talosta yhteislohkomisessa vuonna 1953. Se sijaitsee entisen nk. "Girsin kulman" alueella. Paikalla sijaitsi ennen mansardikattoinen suuri liikerakennus, jonka paikalle nykyinen rakennus rakennettiin 1950-luvun alussa. Liikerakennusta edeltäneessä vanhemmassa rakennuksessa toimi mm. hattuliike ja myöhemmin Väisäsen valokuvaamo. Väisäsen kuvaamo siirtyi uuden rakennuksen tiloihin ja toimi siinä useita vuosikymmeniä.

Rakennus 1: Betoniperustainen, rankosrunkoinen asuin- ja liikerakennus on vuorattu mineriittilevyin ja maalattu vaaleankeltaiseksi. Listoitus on valkoinen. Aumakaton katteena on saumapelti. eteläsivun puolella on vinkkelin mallinen autokatos. Rakennus on ulkoisesti arvioiden lähes alkuperäisessä asussaan. Sen alakerroksessa on liiketiloja ja yläkerros on asuntona.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Ahon kiinteistön pohjoispuoleisella tontilla, osoitteessa Hammareninkatu 6. Se on osa vanhaa nk. "Girsin kulmaa".

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennus on hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa asuinkäytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta . Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistajat Lea ja Uolevi Väisänen

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Äyräs
4. Kylä/rek.no	Järvenkylä 408-3-94
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Hammareninkatu 16, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen
Alkup.käyttö	asuminen/ liiketoiminta
Rak.aika	1898?
Suunnittelija	
Kerrosluku	1
Perusta	betoni
Runko	hirsi/ ranko
Kattomuoto	satula
Kate	profiloitu pelti
Vuoraus	vaakalauta
Ulkoväri	valkoinen
Kunto	hyvä
Erytispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Alasen talosta vuonna 1959. Se sijaitsi vuokramaalla. Ensimmäisen vuokrasopimuksen teki J.A. Johansson vuonna 1898. Vuonna 1908 Henrik Kajala osti Johanssonilta vuoroikeuden tonttiin ja rakennuksiin ja perusti leipomon. Leipomon omistaja vaihtui vuonna 1936 ja omistajiksi tulivat tuolloin Juho ja Olga Åberg, v:sta 1936 Vuorenjoki, minkä vuoksi kiinteistöä edelleen kutsutaan nimellä Vuorenjoki. Leipomotoiminta jatkui aina 1960-luvulle asti. Sen jälkeen se toimi vielä jonkin aika kahvilana. Nykyisin kiinteistö on pelkästään asuinkäytössä.

Rakennus 1: Entinen leipomon rakennus oli alunperin todennäköisesti vain huoneen tai kaksi keittiön käsittänyt rakennus. Sitä on myöhemmin laajennettu poikkipäädellä ja kuistilla. Rakennus lienee peruskorjattu 1980-90-lukujen paikkeilla. Alkuperäisiä rakenteita ei enää ole nähtävissä. Sisätiloihin tehdyistä muutoksista ei ole tietoja.

Asuinrakennuksen lisäksi pihapiirissä on 1950-60-luvulla rakennettu varastorakennus.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Hammareninkatu 16:ssa. Se sijaitsee Ala-Harjun ja Vanhan torin seudun rajoilla.

Pihapiiri rajautuu idässä Hammareninkatuun, lännessä Oy Kyro Ab:n alueeseen. Pohjoispuolella on puutarhaa omenapuineen, etelän puolella on varastorakennus

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat hyväkuntoisia ja ympärivuotisessa käytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

- 15. Rakennushistoriallinen
- 16. Historiallinen x
- 17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan teknisen toimen arkisto.
Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella (s.70). 1998.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

ALUEINVENTOINTILUETTELO

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Alue	Harju/ Poussan harju/ Yläharju
4. Kylä/kaupunginosa	Kostula 411
5. Omistajat	Kiinteistöt ovat yksityisomistuksessa

6. ALUEEN JA ALUEELLA OLEVIEN RAKENNUSTEN KUVAUS

Nk. Poussan harju eli Kyröskosken harjun rinteelle perustettu asuinalueen inventoitu alue rajautuu idän puolella Valtakatuun, lännessä Kaartotiehen ja Selvaagin mäkeen. Etelän puolella aluetta rajaa Koskitie sekä suunnilleen sitä myöten kulkeva Järvenkylän raja. Pohjoisessa viimeinen Ylä-Harjusta inventoitu alue oli Harjutie, jonka pohjoispuolinen alue on laajalta alueelta rakentamaton havumetsää. Sen länsipuolella on myös kunnan vesisäiliö sekä soranottomonttu. Inventoidut kadunvarret olivat Rinnetie ja Harjutie sekä Harjutien ja Kaartotien ristetyksessä sijaitseva rakennuskanta. Kohteita oli yhteensä 21.

Harjun pihapiirit ovat sijoittuneet varsin vapaamuotoisesti, mutta raittimaisesti teiden varsiin, niiden molemmin puolin. Ylä-Harjun alue oli aina 1800-1900-lukujen vaihteeseen asti havumetsää kasvava harjunrinnettä. Lähempänä joenrantaa oli jo tuolloin muutamia asuinmökkejä. Kyröskosken tehtaiden laajentuessa 1800-luvun loppuvuosista lähtien, aluetta alettiin rakentaa. Ala-Harjua ja Ylä-Harjua rakennettiin yhtäaikaan. Alueet kuuluivat eri kyliin. Niiden väliselle raja-alueelle avattiin uusi Viljakkalantie v. 1953. Tien nimeksi Kyröskosken alueella tuli Koskitie.

Kantatalo vuokrasi tonttimaat taksvärkkitoita vastaan. Jokaisen maanvuokraajan kanssa tehtiin kirjallinen sopimus. Helena Laurinsalo kirjoittaa, että Poussan vuokrapaperit I. "vuokravälikirjat" paloivat tulipalossa, eivätkä olleet samalla tavalla käytettävissä kuten Ala-Harjun Alasen taloon kuuluneiden taksvärkkitorppien kanssa tehdyt sopimukset. (Laurinsalo 1998, 8.) Harjun rinteiden tiiviisti 1800-1900-lukujen vaihteessa perustettua asuinalueita on usein epävirallisesti nimetty "pikku-Pispalaksi".

Pispalalaisten ja harjulaisten kulttuurihistoriallisessa taustassa on paljon yhteisiä piirteitä ja liittyvät teollistumisen aikoihin Tampereen seudulla. Kyröskosken tehtaiden perustajina olivat Tampereella Finlaysonin tehtaalla työskennelleet kaksi kankurimestaria. Asuinalueiden perustamisvaiheessa Kyröskosken harjulla työntekijöinä "Kyröforsin fabrikin" puuvillatehtaassa olivat Laurinsalon mukaan "lähitorppien tyttäret". Paperiteollisuuden alettua 1800-luvun loppupuolella sinne muutettiin alueen ulkopuoleltakin, kuten Pispalaankin. Pispalaan muutettiin jopa eri puolelta Suomea, Harjulle tultiin kuitenkin pääsääntöisesti lähikunnista, Ikaalisista, Viljakkalasta, mutta toisinaan kauempaakin.

Harjun alueen nimityksissäkin on yhtenevyyksiä, esim. Ylä- ja Ala-Harju (inventoitu omana alueenaan), osa katujen nimistä, esim. Rinnetie ja Harjutie. Alueen syntymisen syyt sekä kiivaimman rakentamisen ajatkin ovat suunnilleen samat. Pispalassa kuitenkin oli asutusta jo paljon ennen suurinta rakentamiskautta. Alueella sijaitsi myös kantatalo, alunperin suuri Pispalan tila, jonka päärakennus vuodelta 1830 oli purkamisvuoteensa 1989 asti Pispalan vanhin talo. (Harjula 1992, 13-14.) Kyröskosken harju oli alueena merkittävä lähinnä kosken ja siinä sijaitsevien myllyjen ansiosta. Kantatalot lähipeltoineen sekä muine viljelyalueineen sijaitsivat kauempana. Toisin kuin Kyröskoskella, pispalalaiset saivat lunastaa pienen tonttinsa omaksi. Vain myöhemmin Pispalan alueeseen liitettyssä Tahmelassa tonttimaat vuokrattiin, kuten Harjullakin ja maanvuokra maksettiin taksvärkkitoina kantataloon.

Harjasta muodostui 1900-luvun vaihteessa osa Kyröskosken tehdasyhteisön ydinkeskustaa. Siellä sijaitsi myös Osuuskaupan ensimmäinen leipomo sekä useita yksityisiä leipomoita, kahviloita, osuuskaupan sivumyymälä, limonaditehdas sekä monia pieniä kauppia. Alueen itäpuolella, nykyisellä "Selvaagin mäellä" oli tehtaan rakentama kansakoulu opettajien asuntoloineen. Siellä sijaitsi myös seuratalo ja Petsamoniminen tehtaantöläisten asuinalue. Osa Ylä-Harjun asuinrakennusten vuokrasopimuksista oli yksityisten maanvuokraajien ja osa tehtaan, Hammaren&Co:n, allekirjoittamia. Tehtaan vuokraamalla tonttimailla asunnot rakennettiin tehtaan puolesta.

Ylä-Harjun inventoiduista kiinteistöistä Pelttarin ja Harjurinteen asuinrakennukset ovat vanhimmat ja rakennettu 1800-luvun loppuvuosina. Vuokrasopimukset tehtiin Laurinsalon mukaan vasta 1900-luvun alkupuolella vuonna 1902 voimaan tulleen maanvuokralain nojalla (Laurinsalo, 7). Suurin osa asuinrakennuksista on kuitenkin rakennettu vuokrasopimuksen solmimisen jälkeen 1900-luvun ensimmäisten vuosien aikana.

Inventointihetkellä Harjutietä pidemmän Rinnetien varsi muodostui pääsääntöisesti vanhojen taksvärkkitorppien kiinteistöistä. Muutama vanha mökki on purettu aikojen kuluessa. Uudisrakennuksia alueella on joitakin 1950-luvulta lähtien. Inventointikeväänä siirrettiin pois kokonainen hirsinen asuinrakennuksen kehikko nk. livosen kiinteistön paikalta ja tilalle rakennetaan uusi asuinrakennus. Vinosti vastapäätä toiselle puolelle Rinnetietä rakennettiin kahden tontin paikalle uutta asuinrakennusta. Useimmat Rinnetien, kuten koko Ylä-harjun alueen, rakennukset on peruskorjattu. Toiset jopa useaan otteeseen. Yleisin peruskorjausajankohta on 1970-luvun vaihe. Monia asuinrakennuksia on kuitenkin laajennettu ja korotettu sekä kunnostettu niiden koko olemassaoloajan eri aikakausina. Täysin alkuperäisessä asussa ei Rinnetien kiinteistöjen asuinrakennuksista ollut yksikään. Vaiherikkain on Kukkulan kaksikerroksisen asuinrakennuksen historia, jonka ulkoasu on nykyisin lähinnä 1950-luvulta. Alkuperäinen rakennus käsitti vain pirtin ja huoneen. Myöhemmin sitä laajennettiin kolmessa eri vaiheessa.

Oli mielenkiintoista havaita, että peruskorjaus ulottui usein vain rakennusten julkisivuihin, ei niinkään sisätiloihin. Pääsääntöisesti julkisivumuutosten yhteydessä oli uusittu vuoraus. Alkuperäinen lautaverhoilu korvattiin mineriittilevyin useissa niin Rinnetien kuin Harjutienkin vanhoissa kiinteistöissä 1970-luvun taitteessa. Näitä kiinteistöjä olivat Hakala ja Rekola Rinnetieltä sekä Palomaa Koskitien varrella, mutta Rinnetien osoitteessa. Harjutiellä mineriittivuoraus on laitettu Santamäen, Santakarin, Välimaan ja Hirvosen asuinrakennuksiin sekä Rinnetien ja Harjutien välisen Korpikaivontien varrella Kaivokulman ja Hietamäen asuinrakennuksiin. Osassa rakennuksista oli samaan aikaan uusittu myös ikkunat, mutta osassa ikkunat olivat varhaisemmalta ajalta, jopa alkuperäiset. Esimerkiksi Harjutien varrella sijaitsevan Santamäen asuinrakennus 1900-luvun alkuvuosilta oli ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan mineriittivuorausta lukuunottamatta. Niinikään sisätilat olivat 1900-luvun alkupuolen asussa ja koko rakennus alueen edustavimpia.

Korpikaivontie kaartuu Rinnetien itäpäästä nk. "Edlan ahteen" kohdalta loivasti koillisen suuntaan ja yhtyy laajalla risteysalueella Harjutiehen sekä Koskenniskantiehen ja etelän suuntaan kääntyvään, Selvaagin mäen läpi kulkevaan Kaartotiehen. Korpikaivontie jatkuu eteläänpäin yhtyen Koskitiehen. Rinnetien ja Korpikaivontien risteyskohdassa on kolme vanhaa, varsin edustavassa asussa säilynyttä entistä taksvärkkitorppaa, Kangasniemi, Harjurinne sekä Kangasniemi. Lisäksi samalla alueella sijaitsee entinen Oman leipomo peruskorjauksesta huolimatta ulkoisesti alkuperäisen tyylinsä säilyttäneenä. Kangasniemi ja Harjurinne on kummatkin peruskorjattu 1970-luvun tietämillä ja niissä on tehty ajalle tyyppisiä julkisivumuutoksia, esim. osa ikkunoista on vaihdettu suuriruutuisiksi. Alkuperäisiä rakenteita on kuitenkin riittävästi jäljellä tehdäkseen rakennuksista rakennushistoriallisesti arvokkaita. Lisäksi ne ovat alkuperäisen kokoisia ja muodostavat tiiviin kokonaisuuden inventointialueen sisällä. Harjurinteen vanhin asuinrakennus edustaa pohjakaavaltaan mielenkiintoista eteiskamaritupaa. Se, kuten Kangasniemikin on poikkeuksellisesti ylös asti salvottu hirsirakennus.

Ylä-Harjun alueella pihapiirit sijaitsevat alkuperäisillä paikoillaan, vaikka asuinrakennus olisikin uusittu. Monin paikoin vanhat puutarhat omenapuineen on osittain säilytetty. Samoin sireenipuskat ja vanhat perennat kasvavat vielä useissa pihossa. Tiet kulkevat samoilla paikoilla tosin levennettyinä. Osa alueen pienistä asuinmökeistä on purettu. Tärkeä alue, asukkaiden käyttämä Korpikaivo sekä Korpikaivontien toisella puolella sijainneet kunnan kaivot ovat kadonneet maisemasta. Korpikaivo täytettiin ja jätettiin sen vieressä olleen tontin ja tien laajennuksen yhteydessä tien alle. Kunnan kaivoista kaksi sijaitsee suullisen tiedon mukaan edelleen puisine kansineen, puskkittuneella, rakentamattomalle alueella Mäen ja Kaivokulman kiinteistöjen välissä. Ne eivät kuitenkaan ole enää näkyvissä. Pihossa on edelleen jäljellä kaivoja koppeineen.

7. ERIKSEEN LUETTELOIDUT KOHTEET

Hakala, Harjunpää, Harjurinne, Hietämäki, Hirvonen, Kaivokulma, Kangasniemi, Kukkula, Käkelä, Mäki, Mäkitupa, Oma, Palomaa, Pelttari, Pihakoivu, Rekola, Rinteenpää, Santakari, Santamäki, Toimela, Välimaa

8. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistöistä kaikki muut paitsi Santakari ja Palomaa, Hirvonen ja Harjunpää ovat ympärivuotisesti asuttuja ja hyväkuntoisia. Harjunpään asuinrakennus on kohtalaisessa ja osittain huonossa kunnossa, Palomaan kiinteistön inventoitu asuinrakennus on osittain kohtalaisessa, osittain hyvässä kunnossa.

Korpikaivontien, Rinnetien ja Harjutien risteyksen alueelle on vuoden 2010 yleiskaavaehdotukseen merkitty pieni alue rakennussuojelumerkinnöin.

9. LUETTELOIMISPERUSTE

Rakennushistoriallinen		x
Historiallinen	x	
Maisemallinen	x	

10. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maakunnallinen

11. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

12. VALOKUVAT

Ks. liite

13. LÄHTEET

V. Bonsdorff L. G. Kyröskosken tehtaot 1870-1945. Helsinki 1947.
 Harjula Kristiina. Unelma Pispalasta. Tampereen kaupunginosat. Julkaisusarja 1. 1992
 Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi
 Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.
 Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

14. LIITTEET

Liite 1: Ote peruskartasta, valokuvia

15. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Hakala 411-1-17
4. Kylä/rek.no	Kostula
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Rinnetie
9. Omistaja ja omistajan osoite	M.Rikala, Rinnetie, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	asuminen	sauna?
Alkup.käyttö	asuminen	sauna?
Rak.aika	1890-1910	1890-1910
Suunnittelija		
Kerrosluku	1	1
Perusta	luonnonk.pylväs/bet.	luonnonk., betoni
Runko	hirsi	hirsi, ranko
Kattomuoto	satula	satula
Kate	profiloitu pelti	profiloitu pelti
Vuoraus	mineriittilevy	ei vuor./ pystylauta
Ulkoväri	valkoinen	harmaa maalaamaton
Kunto	hyvä	hyvä
Erytispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on lohkottu Poussasta vuonna 1930. Siinä asui tuolloin Kalle Hakala perheineen. Päärakennusta hän laajensi 1930-luvulta. Hakala oli työssä Kyröskosken tehtaalla. Kiinteistöjen lunastaminen tapahtui Rinnetien länsipäässä vuosikymmeniä aikaisemmin, jo 1930-luvulla, kun muualla keskustan alueella kiinteistöjä lohkottiin omiksi vasta 1950-luvulla.

Rakennus 1: Asuinrakennus on perustettu luonnon kivipylväiden varaan. Pylväiden väli on valettua betonia. Hirsirunko on vuorattu mineriittilevyin. Satulakaton katteena on profiloitu pelti.

Rakennusta on kunnostettu 1950-60-lukujen aikana. Tuolloin vuoraus on peitetty mineriittilevyin. Samoin sokkeli lienee samoihin aikoihin valettu betoniin. Osa ikkunoista on muutettu kaksijakoisiksi pystyikkunoiksi. Muuten rakennuksen ulkosiin rakenteisiin ei ole tehty muutoksia. Suurin osa alkuperäisistä T-ikkunoista on jäljellä. Sisätiloihin tehdyistä muutoksista ei ole tietoja.

Rakennus 2: Todennäköisesti saunana toiminut ja mahdollisesti edelleen toimiva rakennus on todennäköisesti sekin 1800-1900-lukujen vaihteesta. Se perustuksena on nurkkakivi. Perustaa on paikoin vahvistettu betonilla. Rakennun on tasakertaan asti hirsirunkoinen ja yläosasta rankorakenteinen. Hirsirunko on vuoraamaton. Rankorunko on vuorattu pystylaudoin. Rakennus on maalaamaton ka hyväkuntoinen.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Rinnetien varrella, tien alkupäässä. Se on osa nk. Ylä-Harjun asuinluetta.

Pihapiiri rajoittuu pohjoispuolella jyrkästi kohoavaan harjun rinteeseen ja mäntykankaaseen. Etelän puolella avautuu nurmikkoinen puutuja, jossa kasvaa omenapuita ja pensaita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa käytössä. Tulevien muutosten yhteydessä tulisi alkuperäinen tyyli ottaa huomioon.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

- 15. Rakennushistoriallinen
- 16. Historiallinen x
- 17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimen arkisto.
Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 10.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Harjunpää
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-139
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Harjutie 9, 39200 Kyrökoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Jari Koivisto, Koskenmäentie 40, 37120 Nokia

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	loma-asuminen	varastointi/ ei käytössä
Alkup.käyttö	asuminen	varastointi/ vaja
Rak.aika	1910?	1910?
Suunnittelija	Grönvall?/ Kataja?	-
Kerrosluku	1,5	1
Perusta	nurkkakivi/ betoni	
Runko	hirsi	ranko
Kattomuoto	satula	satula
Kate	kolmiorimahuopa	huopa
Vuoraus	pystylauta peiter.	pystylauta peiter.
Ulkoväri	punainen, valk.	punainen
Kunto	huono	huono
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Poussan talosta vuonna 1956. Harjunpää on entinen taksvärkkitorppa, jonka ensimmäinen vuokrasopimus tehtiin v. 1905 työmies Wille Grönvallin kanssa kesällä tehtäviä päivätöitä vastaan. Grönvall toimi Kyrökosken paperitehtaan työntekijänä. Vuonna 1908 talon osti suutari/ jalkinetyöntekijä Wilhelm Kataja ja häneltä vuonna 1913 tehtaan työntekijä Kalle Järvinen. Tontin eteläpuolella olevalla pienellä pellolla oli peruna- ja vihannesmaa. Kummastakin alueesta, asuintontista sekä perunamaasta määriteltiin taksvärkkityö erikseen. Korkealla mäellä sijaitsevaan rakennukseen vesi kannettiin muutaman sadan metrin päässä sijainneesta Korpikaivosta, kunnes vesijohto vedettiin taloon 1960-70-lukujen aikana. Lohkomisvuoteensa 1956 asti talon nimenä oli Kankaanpää. (Laurinsalo, 164-165.)

Rakennus 1: Harjunpään nykyisen asuinrakennuksen on rakentanut joko torppari/ tehtaantöyläinen Grönvall tai jalkinetyöntekijä Kataja. Laurinsalon teoksessa (s. 164) rakentajaksi on arveltu Katajaa. Rakentaja ei kuitenkaan suoraan selviä ja on todennäköistä, että se oli Grönvall, tontin ensimmäinen vuokralainen v. 1905.

Rakennus perustettiin nurkkakivien varaan. Perustuksia on myöhemmin vahvistettu betonilla. Ylös asti salvottu, pitkänurkkainen hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on kolmiorimahuopa, jonka alla lienee alkuperäinen pärekatto. Pohjoissivun puolella on umpikuisti, joka on todennäköisesti rakennettu jälkeempään. Kaikki muut paitsi päätykolmioiden ikkunat on vaihdettu 1950-70-lukujen aikana suuriruutuisiin. Muut ulkoiset piirteet, pitkät nurkat ja väliseinien följarit ovat edelleen näkyvissä.

Rakennuksessa on eteinen, keittiö ja kaksi huonetta. Se on alkuperäisen kokoinen ja korkuinen. Alkuperäinen tyyli on ikkunoita lukuunottamatta jäljellä.

Rakennus 2. Nurkkakivien varaan rakennettu rankorunkoinen varasto on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Rakennus lienee rakennettu samoihin aikoihin asuinrakennuksen kanssa ja on huonokuntoinen.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Harjutie 9:ssä, harjun rinteessä, entisen Myllytien varrella. Se on osa tiiviisti rakennetun nk. Ylä-Harjun asuinalueen. Kiinteistö edustaa alueen alkuperäistä rakennuskantaa. Pihapiiri sekä sen eteläpuolella oleva pieni pelto on hoitamaton ja puskkittunut.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat huonokuntoisia ja asumattomia. Rakennus edustaa alueen vanhinta rakennuskerrostumaa. Rakennus tulisi säilyttää ja tulevien kunnostusten yhteydessä alkuperäinen tyyli tulisi huomioida.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 26.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Harjurinne
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-147
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Rinnetie, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2	3
Nyk.käyttö	asuminen	asuminen	varastointi
Alkup.käyttö	asuminen	asuminen	varastointi
Rak.aika	1880-1899	1924	1907
Suunnittelija			
Kerrosluku	1+avovintti	1	1+kellarihuone
Perusta	luonnonk./bet, nurkkak.lk./bet.		
Runko	hirsi	hirsi	ranko
Kattomuoto	satula	satula	satula
Kate	aaltopelti	aaltopelti	aaltopelti
Vuoraus	pystylauta peiterimoin	pystyl.peiter.	pystyl.peiter.
Ulkoväri	punainen, valk.	punainen, valk.	punainen, valk.
Kunto			
Erityispiirteet			

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on lohkottu yhteislohkomisessa Poussan talosta vuonna 1956. Tontin ensimmäinen vuokrasopimus tehtiin vuonna 1904 Eeva ja Fabian Virtaselle. Tiiviisti rakennetun pihapiirin päärakennuksessa toimi Tuomisen suutarin liike. Siinä toimi myös sekatavarakauppa, minkä vuoksi Rinnetien puolella oli siihen aikaan toinen sisäänkäynti. Pihapiiriin vuonna 1924 rakennettu "Pikku pirtti" toimi alunperin syytinkiasuntona ja myöhemmin vuokra-asuntona. Nykyisin kiinteistö on ympärivuotisessa asuinkäytössä.

Rakennus 1: Asuinrakennus lienee jo 1800-luvun loppuvuosilta. Se on perustettu luonnonkiville. Kivijalkaa on myöhemmin vahvistettu betonilla. Ylös asti salvottu, pitkänurkkainen hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Satulakaton katteena on aaltopelti

Rakennus saattaa olla 1800-luvun puolelta. Siinä on mielenkiintoinen pohjakaava. Länsipäädyssä on laaja eteisportaikko, josta kuljetaan sekä eteiskamariin että jyrkkiä portaita pitkin avovinttiin. Eteisestä kuljetaan pienen välieteisen kautta keittiöön. Keittiöön johtavassa väliköössä on 1970-luvulla rakennettu wc. Keittiön oviaukossa on korkea kynnyks ja pienoin tuettu paneliovi. Keittiöstä kuljetaan kahteen sivukamariin, joista toisen ovi on niinikään paneliovi. Toinen kamari on keittiönä. Huoneiden väliseinä on rakennettu vinoksi ja huoneiden muoto on epäsymmetrinen. Lähes kaikki pintamateriaalit ovat alkuperäisiä, palkkikatot, lankkulattiat ja pinkopahviseinät.

Rakennuksen ulkoasuun on tehty joitakin merkittäviä muutoksia. Rakennuksen itäpäädyssä toimi 1900-luvun alkupuolella sekä suutarin verstaas että sekatavarakauppa, jonne aiemmin johti erillinen sisäänkäynti. Mahdollisesti kadunpuolella sijainnut liikkeen ovi lienee myöhemmin tukittu ja muutettu ikkunaksi. 1950-60-lukujen aikana tehdyt muutokset ovat olleet vähäisiä. 1970-luvulla osa ikkunoista vaihdettiin ajanmukaisiin, ylhäältä aukeaviin ikkunoihin. Osa alkuperäisistä 6-ruutuisista ikkunoista on kuitenkin vielä jäljellä, (mm. kadun- I. Rinnetien puoleiset ikkunat). Näyttää myös siltä, että uudet ikkunat on sovitettu vanhoihin ikkunaukkoihin. Myös pitkänurkkainen, vuorattu runko kurkihirsineen on edelleen näkyvissä. Osa kivijalasta

valettiin betoniin. Ulkoseinää päällystettiin eteläsivun puolelta kovalevyillä ja hirsirunko on alaosastaan sen vuoksi jonkin verran lahonnut. Muutokset vaikuttivat rakennuksen ulkoiseen ilmeeseen eteläsivun puolella merkittävästi. Sisätilojen muutokset ovat pintapuolisempia ja vanhan rakennuksen henki ja poikkeuksellisen mielenkiintoiset rakenteet ovat edelleen jäljellä ja nähtävissä.

Rakennus 2: Niinikään 1800-luvun puolella rakennettu pieni asuinmökki on perustettu nurkkakiville. Perustusta on vahvistettu betonilla. Hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on aaltopelti.

Rakennuksessa on eteinen, kamari ja toinen huone, keittiö?. Rakennus lienee alkuperäisen kokoinen. Sitä on kunnostettu myöhemmin ja pinnat sekä ikkunat on uusittu alkuperäistä tyyliä jäljitellen. Ikkunat ovat vanhan malliset. Ikkunoiden puitteet on jätetty puunvärisiksi.

Rakennus 3: Kellarin ja kellarihuoneen käsittävä rakennus on merkitty rakennetuksi vuonna 1907. Maakellarin runko on luonnonkiveä, kellarihuoneen rankoa. Kellarihuone on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on aaltopelti.

Rakennukseen ei liene tehty suuria muutoksia.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Rinnetien ja Korpikaivontien sekä Koskitielle johtavan välitien kulmauksessa. Sen pihapiiri rajoittuu pohjoisen puolella Rinnetiehen, muilta suunnilta naapuritontteihin. Alue on osa nk. Ylä-Harjun asuinaluea.

Rakennukset sijaitsevat tiiviisti tontin yläpäässä. Lännimmäisenä on Rakennus n:o 2. Sen pohjoispuolella kellari ja itäpuolella päärakennus. Sisäpihaan johtaa betoniportaikko. Myös osa pihamaasta on betonia. Rakennusten eteläpuolella on nurmikko ja puutarhaa, jossa kasvaa mm. omenapuita sekä marjapensaita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat verraten hyväkuntoisia ja käytössä. Pihapiiri rakennuksineen tulisi säilyttää osana alueen vanhaa rakennuskulttuuria. Alue sijaitsee Hämeenkyrön keskustan Yleiskaavassa v. 2010 suojelualueen eteläreunalla, sen ulkopuolella. Se tulisi kuitenkin sisällyttää kaavan suojelualueeseen.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan ympäristötoimen arkisto.
Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 12.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Hietämäki
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-133
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Korpikaivontie 5, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Irja ja Reino Ojansivu, Korpikaivontie 5, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2	3
Nyk.käyttö	asuminen	loma-as.	varastointi
Alkup.käyttö	asuminen, liiketoim.	myymälä	varastointi
Rak.aika	1946	1934	1928
Suunnittelija			
Kerrosluku	1+1+kellari	1,5	1
Perusta	betoni	betoni	luonnonk.pylväs
Runko	ranko	ranko	ranko
Kattomuoto	satula	satula	satula
Kate	betonitiili	prof.pelti	prof.pelti
Vuoraus	mineriittilevy limilauta	pystyl.peiter.	
Ulkoväri	valkoinen, vihreä	pun.valk.	pun.valk.
Kunto	hyvä	hyvä	hyvä
Erytispiirteet			

11. RAKENNUSHISTORIA

Hietämäen asuin- ja liikekiinteistö lohkottiin v. 1956 Poussan talosta. Tontin maista tehtiin ensimmäinen vuokrasopimus jo vuonna 1915 Juho ja Lyydia Mannerin kanssa. Heidän kuoltuaan rakennukset siirtyivät kunnalle korvaukseksi heidän alaikäisten lastensa hoidosta. Kunta myi talon Kalle Ojansivulle v. 1920. Fiina Ojansivu piti asuinrakennuksen yhteydessä leipomoa. Vuonna 1934 rakennettiin pieni rakennus (R2), joka toimi leipomon myymälänä.

Vanha asuinrakennus purettiin ja sen paikalle rakennettiin nykyinen kiinteistön päärakennus v. 1946. Rakennuksessa toimi useita liikkeitä vuosikymmenien ajan. Siinä toimi pitkään mm. Osuusliike OMAN sivuliike, meijerin maitokauppa. Vuonna 1959 perustettiin rakennukseen sekatarakauppa, jossa myyjänä toimi mm. Irja Ojansivu. 1970-luvun loppuun mennessä pienet kaupat vähitellen lopettivat toimintansa ja kiinteistö jäi pelkästään asuinkäyttöön.

Rakennus 1: Vuonna 1946 rakennettu liike- ja asuinrakennus on betoniperustainen. Sen rankorunko on vuorattu mineriittilevyin, Satulakaton katteena on betonitiili. Rakennuksessa on kaksi asuinkerrosta. Kellarikerros toimi alunperin liikehuoneistona. Rakennuksen pohjoissivulla on sisäänkäynti asuintiloihin ja länsipäädyssä sekä eteläisivulla entisiin liiketiloihin. Ikkunat ovat suuret 1960-luvun tyyliset.

Rakennuksen vuoraus oli alunperin peiterimoitettua pystylautaa. Ikkunat olivat kaksi- ja kolmijakoisia pystyikkunoita. Rakennus peruskorjattiin v. 1968 ja vuoraus vaihdettiin mineriittilevyksi. Ikkunat ajanmukaistettiin suuriruutuisiksi. Myös sisätilat peruskorjattiin. rakennukseen asennettiin keskuslämmitys ja alkuperäiset peltiuunit purettiin.

Rakennus 2: Vuonna 1934 rakennettu entinen leipomon myymälän rakennus on betoniperustainen. Sen rankorunko on vuorattu limilaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on profiloitu pelti. Kuistiittoman rakennuksen sisäänkäynti on itäpäädyssä. Rakennusta on kunnostettu

myöhemmin, mutta sen alkuperäinen ilme on säilytetty pienistä muutoksista huolimatta. Esim. alkuperäinen vuorilaudoitus lienee myöhemmin korvattu limilaudoituksella.

Rakennus 3: Kiinteistön vanhin rakennus, v. 1928 rakennettu varasto on perustettu luonnonkivipylväiden varaan. Rankorunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on profiloitu pelti. Rakennus on ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Korpikaivontien ja Harjutien kulmauksessa, alueen lounaisreunalla. Se on osa nk. Ylä-Harjun tiiviisti rakennettua asuinalueetta.

Kiilamaisen muotoinen pihapiiri rajoittuu pohjois- ja eteläreunasta tiehen, lännen puolelta naapurikiinteistön alueeseen. Pihaan kuljetaan Korpikaivontien puolelta. Länsisivulla sijaitsevat rakennukset 2 ja 3, itäpuolella päärakennus R 3 Päärakennuksen pohjoispuolella, tien penkereelle päättyvällä alueella kasvaa kukkaistutuksia. Länsipuolella on nurmikkoa ja pensaita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa käytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistajat Irja ja Reino Ojansivu

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ,

Kirsi Niukkanen 27.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Hirvonen
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-136
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Harjutie 5, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Riikka Lanteri, Rinnetie, 2 B 17, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	ei käytössä	ei käytössä
Alkup.käyttö	asuminen	varastointi, sauna
Rak.aika	1800-1847?	1900-l
Suunnittelija		
Kerrosluku	1,5	1
Perusta	luonnonkivipylväs, bet.	nurkkakivi, betoni
Runko	hirsi	ranko
Kattomuoto	satula	satula
Kate	profiilipelti	profiilipelti
Vuoraus	mineriittilevy	pystylauta peiterimoin
Ulkoväri	valkoinen	punainen, valkoinen
Kunto	hyvä/kohtalainen	hyvä
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Poussan kantatalosta vuonna 1956. Se on entinen Poussan talon taksvärkkitorppa ja sijainnut paikalla jo 1800-luvun alkupuolella. Laurinsalon (s. 167-168) mukaan talossa syntyi v. 1847 teurastaja Kaarlo Selin. Kiinteistön asuinrakennus on edelleen paikallaan peruskorjattuna.

Rakennus 1: Todennäköisesti jo 1800-luvun ensimmäisen puoliskon aikana rakennettu, alunperin pitkänurkkainen, ylös asti salvottu, hirsirunkoinen asuinrakennus on perustettu alunperin nurkkakiville. Perustus on myöhemmin valettu betoniin. Runko on vuorattu mineriittilevyin. Satulakaton katteena on profiloitu pelti. Rakennuksen eteläsivulla on umpikuisti. Ikkunat ovat 1960-70-luvun tyylliset suuriruutuiset tuuletusikkunalliset.

Paritupatyyppisessä asuinrakennuksessa oli alunperin keskellä keittiö ja kummassakin päässä kamari. Toinen huone oli vuokralla. Keittiössä oli Laurinsalon (168) mukaan kaksi liettä, joista toinen vuokralaisen käytössä. 1970-luvulla rakennus peruskorjattiin. Todennäköisesti tuolloin muutettiin sekä ulko- että sisäpinnat. Ikkunat muutettiin ajanmukaisiksi. Ikkuna-aukkoja lienee myös laajennettu ja osa ikkunoista on kenties suljettu ja jätetty uuden mineriittilevyvuorauksen alle. Rakennus on ulkoisesti merkittävästi muutettu, eikä alkuperäisiä rakenteita ole enää jäljellä.

Rakennus 2: 1900-luvun alkupuoliskolla rakennettu vaha on betoniperustainen. Rankorunko on vuorattu peiterimoiteuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on profiloitu pelti, Rakennus lienee ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Harjutie 5:ssä, nk. Yläharjun tiiviisti rakennetulla alueella.

Asuinrakennus sijaitsee pihapiirin pohjoisreunalla ja vaja länsireunalla. Loivasti etelään viettävässä rinnepihassa kasvaa omenapuita ja pensaita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on asumaton ja inventointihetkellä myynnissä.. Päällisin puolin rakennukset vaikuttavat olevan hyvässä tai kohtalaisessa kunnossa.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen

x

17. Maisemallinen

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 26.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Kaivokulma
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-130
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Korpikaivontie 4, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Vesa Männistö, Korpikaivontie 4, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	asuminen	varastointi, sauna
Alkup.käyttö	asuminen	varastointi, sauna
Rak.aika	1907	1950-l
Suunnittelija		
Kerrosluku	1,5	1
Perusta	luonnonkivipylväs	betoni
Runko	hirsi	ranko
Kattomuoto	satula	satula
Kate	aaltopelti	aaltopelti
Vuoraus	mineriittilevy	pystylauta peiterimoin
Ulkoväri	valkoinen	vaaleankeltainen
Kunto	kohtalainen	kohtalainen
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Poussan talosta vuonna 1956 Kaarina ja Eero Männistölle. Taksvärkkitorpan vuokrasopimus solmittiin 1900-luvun alkuvuosina Juho Hellstenin (myöh. Vuorio) kanssa. Taksvärkkipäiviä oli neljä viikossa. Kiinteistö on Hellstenin tyttärenpojan omistuksessa ja ympärivuotisessa asuinkäytössä.

Rakennus 1: Rakennus on perustettu luonnonkivipylväiden varaan. Perustuksia lienee 1960-luvun aikana vahvistettu betonilla. Hirsirunko on vuorattu mineriittilevyin samoihin aikoihin. Satulakaton katteena on aaltopelti. Itäisivun puolella on umpikuisti. Ikkunat ovat suuriruutuiset 1960-luvun tyyliset.

Paritupatyyppinen asuinrakennus peruskorjattiin 1960-luvun alkuvuosina. Sisäpinnat uusittiin ja rakennukseen asennettiin keskuslämmitys. Vanhat peltiunit purettiin. Ulkovuoraus muutettiin mineriittilevyiksi ja ikkunat vaihdettiin suuriruutuisiin. Myös kuisti uusittiin. Rakennus on alkuperäisen kokoinen.

Alkuperäistä ilmettä on enää niukasti jäljellä.

Rakennus 2: 1950-luvulla rakennettu betoniperustainen sauna on rankorunkoinen ja vuorattu peiterimoiteuin pystylaudoin. Vuoraus on maalattu vaaleankeltaiseksi. Satulakaton katteena on aaltopelti. Rakennus on ulkoisesti alkuperäisessä asussaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Korpikaivontie 4:ssä. Se on osa nk. Ylä-Harjun tiiviisti rakennettua asuinalueita. Kiinteistön pohjoispuolella on puskittunut alue, jossa sijaitsee ennen kunnan kaivot ja niiden läheisyydessä alueelle nimensä antanut Korpikaivo. Osa kaivoista on edelleen jäljellä.

Päärakennus sijaitsee tontin keskivaiheilla, sauna pohjoispuolella. päärakennuksen ympäristössä kasvaa vanhoja omenapuita. Alue on jonkin verran puskittunut.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat kohtalaisessa kunnossa ja korjauksien tarpeessa.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.
Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja Vesa Männistö

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 27.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Kangasniemi
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-132
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Korpikaivontie 2, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Markku Helenius, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	asuminen	varastointi
Alkup.käyttö	asuminen	varastointi
Rak.aika	1903?	1900-l
Suunnittelija		
Kerrosluku	1	1
Perusta	luonnonkivipylväs/bet.	nurkkakivi
Runko	hirsi	ranko
Kattomuoto	satula	satula
Kate	aaltopelti	kolmiorimahuopa
Vuoraus	pystylauta peiter.	pystylauta peiter.
Ulkoväri	punainen, valkoinen	punainen, valkoinen
Kunto	hyvä	kohtalainen
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on lohkottu Poussan talosta yhteislohkomisessa vuonna 1956. Tontin ensimmäinen maanvuokrasopimus tehtiin vuonna 1903 Edla Kangasniemelle Edla työskenteli nykyisessä Oman kiinteistössä sijainneessa Osuuskaupan leipomossa sekä myöhemmin tehtaassa saunottajana. Tytär Hilda ryhtyi ompelijaksi ja perusti kiinteistöön verstaan. Hilda Niemi myi kiinteistön nykyiselle omistajasuvulle vuonna 1959. (Laurinsalo, 104.)

Rakennus 1: Viimeistään vuonna 1903 rakennettu asuinrakennus on perustettu luonnonkivipylväiden varaan. Perustusta on vahvistettu betonilla. Pitkänurkkainen hirsirunko on vuorattu peiterimoiteuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on aaltopelti.

Rakennuksessa on pääyeteinen ja todennäköisesti eteiskamari tai varastotilaa eteisen vieressä. Eteisen jälkeen on keittiö ja keittiön takana kamari. Rakennus lienee alkuperäisen kokoinen. Siihen on kuitenkin tehty merkittävä muutos, kun ikkunat on 1960-70-lukujen aikana vaihdettu suuriruutuisiin tuuletusikkunallisiin. Päätykolmioiden ikkunat ovat alkuperäiset. Ylös asti salvetun, pitkänurkkaisen hirsirungon kurkkihirsien pää on näkyvissä päätykolmion yläosassa.

Rakennuksen länsipäädyssä on lisäksi avokuisti.

Rakennus on osin säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä ja sen iästä kertovat keskeiset rakenteet ovat edelleen nähtävissä.

Rakennus 2: Todennäköisesti 1900-luvun alkupuolella rakennettu varastovaja on perustettu nurkkakiville. Rankorunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen, ovet vihreät. Satulakaton katteena on kolmiorimahuopa.

Rakennus lienee lähes alkuperäisessä asussaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Korpikaivontie 2:ssa, Korpikaivontien, Rinnetien ja Koskitielle johtavan tien risteyskohdassa.

Pihapiirissä on kaksi rakennusta, länsipääty Korpikaivontien suuntaan oleva päärakennus ja sen pohjoispuolella oleva varastorakennus. Lisäksi päärakennuksen itäpuolella on kaivo. Pihapiirissä kasvaa suuria havu- ja lehtipuita muodostaen tien nimen mukaisesti "korpimaisen" tunnelman. Lisäksi puutarhassa kasvaa omenapuita ja marjapensaita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat verraten hyväkuntoisia ja käytössä Rakennukset ja pihapiiri tulisi säilyttää osana alueen vanhinta säilynyttä rakennuskantaa.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimen arkisto.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niuko 12.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Kukkula
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-21
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Rinnetie, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Tero Lehtinen, Rinnetie, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	asuminen	vaja
Alkup.käyttö	asuminen	navetta, sauna
Rak.aika	1800-l,1940-l	1940-l
Suunnittelija		
Kerrosluku	1+1	1
Perusta	betoni	nurkkakivi
Runko	hirsi, ranko	hirsi, ranko
Kattomuoto	satula	satula
Kate	saumapelti	profiloitu pelti
Vuoraus	pystylauta peiter.	vaakalauta
Ulkoväri	vaal.kelt, ruskea	vaaleanpun.ruskea
Kunto	hyvä	kohtalainen
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Poussan kantatalosta vuonna 1930. Tilan vuokratontille muuttivat todennäköisesti jo 1800-luvun puolella "tehtaalainen" Wilhelm Kukkula sekä hänen niinikään Kyröskosken tehtaassa työskentelevä vaimonsa Eeva-Kaisa. Kiinteistö myytiin vuonna 1929 Johanna ja Lauri Lehtiselle, joiden suvulla se edelleen on. Asuinrakennuksen vanhin osa on peräisin 1800-luvulta. Kukkula on ympärivuotisessa asuinkäytössä.

Rakennus 1: Asuinrakennuksen perustana on betoni. Runko on osittain hirttä, osittain rankoa ja vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu vaaleankeltaiseksi. Listoitus on ruskea. Satulakaton katteena on saumapelti.

Rakennuksen 1800-luvun loppupuolella rakennettu alkuperäinen osa käsitti vain keittiön ja yhden huoneen. Rakennusta laajennettiin ensimmäisen kerran 1940-luvulla ja toisen kerran vuonna 1986. Alkuperäisiä rakenteita ei ole enää nähtävissä.

Rakennus 2: 1940-luvulla rakennettu saunan ja navetan käsittävä rakennus on perustettu nurkkakiville. Sen runko on osittain hirttä osittain rankoa ja vuorattu vaakalaudoin. Vuoraus on maalattu hennon vaaleanpunasävyisellä värillä. Listoitus on ruskea. Satulakaton katteena on profiloitu pelti.

Rakennus on alkuperäisessä asussaan ja kohtalaisessa kunnossa. Se puretaan lähiaikoina.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Rinnetien varrella nk. Yläharjun alueella.

Pihapiiri on loivasti etelänsuuntaan viettävä. Puutarhassa kasvaa omenapuita, pensaita ja kukkaistutuksia.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on ympärivuotisesti asuttu. Päärakennus on hyväkuntoinen ja käytössä. Kohtalaisessa kunnossa oleva ulkorakennus puretaan.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimen arkisto.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja Rauno Lehtinen

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 10.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Käkelä
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-19-0
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Rinnetie 1, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Jorma Pesonen, Rinnetie 1, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen
Alkup.käyttö	asuminen
Rak.aika	1939
Suunnittelija	
Kerrosluku	1
Perusta	betoni
Runko	hirsi
Kattomuoto	satula
Kate	betonitiili
Vuoraus	vaakalauta
Ulkoväri	keltainen, vihreä
Kunto	hyvä, laajennuskorjaus meneillään
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on lohkottu vuonna 1930 Poussan kantatalosta. Käkelä on vanha Poussan taksvärkkitorppa, josta tehtiin taksvärkkiä taloon kaksi päivää viikossa. Käkelän ensimmäinen vuokrasopimus on solmittu vuonna 1907. Nykyinen päärakennus on 1930-luvulta. Kiinteistö on ympärivuotisessa asuinkäytössä.

Rakennus 1: Asuinrakennus on betoniperustainen. Sen hirsirunko on vuorattu vaakalaudoin ja maalattu keltaiseksi, listoitus vihreäksi. Satulakaton katteena on betonitiili. Rakennuksen itäisivulla on kuisti. Ikkunat ovat T-ikkunoita, joiden yläruutu on jaettu välipuittein kahteen osaan.

Rakennus on siirretty nykyiselle paikalleen v. 1939. Se oli alunperin osa suurempaa asuinrakennusta. Siinä on pirtti, eteinen ja keittiö. Inventointihetkellä oli meneillään peruskorjaus ja laajennus, jonka yhteydessä rakennuksen kellariosa rakennetaan saunaosastoksi.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Rinnetien alkupäässä.

Pienessä pihapiirissä kasvaa vanhoja omenapuita, joista yhteen, jo kaadettuun puuhun oli ympätty neljää eri omenalajiketta.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa asuinkäytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimen arkisto.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja Jorma Palonen

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 10.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Mäki I
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-222
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Korpikivontie 8 a, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	As Oy Korpikaivonmäki, Korpikaivont. 8

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	asuminen	varastointi
Alkup.käyttö	asuminen	varastointi
Rak.aika	1903?	1903
Suunnittelija		
Kerrosluku	1,5	1
Perusta	betonipylväs	betoni
Runko	hirsi	ranko
Kattomuoto	satula	satula
Kate	tiilijäljitelmäpelti	betonitiili
Vuoraus	pytylauta	pystylauta peiterimoin
Ulkoväri	vaalearnuskea, ruskea	vaalearnuskea, ruskea
Kunto	hyvä	hyvä
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on osa Poussan talosta v. 1983 lohkottua aluetta, joka alunperin vuokrattiin Poussan isännän Aleksin veljelle Kaarlo Poussalle v. 1904. Siihen kuului kaksi asuinrakennusta. Kaarlo Poussa myi vuokraoikeuden ja rakennukset Hammaren & Co:lle v. 1907. Kiinteistöön kuuluu kaksi pihapiiriä, jotka on inventoidessa erotettu erillisiksi kohteiksi, Mäki I ja Mäki II. Kummatkin ovat ympärivuotisessa asuinkäytössä.

Mäki I:ksi merkitty inventointikohde tunnettiin aluksi nk. "Hurstin talona". Hursti toimi Kyröskosken tehtaan poliisina 1920-luvulla. 1940-luvulla tehdas vuokrasi rakennuksen Hämeenkyrön nuorisopastori Heikki Merimäelle ja sitä alettiin kutsua "Pappilaksi". Kiinteistö lohkottiin v. 1983 itsenäiseksi kiinteistöksi.

Rakennus 1: Vuonna 1903 tai jo hieman sitä ennen rakennetun entisen tehtaan asuinrakennuksen perustuksena on betonipylväs. Pylväät ovat alunperin olleet luonnonkiveä. Pylväiden välit on peitetty pystylaudoin. Hirsirunko on vuorattu pystylaudoin. Pystylautavuoraus on kaksiosainen. Yläosan vuoraus muodostaa alaosastaan sahalaitakuvioisen listan, joka kiertää koko rakennuksen vinttikerroksen kohdalla. Rakennus on maalattu alaosastaan vaaleanruskeaksi ja yläosasta tummanruskeaksi. Myös listoitus on tummanruskea.

Rakennuksen alakerrassa oli alunperin keittiö ja kaksi huonetta sekä eteinen. Vinttikerrokseen rakennettiin myöhemmin yksi huone.

Peruskorjausvuonna 1983 alakerran huoneiden välinen seinä purettiin. Rakennuksen pinnat uusittiin. Vanhat peltiuunit purettiin kaikista huoneista. Alkuperäinen peiterimoitettu pystylauta korvattiin pystylaudoin ja väriä muutettiin valkoisesta ruskeaksi. Ikkunat vaihdettiin alkuperäisiä kuusiruutuisia ikkunoita tyyllisesti jäljitteleviin ajanmukaisiin ikkunoihin.

Rakennus 2: Vuonna 1903 rakennettu varasto perustettiin nurkkakiville. Perustusta on myöhemmin vahvistettu betonilla. Rankorunko on vuorattu peiterimoiteuin psytylaudoin ja maalattu vaaleanruskeaksi. Listoitus on tummanruskea. Satulakaton katteena on betonitiili.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Korpikaivontie 8 a:ssa. Se on osa nk. Ylä-Harjun tiiviisti rakennettu asuinalueita. Kiinteistön eteläpuolella on puskitun rakentamaton alue, jossa sijaitsevat kunnan kaivot sekä alueelle nimensä antanut Korpikaivo. Osa kaivoista on edelleen jäljellä.

Pihapiiri rajutuu lännen puolelta tiehen, etelän puolelta kaivokenttään. Asuinrakennuksen eteläpuolella on nurmikko ja omenapuita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa asuinkäytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 27.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Mäki II
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-222
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Korpikaivontie 8 b, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	As Oy Korpikaivonmäki, Korpikaivontie 8

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen
Alkup.käyttö	asuminen
Rak.aika	1904
Suunnittelija	
Kerrosluku	1,5
Perusta	luonnonkiviylväs/ pystylauta
Runko	hirsi
Kattomuoto	satula
Kate	huopalevy
Vuoraus	karaattilevy
Ulkoväri	vaaleanruskea, tummanruskea
Kunto	hyvä
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Mäki II on osa Poussan talosta v. 1973 Oy Kyro Ab:lle lohkottua kahden asuinrakennuksen ja pihapiirin kiinteistöä. Alueen vuokrasopimus tehtiin vuonna 1904 Poussan isännän Aleksi Poussan veljen Kaarlo Poussan kanssa. Kaarlo Poussa myi vuokraoikeuden Hammaren & Co:lle v. 1907 ja talosta tuli tehtaan vuokra-asunto. Mäki I ja Mäki II on inventoidessa jaettu kahdeksi erilliseksi kohteeksi.

Talossa asui useita perheitä kerrallaan. Talon nimi oli vuodesta 1907 lähtien virallisesti Kulmala. Eräs pitkäaikaisista asukkaista oli nimeltään Arvi Lammi, minkä vuoksi taloa alettiin kutsua Lammin kulmaksi. Laurinsalo kertoo (s.127), että talon nurkalle asennettiin aikoinaan alueen ainoa sähkövalo.

Oy Kyro Ab myi kiinteistön (Mäki I ja II) vuonna 1983 nykyisille omistajille ja sen nimeksi tuli Mäki.

Rakennus 1:Entinen tehtaan työväen asuinrakennus on perustettu luonnonkivipylväiden varaan. Pylväiden välit on peitetty pystylaudoin. Hirsirunko on vuorattu karaattilevyin. Listoitus on tummanruskea. T-ikkunat ovat alkuperäiset.

Rakennuksessa on asuintilaa kahdessa kerroksessa.

Rakennus peruskorjattiin vuonna 1983. Alkuperäinen lautavuoraus vaihdettiin hiekkapinnoitettuun levyyn. Rakennuksen väriä muutettiin ruskeaksi. Alkuperäiset ikkunat säilytettiin muutosten yhteydessä. Uusi vuorimateriaali sekä tummansävyinen väriantavat yleisilmeestä raskaan vaikutelman. Vaikka rakennusta ei ole laajennettu eikä korotettu, alkuperäinen tyyli ei enää juurikaan ole nähtävissä.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Harjutie 8:ssa, Harjutien ja Kaartotien risteyksessä, laajan risteyslaueen lounaisnurkalla. Se on osa nk. Ylä-Harjun tiiviisti rakennettua asuinalueetta.

Pihapiiri yhdistyy etelän puolella Mäki I:n pihapiiriin. Länsipuolella ja pohjoispuolella aluetta rajaa tie.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat hyväkuntoisia ja ympärivuotisessa asuinkäytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 27.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Oma
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-63
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Rinnetie 23, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Rakel ja Kaarlo Sillman, Rinnetie 23, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	asuminen	varastointi
Alkup.käyttö	asuminen/leipomo	varastointi, puucee, autotalli,kalkkivarasto
Rak.aika	1902?	1930-l
Suunnittelija		
Kerrosluku	1	1
Perusta	luonnonk.harkko/ bet.	betoni
Runko	hirsi	ranko
Kattomuoto	satula	satula
Kate	tiilijäljitelmäpelti	aaltopelti
Vuoraus	pystylauta peiter.	pystylauta peiter.
Ulkoväri	keltainen, valk.	punainen, valk.
Kunto	hyvä	hyvä
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on lohkottu vuonna 1953 Poussan kantatalosta nimellä Oma. Kiinteistön rakennukset sijaitsivat siihen asti vuokramaalla. Siinä toimi vuodesta 1903 Kyröskosken osuuskaupan leipomo. (1903-1963). Muutaman ensimmäisen vuoden leipomon rakennus oli Osuuskaupalla vuokralla. Vuonna 1906 Osuuskauppa osti rakennuksen. Leipomo toimi rakennuksessa vuoteen 1928, kunnes Koskitien varrelle rakennettu uusi leipomorakennus valmistui. Sen jälkeen rakennus toimi vuoteen 1963 asti henkilökunnan työsuhteasuntona, minkä jälkeen se muuttui yksityisasunnoksi.

Rakennus 1: Todennäköisesti jo vuonna 1902 valmistunut entinen leipomorakennus on perustettu luonnonkiviharkoille: Perustus on vahvistettu betonilla. Hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu keltaiseksi. Satulakaton katteena on tiilijäljitelmäpelti. Pohjoissivun puolella on pitkä kuisti. Ikkunat ovat T-ruutuiset.

Rakennuksessa oli alunperin huone, keittiö sekä keskellä leipomo suurine leivinuuneineen. Sisään kuljettiin kahdesta erillisestä sisäänkäynnistä. Rakennuksessa oli myös kaksi kuistia. Kun leipomo lopetti toimintansa, rakennus muutettiin Osuuskaupan työväen asuinrakennukseksi. Leivinuuni oli kuitenkin jäljellä vielä pitkään ja purettiin todennäköisesti vasta kun rakennus siirtyi yksityisomistukseen.

Peruskorjaus rakennuksessa suoritettiin 1993. Tuolloin kuistit yhdistettiin ja väliin rakennettiin sauna ja pesuhuone. Samalla toinen sisäänkäynneistä suljettiin. Myös sisäpinnat uusittiin. Ikkunat vaihdettiin uusiin, vanhaa tyyliä jäljitteleviin. Jäljelle jäänyt eteinen kunnostettiin kokonaan.

Rakennus vuorattiin ulkopuolelta uudestaan ja maalattiin alkuperäisen punavärin sijaan keltaiseksi. Alkuperäinen kate vaihdettiin tiilijäljitelmäpeltiksi.

Rakennus on kuistin laajennusta lukuunottamatta alkuperäisen kokoinen. Myös pohjakaava on muuten alkuperäinen. Vanhan rakennuksen tyyli on kunnostuksista huolimatta jäljellä.

Rakennus 2: Betoniperustianen varastorakennus on 1930-luvulta. Sen rankorunko on vuorattu peiterimoiteuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on aaltopelti.

Rakennus oli alunperin Osuuskaupan kalkkivarasto ja autotalli. Lisäksi sen päädyssä oli puucee. Rakennus toimii edelleen autotallina. Sitä on kuitenkin jonkin verran muutettu. Siihen on myös rakennettu asuinhuone.

Ulkoisesti rakennus on lähes alkuperäisessä asussaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Rinnetie 23:ssa, rinnemäisessä pihassa. Se on osa nk. Ylä-Harjun asuinalueita.

Pohjoisen puolella kohoaa harjun mäntykankainen rinne jyrkästi ylöspäin ja sisäpihaan jää vain kapea kaistale pihamaaksi. Varastorakennus rajaa tonttia länsisivulla. Päärakennuksen ympärillä kasvaa omenapuita, sireenejä ja kukkaistutuksia.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa käytössä. Pihapiiri rakennuksineen tulisi säilyttää osana alueen liike- ja käsityläishistoriaa. Se on myös yksi alueella säilytetyistä vanhoista pihapiireistä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maakunnallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimen arkisto.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittautoimisto. Tampere.

Osuusliike OMA 50-vuotias. Kirj. Eino Heinivaara. 1953.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistajat Rakel ja Kaarlo Sillman

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 12.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Palomaa
4. Kylä/rek.no	Kostula 408-3-176
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Rinnetie 8, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	loma-asuminen
Alkup.käyttö	asuminen
Rak.aika	1900-1922
Suunnittelija	
Kerrosluku	1+1
Perusta	betonipylväs
Runko	hirsi
Kattomuoto	satula
Kate	kolmiorimahuopa
Vuoraus	mineriittilevy
Ulkoväri	valkoinen
Kunto	kohtalainen
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Palomaan kiinteistö lohkottiin Alasen talosta yhteislohkomisessa vuonna 1956. Kiinteistö sijaitsee Rinnetien ja Koskitien välisellä alueella. Uusi päärakennus Rinnetien varrella on 1980-luvulta. Palomaan inventoitu rakennus ja vanha pihapiiri sijaitsevat Koskitien varrella. Osa vanhasta Palomaan tontista sijaitsi Kostulan Poussan alueella.

Tontin vuokrasivat alunperin Taavetti ja Elina Johansson 1900-luvun alkuvuosina. Vuonna 1917 he vuokrasivat tontistaan alueen Hammaren & Co:lle köysiradan ja tolppien pystytystä varten. Vuonna 1931 Poussa myi tontin Hilda ja Eero Paloselle. Alanen teki vuonna 1930 vuokrasopimuksen heidän kanssaan suviaikana suoritettavaa taksvärkkityötä vastaan. Palomaan vanhaa päärakennusta pihapiireineen kutsuttiin Peräläksi, kunnes kiinteistö sai lohkomisessa v. 1956 nimekseen Palomaa.

Rakennus 1: Asuinrakennuksen luonnonkivipilariperustus on vaihdettu peruskorjauksen yhteydessä betonipilareiksi, Hirsirunko on vuorattu mineriittilevyin. Levyjen alla on vanhan peiterimoin päällystetyn pystylaudoituksen laudat jäljellä. Rimointu on poistettu. Vuoraus on maalaamaton valkoinen. Satulakaton katteena on huonokuntoinen kolmiorimahuopa, jonka alta alkuperäinen pärekatto näkyy.

Rakennus lienee peruskorjattu 1950-60-luvulla. Sen vuoraus on tuolloin vaihdettu. Samoin perustukset. Osa ikkunoista on muutettu kaksijakoisiksi pystyikkunoiksi. Yhdellä sivulla ja päädyssä alkuperäiset kuusiruutuiset ikkunat ovat vielä jäljellä.

Rakennuksessa on eteinen, sen takana keittiö ja kummassakin päädyssä kaksi huonetta. Peiliovet ja osa peltisistä pystyuuneista on jäljellä. Vinttikerroksessa on myös asuinhuoneita.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee aivan Koskitien varrella. Se sijaitsee laajalla tontilla, jonka toinen reuna yltää Rinnetiehen asti. Tontin yläosassa on uudempi tiilirunkoinen asuintalo. Sinne kuljetaan Rinnetien kautta.

Inventoidun rakennuksen pihaan tullaan Rinnetieltä. Asuinrakennusta ympäröi tiheä puutarha omenapuineen ja pensaineen, joka itäpuolelta ja päädyistä on puskittunut ja hoitamaton. Länsipuolella on hyvin hoidettua nurmikkoa ja omenapuita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön vanhempi asuinrakennus on huonokuntoinen ja harvoin käytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan teknisen toimen arkisto.

Laurinsalo HElena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 10.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Pelttari 411-1-151
4. Kylä/rek.no	Kostula
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Rinnetie 16, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Pelttari, Rinnetie 16, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	asuminen	varastointi
Alkup.käyttö	asuminen	sauna, navetta
Rak.aika	1800-l	1800-l
Suunnittelija		
Kerrosluku	1	1
Perusta	betoni	nurkkakivi
Runko	hirsi	hirsi
Kattomuoto	satula	satula
Kate	aaltopelti	kolmiorimahuopa
Vuoraus	pystylauta peiterimoin	ei vuorausta/ pystylauta
Ulkoväri	punainen, valk.	maalaam.harmaa
Kunto	hyvä	huono
Erytispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Poussan kantatalosta yhteislohkomisessa v. 1956. Kiinteistön ensimmäisen maanvuokrasopimuksen teki Oy Kyrö Ab:n Kyröskoski-laivan kapteenina toiminut Kalle Pelttari 1800-1900-lukujen vaihteessa. Pelttari jäi työstään eläkkeelle 49:n työvuoden jälkeen v. 1945. Kiinteistön rakennukset ovat alkuperäisiä ja 1800-luvun puolelta. Asuinrakennusta on perukorjattu ja muutettu useita kertoja.

Rakennus 1: Asuinrakennus on betoniperustainen. Sen runko on osittain hirttä ja uudempi osa rankoa. Itäpäädyn hirsirunko on pitkänurkkainen. Runko on vuorattu Pieterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on aaltopelti.

Jo 1800-luvun loppupuolella rakennetussa asuinrakennuksessa oli alunperin todennäköisesti vain keittiö ja sen takana kamari. Sisään kuljettiin länsipäädystä. Myöhemmin ulko-ovi suljettiin ja sen eteen rakennettiin huone ja eteinen sekä kuisti. Vuonna 1997 rakennusta laajennettiin samasta päädystä. Vanha kuisti purettiin ja tilalle rakennettiin vinkkelin mallinen uusi jatko-osa.

Ulkoisesti rakennuksen alkuperäisestä ilmeestä on jäljellä vielä hirsirungon pitkät nurkat itäpäädyssä sekä yksi pieniruutuinen ikkuna päätykolmiossa. Muut ikkunat on muutosten yhteydessä vaihdettu kaksijakoisiksi pystyikkunoiksi sekä suuriruutuisiksi. Sisätiloissa, rakennuksen vanhimmassa osassa, vanhan rakennuksen tunnelma on osittain säilynyt mm. alkuperäisen huonejaon ja -korkeuden vuoksi. Katto on matala ja muurin paikat vielä näkyvissä.

Rakennus 2: Todennäköisesti 1800-luvun puolella rakennettu ulkorakennus on perustettu nurkkakiville. Sen runko on osittain hirttä osittain rankoa. Hirsirunko on vuoraamaton, rankorunko vuorattu pystylaudoin. Rakennus on maalaamaton. Satulakaton katteena on kolmiorimahuopa.

Rakennusta ei ole paljoakaan muutettu eikä kunnostettu. Siinä on edelleen jäljellä navetta ja sauna. Se on kuitenkin huonokuntoinen ja omistajan mukaan puretaan lähiaikoina.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Rinnetien keskipaikkeilla, sen eteläreunalla.

Pihapiiri on etelänsuuntaan viettävä rinnepiha, jonne kuljetaan Rinnetien puolelta. Pihapiirissä kasvaa vanhoja omenapuita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön asuinrakennus on hyväkuntoinen ja käytössä. Entinen sauna ja navetta puretaan huonokuntoisena.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimen arkisto.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistajat Pelttari

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 10.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Pihakoivu
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-148
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Lohkotila
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Rinnetie 22, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	asuminen	varastoiminen
Alkup.käyttö	asuminen	vaja, puucee, puuliiteri
Rak.aika	1935	1935
Suunnittelija		
Kerrosluku	1+1	1
Perusta	betoni	nurkkakivi
Runko	hirsi	ranko
Kattomuoto	satula	satula
Kate	aaltoeptli	aaltopelti
Vuoraus	pyatylauta peiterimoin	pystylauta peiterimoin
Ulkoväri	punainen, valk.	punainen, valk.
Kunto	hyvä	hyvä
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on lohkottu Alasen talosta yhteislohkomisessa vuonna 1953. Se on ympärivuotisessa asuinkäytössä.

Rakennus 1: Vuonna 1935 rakennettu asuinrakennus on betoniperustainen. Sen hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on aaltopelti. Pohjoisivulla on avokuisti.

Rakennuksessa on alusta lähtien ollut kaksi asuinkerrosta. Alakerrassa on kaksi huonetta sekä keittiö ja eteinen, yläkerrassa aula, kaksi asuinhuonetta sekä varastotilaa. Rakennuksen kellari rakennettiin 1960-luvulla. Vuoraus uusittiin v. 1967. Uusi korjaus suoritettiin vuosien 1974 -1975 välisenä aikana. Perustuksena ollut luonnonkivipylväikkö korvattiin betonisokkelilla. Ennen kuistittomaan rakennukseen tehtiin myös avokuisti. Ikkunat on vaihdettu vanhaa tyyliä jäljitteleviin tehdasvalmisteisiin, kolminkertaisiin ikkunoihin.

Sisätiloihin on tehty myös pieniä muutoksia. 1970-luvulla eteiseen rakennettiin wc. Alkuperäiset pintamateriaalit ovat jäljellä sekä ylä- että alakerrassa. Myös peltiuunit on säilytetty.

Pienistä muutoksista huolimatta rakennuksen alkuperäinen ilme ja rakenteet ovat säilyneet ja sisätilat huomioonottaen asuinrakennus edustaa poikkeuksellisen hyvin säilynyttä rakennuskantaa alueella.

Rakennus 2: Vuonna 1935 rakennettu, nurkkakiville perustettu puuceen, puuliiterin ja vajan käsittänyt varastorakennus on rankorunkoinen. Runko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. satulakaton katteena on aaltoepelti.

Rakennus on lähes alkuperäisessä asussaan ja muodostaa asuinrakennuksen kanssa pihapiiristä kokonaisuuden.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Rinnentie 22:ssa, tien loppupäässä. Se on osa nk. Ylä-Harjun asuinaluea.

Pihapiiriin kuuluu alueen länsireunalla oleva asuinrakennus sekä itäreunalla oleva ulkorakennus. Päärakennusta ympäröi puutarha omnepuineen ja pensaineen sekä kukkaistutuksineen. Pihapiirissä kasvaa myös mielenkiintoisia puita, esim. n. 70 vuotta vanha vaivaismänty, joka on van vähän yli metrin korkuinen.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat hyväkuntoisia ja käytössä. Ne tulisi säilyttää osana alueen vanhaa rakennuskulttuuria.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimen arkisto.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistajat

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 12.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Rekola
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-191
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Rinnetie 17, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Rinnetie 17, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen
Alkup.käyttö	asuminen
Rak.aika	1900-1910
Suunnittelija	
Kerrosluku	1+1
Perusta	luonnonkivipylväs, tiili
Runko	hirsi
Kattomuoto	satula
Kate	betonitiili
Vuoraus	mineriittilevy
Ulkoväri	valkoinen
Kunto	hyvä
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on Poussan entinen taksvärkkitorppa ja lohkottu Poussan kantatalosta yhteislohkomisessa vuonna 1956. Kiinteistön rakennukset rakensi Laurinsalon mukaan (s. 179) puuseppä Mäkinen. Vuonna 1928 kiinteistöön muutti mylläri Kaarlo Rekola. Rekola laajensi ja muutti asuinrakennusta. Kiinteistössä asui myös vuoralaisia.

Rakennus 1: 1900-luvun alkuvuosina rakennettu rakennus on perustettu luonnonkivipylväille. Pylväiden välit on muurattu tiilillä umpeen. Hirsirunko on vuorattu mineriittilevyin. Satulakaton katteena on betonitiili. Rakennuksen etelälapeessa on kaaveli. Ikkunat ovat T-ikkunoita.

Rakennuksen alkuperäinen osa on 1900-luvun alkuvuosilta. Rakennus oli alunperin yksikerroksinen. Tuolloin siinä oli todennäköisesti vain keittiö ja yksi tai kaksi kamaria. 1930-luvulla, mylläri Rekolan aikaan, rakennusta korotettiin ja laajennettiin. Sen etelälapeeseen rakennettiin mansardilappeinen kaaveli. Vinttikerrokseen tehtiin tuolloin asuintilaa. Rakennusta kunnostettiin uudelleen 1950-60-lukujen aikana, jolloin mm. vuoraus vaihdettiin mineriittilevyiksi.

Rakennus on ulkoisesti mineriittivuorausta lukuunottamatta lähinnä 1930-luvun asussa.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ...

Kiinteistö sijaitsee Rinnetie 17:ssä. se on osa nk. Ylä-Harjun asuinalueita.

Pihapiiri rajoittuu pohjoispuolella jyrkästi kohoavaan harjun rinteeseen mäntykangasmetsään. Etelän puolella kasvaa omenapuita ja nurmikkoa.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa asuinkäytössä. Tulevien julkisivukunnostusten yhteydessä alkuperäinen tyyli tulisi ottaa huomioon.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

- 15. Rakennushistoriallinen
- 16. Historiallinen x
- 17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimen arkisto.
Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 10.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Rinteenpää
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-143
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Rinnetie 21, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2	3
Nyk.käyttö	asuminen	loma-asuminen	varastointi
Alkup.käyttö	asuminen	asuminen	tuotanto
Rak.aika	1937	1908	1908?
Suunnittelija			
Kerrosluku	1,5	1	1
Perusta	betoni	luonnonkivipilari	nurkkakivi
Runko	hirsi	hirsi	hirsi, ranko
Kattomuoto	satula	satula	satula
Kate	aaltopelti	aaltopelti	aaltopelti
Vuoraus	vaakalauta, pystyl.	pystyl. peiter.	pystyl. peiter.
Ulkoväri	punainen, valk.	punaoranssi, valk.	punainen, valk.
Kunto	hyvä	hyvä	hyvä
Erityispiirteet			

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Poussan talosta v. 1956. Kiinteistöä kutsuttiin alunperin nimellä Saarinen. Eemil Saarinen oli ensimmäinen tontin vuokralainen. Vuokrasopimus on tehty vuonna 1905. Saariset myivät rakennukset vuonna 1918 Kyröskosken tehtaan hevostmiehelle Matti Lahtiselle, jota kutsuttiin myös nimellä Klapu-Matti. Talo on edelleen saman suvun hallussa. (Laurinsalo 1998, 175-177.)

Rakennus 1: Vuosien 1937 rakennettu asuinrakennus on nykyisin betoniperustainen. Sen hirsirunko on vuorattu alaosasta vaakalaudoin, yläosasta pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on aaltopelti. Rakennuksen pohjoissivulla on koko sivun levyinen pulpettilapainen kuisti, jonka sivussa on sisäänkäynti. Etelänsivun puolella on portaikko ja sisäänkäynti kellariin.

Rakennuksessa on kaksi asuinkerrosta sekä kellari. Alakerrassa on keittiö, eteinen ja yksi huone. Vinttikerroksessa on yksi huone. Sisätiloihin ei ole tehty suuria muutoksia. Pohjakaava on alkuperäinen samoin kuin osa pintamateriaaleista (seinät, katto). Myös vanhat peiliovet ovat jäljellä. Alkuperäiset uunit on purettu.

Rakennus kunnostettiin ulkopuolelta vuonna 1981, jolloin vanhat, kuusiruutuiset ikkunat vaihdettiin uusiin, ruutujakoa ulkoruutujen päälle tehdyin listoin mukaileviin ikkunoihin. Vuorilaudoitus uusittiin alkuperäisen mallin mukaan.

Rakennus 2: Vuosien 1905-1908 välisenä aikana rakennettu entinen taksvärkkitorpan asuinrakennus on perustettu lyhyiden luonnonkivipilarien varaan. Sen hirsirunko on etelänsivun ja päätyjen puolelta vuorattu peiterimoin päällystetyin levyin. Pohjoissivu on vuoraamaton ja hirsirunko näkyvissä. Vuorattu osuus on maalattu oranssinsävyisellä punavärillä ja hirsirunko punamullalla. Satulakaton katteena on aaltopelti.

Rakennuksessa on yksi asuinkerros sekä avovintti. Kapearunkoisen rakennuksen asuinkerroksessa on keittiö ja huone ja niiden jatkeena päätyeteinen. eteisestä, rakennuksen pohjoissivun puolella on porraskomero, josta

nousee jyrkkä portaikko vintille. Rakennus kunnostettiin sisätiloista 1970-luvulla. Huoneiden välinen ovi poistettiin ja oviaukkoa laajennettiin. Pinnat päällystettiin uudelleen ajanmukaisin materiaalein. Alkuperäiset uunit purettiin Ikkunat vaihdettiin suuriruutuisiin. ulkovooraus uusittiin eteläsivun ja päätyjen osalta. Vuonna 1995 eteisen jatkeeksi rakennettiin avoin ulkortaikko.

Rakennus on alkuperäisessä koossaan. Hirsirunko on pohjoissivun puolelta vuoraamaton. Alkuperäinen tyyli on vielä paikoin jäljellä.

Rakennus 3. kolmessa eri vaiheessa rakennetun rakennuksen vanhin osa on hirsirunkoinen navetta, joka on vuodelta 1908. navetta on punaiseksi maalattuna ja pystylaudoin vuorattuna edelleen olemassa, myöhemmin rakennetun jatko-osan päässä. Se on muutettu varastotiloiksi. navetan päädyssä oleva jatko-osa on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu vihreäksi.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ...

Kiinteistö sijaitsee Rinnetie 21:ssä, nk. Ylä-Harjun tiiviisti rakennetulla asuinalueella.

kiinteistön pihapiiri rajautuu etelän puolella Rinnetiehen ja idän ja lännen puolella naapurikiinteistöihin. Pohjoisen puolella puutarhamaista pihapiiriä rajaa harjun kangasmetsä. Päärakennus sijaitsee aivan tontin eteläreunalla, kiinni Rinnetiessä. Toinen asuinrakennus sijaitsee pihapiirin pohjoispuolella ja sen itäpäässä, hieman pohjoisempana, on samansuuntaisesti, entinen navetta ja varastorakennus.

Rakennusten väliin jää Rinnetielle päin viettävä puutarhamainen pihamaa, jossa kasvaa vanhoja omenapuita, sireenejä, marjapensaita sekä kukkaistutuksia.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

kiinteistön rakennukset ovat hyväkuntoisia ja ympärivuotisessa käytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998. (S. 175-177)

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja Helvi Lahtinen

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiiroksia, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 31.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Santakari
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-120
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Harjutie 4, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Salonen, Ikaalinen

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	loma-asuminen	sauna/ vaja
Alkup.käyttö	asuminen	sauna/vaja
Rak.aika	1890-1910	1900-1939
Suunnittelija		
Kerrosluku	1,5	1
Perusta	luonnonk.pylväs	nurkkakivi, betoni
Runko	hirsi	ranko
Kattomuoto	satula	satula
Kate	aaltopelti	profiilipelti
Vuoraus	mineriittilevy pystylauta pieterimoin	
Ulkoväri	valkoinen,vaal.vihreä	vaaleanrusk.vaaleankelt.
Kunto	hyvä	hyvä
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on lohkottu Poussan talosta vuonna 1956. Entinen taksvärkkitorppa toimii nykyisin loma-asuntona.

Rakennus 1: Entinen torpan asuinrakennus on rakennettu todennäköisesti vuosien 1890-1910 välisenä aikana, kuten muutkin alueet vanhat asuinrakennukset. Sen perustuksena on luonnonkivipylväs. Perustuksia on vahvistettu betonilla todennäköisesti 1950-60-lukujen aikana. Hirsirunko vuorattiin mineriittilevyin samoihin aikoihin. Ikkunoiden vuorilaudoitus on maalattu vaaleanvihreäksi. Satulakaton katteena on aaltopelti. Rakennuksen pohjoissivulla on umpikuisti. Ikkunat edustavat lähinnä 1960-lukua ja ovat suurituutuiset ja tuuletusikkunalliset.

Rakennuksessa on yksi asuinkerros sekä avovintti. Itäpäädyssä on pirtti, länsipäädyssä keittiö ja kamari. Keskellä rakennusta on eteinen ja sen takana makuuhuone Pohjakaava on alkuperäinen.

Rakennus peruskorjattiin 1950-60-lukujen paikkeilla. Huonejakoa ei muutettu, mutta eteisen takana olleeseen kamariin rakennettiin pannuhuone ja wc. Seinien ja katon pinkopahvit jätettiin kuitenkin jäljelle. Pirtin sisäseinät ja katto päällystettiin uudelleen. Kolmilapainen välikatto säilytettiin, mutta vuorattiin lastulevyin. Muovimaton alle jätettiin niinkään alkuperäinen trossipohjainen lankkulanttia. Entisen uunin paikalle rakennettiin kaappirivi. Myös keittiö uusittiin samaan aikaan. Muut alkuperäiset uunit ja tulisijat on purettu, mutta keittiön takana olevan kamarin peltiuuni on edelleen jäljellä. Myös suurin osa peiliovista on säilytetty. Vanhan talon tunnelma on osittain säilynyt paitsi peiliovien, myös alkuperäisen huonejaon ja matalien huoneiden ansiosta.

Rakennuksen ulkovuoraus muutettiin mineriitiksi ja ikkuna-aukkoja laajennettiin ikkunoita uusittaessa. Alkuperäiset risti-, T- tai kuusiruutuiset ikkunat vaihdettiin 1960-luvun tyyllisiksi.

Rakennus on merkittävien muutosten ansiosta ulkoisesti menettänyt alkuperäisen ilmeensä. Osa ilmeestä olisi palauttavissa esim. purkamalla mineriittivuoraus ja korvaamalla se lautavuorauksella. Alkuperäisellä paikallaan sillä on kuitenkin maisemallista ja historiallista arvoa.

Rakennus 2: Nurkkakiville perustettu pitkä, saunan ja kellarin sekä puuvajan käsittävä varastorakennus rakennettiin 1900-luvun alkupuolella. Sen rankorunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu vaaleanruskeaksi. Listoitus on vaaleankeltainen. Satulakaton katteena on profiilipelti. Rakennuksen länsipäässä on puuvaja, jonne kuljetaan omasta sisäänkäynnistä, itäpäädyssä sijaitsee sauna ja pukuhuone. Sinnen johtavasta eteisestä kuljetaan myös kellariin. Rakennus on alkuperäisessä asussaan ja käytössä.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Harjutie 4:ssä, Korpikaivontien ja Harjutien risteyksessä. Se on osa nk. Ylä-Harjun tiiviiti rakennettua asuinalueita. Kiinteistö sijaitsee maisemallisesti yhdellä alueen keskeisimmistä paikoista.

Kiinteistön päärakennus sijaitsee tontin itäreunalla. Sen eteläsivu kulkee Harjutien suuntaisesti. Tontin keskipaikkeilla sijaitsee sauna ja saunan pohjoispuolella entinen peruna- ja vihannesmaa, joka nykyisin on nurmikkona. Sisäpihan puolella kasvaa vanhoja omenpuita ja istutuksia.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennukset ovat melko hyväkuntoisia. Ne ovat lomakäytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.
Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja Salonen

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 26.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Santamäki
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-135
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Harjutie 3, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	Kerttu Jokisalo, Harjutie 3, 39200 Kyröskoski

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen
Alkup.käyttö	asuminen
Rak.aika	1900-1910
Suunnittelija	Fansen
Kerrosluku	1+ avovintti
Perusta	luonnonkivipylväikkö/ betoni
Runko	hirsi
Kattomuoto	satula
Kate	profiloitu pelti
Vuoraus	meineriittilevy
Ulkoväri	valkoinen
Kunto	hyvä
Erityispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö on entinen Poussan talon torppa, joka lohkottiin yhteislohkomisessa vuonna 1956. Tontin ensimmäinen vuokrasopimus lienee solmittu viimeistään vuonna 1908, jolloin rakennusten rakentaja Frans Wansen muutti kiinteistöön. Wansen muutti pois vuonna 1917 ja kiinteistöön muutti Kyröskosken tehtaalla koneenkäyttäjänä toiminut Johannes Lind. Vuonna 1931 kiinteistön rakennukset ja vuokraopikeuden osti Lauri Hirvi, joiden aikana kiinteistö lunastettiin.

Rakennus 1: 1900-luvun alkuvuosina rakennettu entisen torpan päärakennus on perustettu luonnonkivipylväille. Pylväiden väliköt on vahvistettu betonilla. Hirsirunko on vuorattu mineriittilevyin. levyjen alla saattaa olla alkuperäinen vuorilaudoitus. Satulakaton katteena on profiloitu pelti.

Omistaja kertoo, että rakennuksen suunnittelija/rakentaja Frans Fansen asui Amerikassa ja sieltä palattuaan rakensi talon "amerikkalaistyyliiseksi".

Suuressa paritupatyypisessä rakennuksessa on kolme asuntoa. Isommassa asunnossa on eteinen, kaksi huonetta sekä keittiö. Länsipäädyssä kaksi pienempää asuntoa keittiöineen. Kummassakin on keittiö ja kamari sekä oma sisäänkäynti pitkältä, lähes koko rakennuksen pohjoissivun mittaiselta kuistilta. Asunnot on yhdistetty toisiinsa ja niihin pääsee myös sisäkautta.

Rakennuksessa on mielenkiintoinen välikattorakenne. Sen itäpäässä on pituussuuntainen, kolmilappeinen välikatto, joka ulottuu päätyhuoneen ja keittiön kattoon. Länsipäädyssä ja poikittaissuuntainen kolmilappeinen välikattorakenne. Rakennuksen keskipaikkeilla olevan huoneen ja eteisen välikatto on tasainen.

Keittiö ja sen vieressä oleva, koko päädyn levyinen huone lienee erotettu toisistaan myöhemmin kevyellä väliseinällä ja keittiö on todennäköisesti alunperin ollut koko päädyn kokoinen.

Rakennuksen sisäpuolella on tehty joitakin muutoksia vuosikymmenten aikana. Todennäköisesti joitakin muutoksia on tehty vuoden 1931 jälkeen. 1956 lunastamisvuoden jälkeen tehtiin peruskorjaus, joka suoritettiin säästeliämmin sisällä kuin ulkopuolella. Keittiön suuri liesi on purettu ja tilalle rakennettu pienempi puuliesi. Todennäköisesti rakennuksen kamareissa on myös alunperin ollut enemmän lämmitysuuneja, mutta niistä on jäljellä vain yhden kamarin tiilinen pystyuuni.

Ulkovuoraus uusittiin ja vaihdettiin mineriitiksi. Sokkeli valettiin betoniin kenties myös 1950-luvun aikana. Ikkunat uusittiin alkuperäisen, koristeellisen T-mallin mukaan, mutta vuorilautoja ei enää laitettu takaisin, vaan ikkunoiden ympäritys on vuoraamaton. Kuisti uudistettiin 1950-luvulla ja ikkunat vaihdettiin ajanmukaisiin, nauhaikkunoihin. Sisäpuolelta valoisa, pitkä lasikuisti on säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä.

Mineriittivuorauksesta huolimatta rakennuksen alkuperäinen ilme on kuitenkin säilynyt melko hyvin. Mitään olennaista ei ole purettu. Mineriittivuoraus on poistettavissa, jolloin näyttävän rakennuksen talonpoikaistyyli pääsisi oikeuksiinsa.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Harjutie 3:ssa ja on osa nk. Ylä-Harjun I. Poussan harjun asuinalueetta.

Rinteessä olevaa pihapiiriä reunustaa kolmelta sivulta pensasaita. Asuinrakennuksen ympärillä kasvaa niinikään koristepensaita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistön rakennus on hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa käytössä. Rakennus pihapiireineen tulisi säilyttää osana vanhaa torpparialuetta.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen	x
16. Historiallinen	x
17. Maisemallinen	x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Paikallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimen arkisto.
Laurinsalo Helena, Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja Kerttu Jokisalo

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 13.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Toimela
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-142
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Mäkitupa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Rinnetie 19, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1	2
Nyk.käyttö	asuminen	puuvaja
Alkup.käyttö	asuminen	puuvaja
Rak.aika	1907	1920-l
Suunnittelija		
Kerrosluku	1	1
Perusta	betoni	nurkkakivi
Runko	hirsi,ranko	hirsi
Kattomuoto	satula	satula
Kate	kolmiorimahuopa	betonitiili
Vuoraus	pystylauta peiter.	pystylauta peiter.
Ulkoväri	keltainen, vihreä	punainen, valk.
Kunto	kohtalainen	hyvä
Erityispiirteet		

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistön taksvärkkisopimus I. vuokrasopimus tehtiin Poussan talon kanssa vuonna 1907. Niininen lunastettiin Poussasta 1950-luvulla. Nykyinen omistajasuku tuli kiinteistöön v. 1948. Kiinteistö on ympärivuotisessa käytössä.

Rakennus 1: Entisen torpan asuinrakennuksessa on betoniperustus. Hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu keltaiseksi. Listoitus on vihreä. Satulakaton katteena on kolmiorimahuopa.

Rakennuksen vanhin osa rakennettiin viimeistään vuonna 1907. Se muodostui vain kamarin ja keittiön käsittävästä mökistä. Rakennusta laajennettiin 1960-luvun lopulla vinkkelinmallisella lisäsiivellä, jossa on yksi huone.

Ulkoasu uudistettiin samalla. Ikkunat vaihdettiin kaksijakoisiksi pystyikkunoiksi. Vuorilaudoitus lienee uusittu myös. Rakennuksen alkuperäinen ilme on säilynyt osittain pohjoissivun puolella. Muuten rakennus muistuttaa ulkoisesti 1950-60-luvun rakennustyyliä.

Rakennus 2: Todennäköisesti 1920-luvulla rakennettu varastorakennus on perustettu nurkkakiville. Sen hirsirunko on vuorattu peiterimoitetuin pystylaudoin ja maalattu punaiseksi. Listoitus on valkoinen. Satulakaton katteena on betonitiili. Rakennus on ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Rinnetien keskivaiheilla. Se on osa nk. Yläharjun asuinalueita.

Sen pihapiiri rajautuu pohjoisen suunnalla jyrkästi kohoavaan harjun rinteen mäntykangasmetsään. Etelän puolella on nurmikkoa ja omenapuita sekä pensaita.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

Kiinteistö on käytössä ja verraten hyväkuntoinen.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimen arkisto.

Laurinsalo Helena. talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

23. SUULLISIA TIETOJA

Omistaja

24. LIITTEET

Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 10.7.2001

KOHDEINVENTOINTI

1. Lääni	Länsi-Suomi
2. Kunta	Hämeenkyrö
3. Kohde	Välimaa
4. Kylä/rek.no	Kostula 411-1-12
5. Kaup.osa/Kortteli/Talo	
6. Kohdetyyppi	Vuokramaa
7. Peruskartta/Koordin.	
8. Osoite	Korpikaivontie, 39200 Kyröskoski
9. Omistaja ja omistajan osoite	

10. RAKENNUKSEN KUVAUS

Rakennus n:o	1
Nyk.käyttö	asuminen
Alkup.käyttö	asuminen, liiketoiminta
Rak.aika	1904?
Suunnittelija	
Kerrosluku	1,5
Perusta	luonnonkivipylväs/ betoni
Runko	hirsi
Kattomuoto	satula
Kate	aaltopelti
Vuoraus	mineriittilevy
Ulkoväri	valkoinen
Kunto	hyvä
Erytispiirteet	

11. RAKENNUSHISTORIA

Kiinteistö lohkottiin Poussan talosta vuonna 1956. Se oli alunperin Poussan taksvärkkitorppa. Maanvuokrasopimus solmittiin vuonna 1904 työmies Taavetti Syrjäsen kanssa. Vuonna 1911 vuokraoikeuden osti leipuri Kalle Renvall. Lisäksi talossa kasvatettiin sikoja ja vuohia. Lihaa palvattiin ja myytiin. Kutunmaito käytettiin leivonnassa. Laurinsalo kertoo (s.132) myös koululaisten käyneen ostamassa leipomosta välipalaa käsityötunnille. Leipuria kutsuttiin leipuri-Kalleksi. Leipomoon kannettiin vesi Korpikaivosta. Leipomoapulaisena ollut Lyydia Hakala lunasti kiinteistön vuonna 1956. Nykyisille omistajille kiinteistö myytiin v. 1962.

Rakennus 1: Vinkkelinmallinen asuinrakennuksen vanhin osa on rakennettu viimeistään vuonna 1904. Rakennus on perustettu luonnonkivipylväiden varaan. Perustus on myöhemmin vahvistettu betonilla. Hirsirunko on vuorattu mineriittilevyin. Satulakaton katteena on aaltopelti. Itäsvun puolella kaksi sisäänkäyntiä. Ikkunat lienee vaihdettu 1950-60-luvulla ajanmukaisiin suuriruutuisiin ikkunoihin. Samoihin aikoihin alkuperäinen vuoraus on vaihdettu mineriittilevyihin.

Rakennuksessa oli alunperin pakari suurinen leivinuuneineen. Laurinsalo kertoo (s. 132) että uuniin mahtui kerralla 47 leipää. Uunin edessä olleella hellalla paistettiin munkkeja padassa. Kalle Renvall rakennutti rakennukseen lisäksi kauppapuodin ja varaston. Myymälä ja varasto ovat nykyisin asuinhuoneita. Renvallin aikaan (ennen v. 1956) rakennusta jatkettiin siivellä, johon tuli asuintiloja vuokralaisille. Rakennus on myöhemmin kunnostettu kokonaan asuinkäyttöön, eikä leipomon ajoista ole enää mitään jäljellä. Myös vinttikerrokseen on rakennettu asuintilaa.

12. LÄHIYMPÄRISTÖ

Kiinteistö sijaitsee Korpikaivontien ja Harjutien risteyksessä, risteyksen koillisnurkassa. Se on osa nk. Ylä-Harjun tiiviisti rakennettu asuinalueita.

Pihapiirissä on yksi rakennus, joka sijaitsee teiden kulmauksessa. Pihapiiri avautuu rakennuksen itäpuolella. Alunperin alueella olleet ulkorakennukset, mm. sauna on siirretty muualle.

13. SÄILYMISEDELLYTYKSET

kiinteistö on melko hyväkuntoinen ja ympärivuotisessa käytössä.

14. LUETTELOINTIPERUSTE

15. Rakennushistoriallinen

16. Historiallinen x

17. Maisemallinen x

18. KULTTUURIHISTORIALLINEN ARVO

Maisemallinen

19. OTE PERUSKARTASTA TAI ASEMAPIIRROS

Ks. liite

20. POHJAPIIRROS TAI TIETOJA SISÄTILOISTA

Ks. liite

21. VALOKUVAT

Ks. liite

22. LÄHTEET

Kiinteistörekisteritietoja. Hämeenkyrön kunnan kiinteistötoimi.

Laurinsalo Helena. Talot piipun juurella. 1998.

Maarekisteri Hämeenkyrön kunnasta. Pirkanmaan maanmittauskonttori. Tampere.

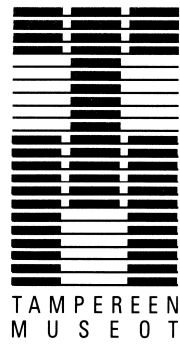
23. SUULLISIA TIETOJA

24. LIITTEET

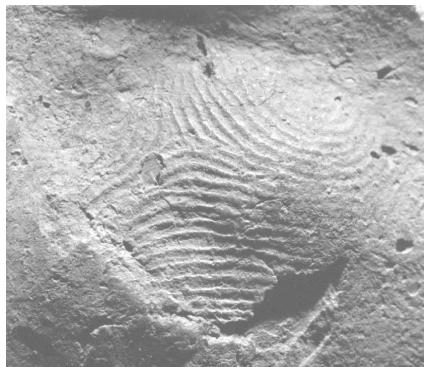
Liite 1: Asemapiirros, pohjapiirros, valokuvia.

25. LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄ, päiväys

Kirsi Niukko 27.7.2001

Tampereen museot
Maakunnallinen yksikkö
Rakennusinventointeja 2001

Kuva Tampereen museot/M.Kekkonen